SERIA I—ANUL III—No. 70

2 Lei Exemplarul în ţară
4 Lei Ex. în străinătate

Duminică 26 Martie 1922

Adevĕrul Literar şi Artistic

FONDATORI: { AL. V. BELDIMAN 1888—1897
CONST. MILLE 1897—1920

FONDAT în 1893

BIBLIOTECA CENTRALA SIBIU

INTR'O ZI DE MAI

— NUVELA —

de V. DEMETRIUS

Invăţătorul chemase la şcoală pe toţi copiii din comună, în vârstă de la şapte la patrusprezece ani. Întâi mulţi nu veniseră. Dascălul vesti pe părinţii copiilor, cu hârtii în regulă, că vor fi amendaţi şi care îl întâlnea, îl sfătuia să-şi trimeată copiii la carte, iar dacă 'i se părea, că omul nu vrea să înţeleagă, îl ocăra, îl ameninţa.

Apoi ţinu de cuvânt, amendă, şi perceptorul fu nevoit să încaseze. Nemulţumirea sporea în sat. Nici dările nu se prea împăcau ţăranii, dar cu pacostea amenzii? Întărâtaţi, de pagubă şi de vorbele ce umblau prin sat, că dascălul are de gând să nu'i [illegible]ască din amendă, unii veniră la şcoală, să se plângă, să-şi dea pe faţă necazul şi mânia. Alţii îl ocoleau pe dascăl, pentru că simţeau că l'ar înjura sau l'ar bate.

Băeţanii chemaţi la învăţătură, argăţeau la primar, la notar, la alţi proprietari din comună, la cârciumar; alţii îngrijeau de avutul părintesc, după puterea lor, păzând o vacă, trei oi, un cârd de gâşte pe malul gârlei, păzind porumbiştea, purtând mâncarea peunde taţii şi mamele se răzneau la munca.

Cum putea să fie mulţumit cu încăpăţânarea învăţătorului? Îndrăzise, în cele din urmă, să amendeze toate mărimile satului: pentru că nu trimeteau la şcoala lui copiii până la 14 ani, şi'i ţineau pe la curţile lor, slugi.

Nici primarului, nici lui Codru Ciulei, cel mai înstărit gospodar, când aceştia îl chemară la primărie ca să'i spună o vorbă, nu vrusese, or nu se prinse profesorul să le spună altceva, decât tot cântecul lui: „că şcoala este mântuirea neamului românesc; că vremurile trebuesc primenite; că e nevoe să ştie toată lumea carte, ca să se lumineze", şi multe de acestea.

Primarul şi domnul Codru zâmbiră o vreme ascultându-l; apoi se uitară unul în ochii altuia cu tâlc. „Ce ştia oare în ce ce spovădea, pripăşitul acela? Despre ce mântuire îndrugea el? Păcat că nu era şi părintele de faţă! Se credea Christos, nebunul ăsta? Pe mâna lui rămăseseră neamul şi ţara? Să înveţe carte toţi copiii! De ce? ca să pască vitele? ca să ducă plugul de coarne şi să intre argaţi? Din cei feciori de plugari învăţaseră în sat, timp de cincisprezece ani, nu mai ştia unul să citească! Şcoala nu era decât vreme pierdută; era încă o instalaţie, făcută de copiii satului, pentru ca să aibă drept la o lefşoară un normalist. Fireşte, că, când şi când, din vlăstarele celor cu dare de mână, [illegible] ia rostul şi să [illegible]iască".

Pandele Răducanu, învăţătorul, era venetic; nu avea în sat, nici în tot judeţul; iar prieteni nu izbutise să-şi facă. Încercase să lege prietenie cu preotul; dar omul bisericii, cu multe neamuri în para locului, se depărtase de el cu teamă. Vrăjmăşia ce-o stârnise dascălul împotrivă-şi, între poporeni, nu vroia s'o împartă cu el. Sfinţia sa [illegible] în bună înţelegere cu obştea şi căpeteniile. Când avea prilej să mustre, nu prea [illegible]: dar grai blând şi punea împăcăciunea la îndemâna omului, spre folosinţa amândorora. Cel greu, e darnic, este adesea mărinimos, certat, dojenit cu blândeţe.

Învăţătorul era un nepriceput şi un rătăcit. Voia să facă binele cu sila. Nu se gândea, că binele lui, e rău al altuia, şi ce bine, la urma urmei? Era el mai deştept, decât oamenii lui, neştiutori de buchi? Lumina slovei, în colibă, ar fi desluşit lipsurile şi urâciunea. De cum e în stare să gândească, săracul e răsvrătit, şi cum sunt mulţi cei săraci, ar putea răstoarne lumea din sănătoasele ei temelii. Ca să aibă sufletul linişte, mintea trebue să doarmă.

Pandele Răducanu ştia una şi bună: rostul lui de luminător! Nu bea, nu fuma; din leafa mică punea deo-parte, ca să întemeeze o bibliotecă în sat. Să'i aducă pe toţi copiii la şcoală nu izbutise. Însă şi revizorul şcolar îl chemase la dânsul, şi'i spuse răspicat: să se astâmpere! Prefectul ceruse revizorului îndepărtarea din comuna Scroposii a învăţătorului Pandele Răducanu; căci se pusese rău cu alegătorii, în frunte, cu oameni aşezaţi, instăriţi şi cu trecere.

Răducanu fusese nevoit să se lase de amenzi şcolare [illegible] lăsase de ele, şi pentru că văzuse că mai [illegible]ului nu le plătiseră, ci fuseseră scutiţi de [illegible]tia financiară, şi era păcat să plătească [illegible] nevoiaşi.

[illegible]rimăvărase. Învăţătorul cu ajutorul elevilor [illegible]ase toate brazdele grădinii scolare. Încet [illegible]za pomilor se ivea, se desfăcea şi se lă[illegible] de copil; iar între verdele pământului şi [illegible]erului, sburau săgeţi negre, rândunele; [illegible] rotea în tării, barza lopăta peste case.

[illegible]iază, când elevii plecau, învăţătorul ră[illegible] şcoală, unde avea locuinţă; eşa pe prispă [illegible] drum, la ţarinele de pe aproape, departe [illegible], în zarea senină şi adâncă; în albastrul [illegible]pănă şi crengile goale ale mărului din deal [illegible] sânii văilor.

Rareori trecea câte un om pe şosea. Toată lumea era la muncă. Seara însă, la întoarcerea acasă, muncitorii se opreau pe la cârciumi. De pe nesfârşitul pământului, cu nemărginit deasupra, oamenii simţeau nevoe să se adune, mai mulţi, între patru ziduri, şi pentru un început de odihnă.

Venea adesea vorba de învăţător. Se aflase că dascălul iar cloceşte ceva. Pripăşitul avea de gând să aducă la şcoală cărţi multe, să înfăptuiască, spuseseră primarul şi Codru Ciulei, o bibliotecă. De aceea nu bea, nu mânca şi agonisea el. Băetanii cari scăpau de şcoală, aveau să fie siliţi, se zicea, să înveţe mai departe, să'şi piardă vremea tot pe lângă dascăl. Par'că nu aveau ce face! Îi aşteptau părinţii, ca să le dea o mână de ajutor. Destul de rău, că la 21 de ani, flăcăi în putere, plecau de lângă vatră, departe, la oaste!

Era într'o zi de Mai: la cârciuma lui Drăgan, aşezată pe şosea, între şcoală şi biserică, se găseau ca în toate zilele, notabilităţile comunei. Acolo isvodeau părerile şi planurile. Primarul, preotul, Codru Ciulei şi alţii, aci se strângeau şi îşi împărtăşiau, cu păhăruţul în mână, chibzuiala.

— Nu-ţi mai ajută la praşilă, cât e lumea, când s'o spurca la trândăvie, la cititul cărţilor, Ilie-al dumitale, moş Cârligea! zicea Codru, şi plugarii, mulţi în seara aceia, ascultau şi dădeau din cap.

— Păi! înţelese moşul. Se trufeşte! Se boereşte!

— Or pleacă la oraş! adăogă altul. Citeşte de pe tăbliţele alea, şi le învaţă pe toate uliţile, şi se face vardist!

— Da noi de ce l'am lăsa pe dascăl, să facă ce vrea? întrebă unul.

— Il poţi opri tu? râse Codru Ciulei.

— Ba satul tot! se ridică de pe laviţă, Cârligea.

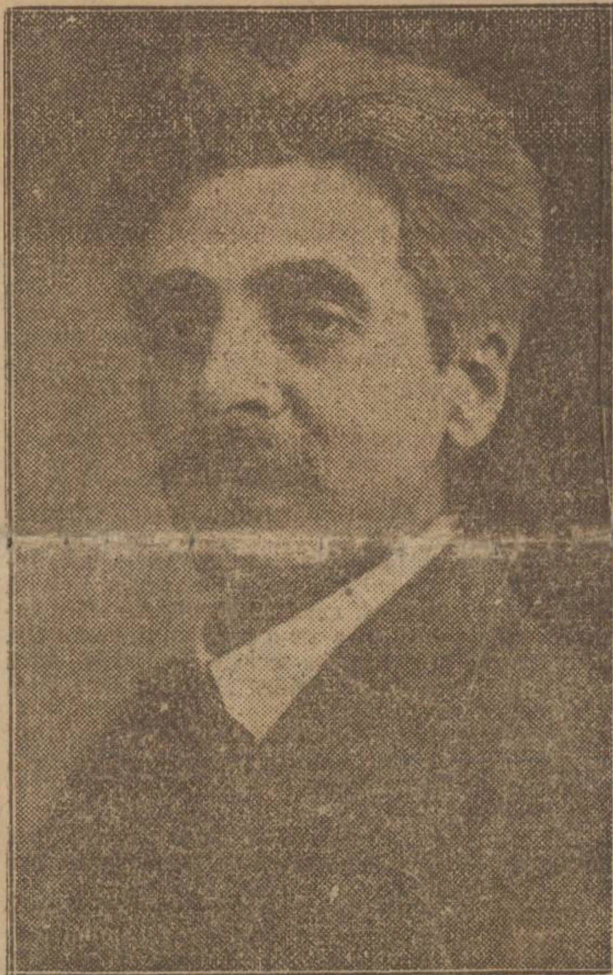
— Vezi că biblioteca aia o face cu banii lui. El nu bea vin, el nu bea ţuică, grădina şi-o lucrează cu copiii voştri: a agonisit câteva mii de lei.

Prin colţurile cârciumei, oamenii nu se mulţumiau să audă ce vorbesc cei aşezaţi în mijloc, ci vorbeau şi ei între ei. Unul pe altul se ascuţeau în potriva învăţătorului. Beau ţuică mereu, şi mânia le sporea, îi imboldea spre hotărâri grabnice. Se înoptase, cârciumarul aprinsese lampa. Ghiţă Lipan se plecă în dreapta şi şopti vecinului:

— Uite acum, să mai treacă un ceas, şi mă duc la el!

Aşa ceva, să'mi ia feciorii din vatră, eu nu pot să rabd!

Şi se plecă şi spre stânga şi spuse acelaş lucru, cu glas mai tare. Se făcuse tăcere în cârciumă. Ciulei, primarul şi cârciumarul auziseră, dar tăcură, schimbând câte-o privire. „Te pomeneşti, gândeau aceştia, că beţivul de Lipan scapă comuna de un nebun!" Şi, pentru ca nu cumva să-l mai

V. DEMETRIUS

audă pe Lipan, ciocniră, goliră paharele muşterii cei de seamă, şi plecară, fără să schimbe o vorbă, despre cele auzite.

Pandele Răducanu voia în adevăr să întemeeze o bibliotecă. Avea două camere pentru locuinţă, în şcoală: se mulţumea să şadă numai într'una şi vedea aevea, oştiri de cărţi, aşezate cu rânduială pe şiruri de poliţe, de-alungul pereţilor. Şi vedea aevea, bănci şi'n ele flăcăiaşi, capete plecate, gânditoare, peste pagini. Cu greu, lipsindu-se de multe bunătăţi şi nimicuri plăcute, Răducanu agonisise ca la o mie de lei şi cu banii aceştia, scumpi, avea să înfăptuiască visata lui bibliotecă. Tot ei avea să'i dăruiască şi puţinele cărţi, pe care le avea. Nu'şi făcuse haine, de când venise în Scroposii, de patru ani. Işi cârpea singur, ciorapii, veşmintele, până şi ghetele, purtate cu mare pază. Până şi la mâncare îşi împuţinase pofta. Lipsa prietenilor, singurătatea în care vieţuia, decum plecau ortacii lui, răgazul îndelungat ce-l avea une-ori, toate se îmmănuncheau şi se înţelegeau aşa ca omul să fie şi mai răpit de visul lui. Patru rânduri de absolvenţi văzuse plecându'i din şcoală, fără ca să se mai întoarcă pe la dânsa. Toţi ştiutori de carte, intraseră în mulţimea neştiutorilor, ca într'o beznă, se făcuse una cu ea. „O făclie aruncată în apă!" se gândea cu durere învăţătorul. „Şi-au pierdut vremea la şcoală, căci nu se folosesc de cele învăţate! Are dreptate satul!"

Rar, când se întâmpla să se întâlnească Răducanu, cu vre-unul din foştii lui şcolari vorbeau cu drag, ca două cunoştinţe bune, deşi în zadar îl poftea învăţătorul pe elev, să mai vină să-l vadă. „Dacă-aş avea bibliotecă, socotea profesorul, ar veni toţi poate, mai ales că, încă de pe băncile şcoalei, i-aş desprinde cu mierea cărţii literare şi cu petrecerea vremii în sfatul gândurilor altuia".

In acelaş seară de Mai, în care Ghiţă Lipan, cu fiecare toi de rachiu supt, se îndârjia în potriva învăţătorului, ne mai ştiind dela un timp de ce-l urăşte, sporindu-şi ura cu toate acreliile lui de om nevoiaş, de beţiv ocărât şi nevolnic întru a se lăsa de năravul băuturii; în acelaş seară limpede şi tot mai înaltă cu cât se înopta, Răducanu visa la biblioteca lui.

Cu sufletul legănat de acelaş vis, intră de pe prispă în casă, nemerind cu degetele o ruptură a hainei, la subţioară. Aprinse lampa şi, numai în vestă, începu să coasă. Descoperi destrămături la coate; avea de lucru.

La o vreme, pe când se îndeletnicea cu cârpitul, auzi paşi pe afară, prin curte. Cine putea să fie? La el nu venea nimeni noaptea. Ciuli urechea: mâni bâjbâiau stângace pe la uşe, o răsuflare grea şi neregulată şuera, hârâia.

Afară, luna, fântână plină de lumină, înălbăstrise lumea, argintându'i creştetul cu făptura ei. Răducanu, cu haina într'o mână, — acul îl lăsase pe masă, — veni la uşa întredeschisă, o deschise, şi văzu înainte'i un om necunoscut. Era Ghiţă Lipan.

Lipan se dădu un pas înapoi: nu se aşteptase să'i iasă înainte, cel căutat. Chibzuise altfel să dea de învăţător. Pasul făcut înapoi îl clătină, beţivăneşte. Pe Răducanu îl umflă râsul: văzu bine că mosafirul e beat. Nu-l ştia nici pe nume, nici cam pe unde locueşte în comună: îl văzuse o'dată sau de două ori în viaţă, şi-atât, şi crezu că nemerise acolo, fără voe.

Nu apucase gazda să-l întrebe ce caută, şi Lipan, sughiţând, înaintând cu pasul ce-l pierduse, răcni:

— Mă!... stricatule!... nebunule! Ai să pleci tu de-aici? Or?...

Tot râzând, Pandele spuse:

— Eu sânt la mine-acasă... Tu să pleci.

Un om din sat trecu pe drum; se opri, câtva, ca să tragă cu urechea, îi cunoscu pe cei doi, şi se depărtă.

Beţivul era aşa de aproape de învăţător, încât îi sufla în obraz duhoarea gurii şi, legănându-se, părea că are să cadă peste el; încât, omul treaz, din desgust numai, îl împinse puţin cu palma.

Lipan moţăi adânc din cap, ca şi cum aproba ceva, ce'i venise 'n gând; băgă mâna în brâu, scoase un cuţit şi, mai iute de cât i-ar fi îngăduit beţia, îl înfipse în stomahul învăţătorului, îl trase şi cu acelaş înlesnire, repuse cuţitul în teaca din brâu. O mişcare de braţ, fără însemnătate.

Răducanu scăpă haina din mână, ţipă, îşi duse mâinile la rană. Ucigaşul se dăduse îndărăt cu doi paşi, dând din cap, pe semne aprobându-se, şi par'că aşteptând să-şi vadă isprava ajunsă la sfârşit.

Rănitul striga din răsputeri: „ajutor!" Işi pricepuse starea, maţele îi curgeau printre degete.

Codru Ciulei locuia aproape şi tocmai eşise la poartă. Auzi strigătul, se înfioră, se gândi, îşi aduse aminte şi fu sigur că învăţătorul chemă într'ajutor. „Nu!" dădu el din cap. Şi stătu locului, să mai audă odată.

Ţăranul care 'i zărise pe Lipan şi pe dascăl şi le furase vorbele în treacăt, auzi şi el, pricepu de unde purcede cererea de ajutorinţă, îşi aminti de amenzile şcolare, de primejdia cărţilor de la şcoală: că au să vină şi flăcăii să-şi piardă vremea pe-acolo. Se ascunse în şanţ, după cu copac, şi ascultă mai departe, curios, dar hotărât să nu se mişte şi să nu spună nimănui nimic, dacă, mai ales, va fi fost moarte de om.

Ca la un sfert de ceas stătu ţăranul dosit şi auzi de patru ori, la răstimpuri care 'i se părură lungi, strigătul după ajutor. „Săracul! Om ca mine şi ca altul! Şi nu-l ajută nimeni!" se cutremură el, îşi simţi inima strânsă, ochii 'i se umeziră, un frig de iarnă îl cuprinse, — dar nu se urni. Il văzu, trecând în şovăeli, pe ucigaş. Se temu că Lipan îl zăreşte, dar beţivul trecea spre casa lui, orb, borborosind.

Auziseră mai mulţi din sat chemarea desnădăjduită. Staseră prin ogradă s'o mai audă, ca să priceapă de unde porneşte. Şi pricepuseră că dela şcoală. Dar şi cei care ştiau de cu seara de ameninţările lui Lipan, scăpate la crâşmă, şi cei care nu ştiau de ele, intraseră în colibe. Nu vroiau să aibă de-aface cu învăţătorul şi, Doamne fereşte! cu judecata, cu tribunalul.

V. DEMETRIUS

ANTON BACALBAŞA

Din „Moş Teacă"

Recruţii

Moş Teacă, cel mai celebru căpitan din regiment, şi-a luat în primire porţia de recruţi ce i se cuvine.

Primirea recruţilor este pentru moş Teacă „o zi mare", zi în care îşi ţine tradiţionalul discurs confecţionat cu concursul furierului şi presărat de improvizaţiile pe cari le crede în interesul serviciului. In ziua aceea Moş Teacă are momente de cel mai cazon lirism.

— Drepţi! Vine don căpitan.

Moş Teacă apare emoţionat, recruţii stau pe două rânduri.

— Băeţi! De astăzi încolo îmbrăţişaţi cariera armelor, de astăzi în colo sunteţi ai ţării. Tă, ăla de colo, nu te mai scobi în nas, că nu eşti la tat-tu acasă!... Cariera armelor e nobelă şi nobleţea ei e mare. Mă, ăla ciupitu, nu mişca 'n front, că ţi-adun măselele de jos!... Ţara aşteaptă să fiţi mari, adică... mari, mari, de!... Sergent, să le isplici ce este mare!... Căpitanu este tata cumpănii şi cumpania este fata căpitanului... Fiţi mândrii de tatăl vostru, că vă ia mama dracului!... Fiţi deciuplinaţi! Fără deciuplină, armata este o adunătură de oameni periculoşi... mai bine s'o dai dracului!... Tu, ăla băltatu, ce ştii să faci?...

— Eu?...

— Ei, tu! Doar nu vorbesc cu bunică-ta.

— Eu sunt tipograf...

— A-ha, pitograf, zugrav... să treci la văruit cazarma!...

— Dar nu...

— Nu vorbi!... Sergent, am să te torn la gherlă! De ce nu i-ai învăţat?...

— Acuma a venitără...

— Nu vorbi!... Acuma, nexe-acuma!... Da când vreai să vie? Tu ai să judici când trebue să vie? Cine eşti tu?... Cine eşti tu mă? N'auzi? Cine eşti tu? Prin urmare, căpitanu este tata cumpanii, şi cumpania este fata. Să fiţi fete, că vă este fetia pă nas dacă n'oţi fi!... Sergenţi şi caporali, fiţi asprii da' severi; nu fiţi blegi, nu fiţi mămăligi, că vă iutesc cu unt de neft!... Rupeţi rândurile, marş!

Soldaţii pleacă. Moş Teacă intră 'n cancelarie.

— Sergen' majur, să ştii că mie nu-mi plac răcuţii ăştia. Ştiu eu! Pă ăi mai proşti îi dă în cumpania mea, pentru că numai eu îi mai deştept... Când m'a luat pă mine de răcut cu arcanu, era lumea mai desgheţată, eram toţi unu şi unu... Acum s'a prostitără... şi aşa are să fie mereu până când guvernu n'o'nţele că nu merge să răcutezi soldaţii dintre ţivili! Ţivilu n'are deciuplină 'ntr'insu, dom'le!

Noaptea fantastică

de Emil Isac

A adormit copilul.
Inchid cu cheia nopţii uşa.
Să nu mai intre nici-o vorbă
Din lumea, care mai trăeşte.
Dormi tu copile şi visează
A soarelui beteală de-aur
Ce'mbracă mielul şi păstorul
Pe veşnicia văii-albastre.
Visează fragi mai dulci ca viaţa
Şi ochii căprioarei blânde
Şi cozonac şi torturi mari
Soldaţi de-alamă, indieni,
Castele mici
Cu lebede şi mauri.
Ţipând în curte un păun,
Visează porumbel ce mâncă
Din mâna ta miezul de pâine
Visează-un prietenos câine,
Visează că eşti copil încă,
Ce nu ţi-ai lovit capul
De-a morţei stâncă.
Visează pe Arghir şi — Elena,
Visează cetăţeanul din Atena,
Ce'mparte portocale şi medalii
Sclavilor săi.
Visează ochii mei
Gura mea caldă — de vinul iubirii,
Visează pe mama, căci nici-odată
N-ai văzut-o,
Cât de bătrână şi frumoasă era.
A adormit copilul.

* * *

Şi am intrat pe uşa nopţii
In roşul nost' salon,
Pereţii roşii poate de sângele
Vărsat de strămoşii strânşi în icoane
In cadre — de bronz.
Strămoşii mei: jăluitori de viaţă,
O, cât de mulţi şi cât de tari,
Cu coifuri şi cu lance,
Inarmuraţi — ca Sfântul Gheorghe.
Salonul roşu.
Aci - şi jura popa Vladimir
Credinţa albei jupâne din Balomir.
Când arse Haţegul şi Dumbrăul
De flacăra voivodeească.
Aci, şi-a băut vinul amar
Vornicul Isac, bătut de turci,
Şi turcul aci, i-a cerut femeia
Ca glonte să-i sboare'n piept.
Aci îşi plimba în insomnie
Viaţa de noapte pristavul Isac,
Cititor de Ars aurea lui Ptolomeu
Şi al lui Ulrich von Hutten ortac,
Humanistul valah, surghiunit de Rakoci
Ca să măture curtea domnească
Şi tras apoi pe furci,
Ca o barză friptă.
Salonul roşu — bătrânul salon,
Cu oglinzi din trecut şi cu perdele de umbre,
Cu statui învăluite în taină,
Cu scaune pe cari trecutul a şezut
Cu canapele, pe cari dormea frumoasa
Matronă din Roşesc.
Cea, căreia i-au adus Evrei mătase
de Venezia şi parfum de viorele din Macedonia,
Salonul roşu — cu cărţi vechi
Cu scrin de tinichea şi pistoale
In care doarme legenda ucigaşilor,
Cu masa de marmură
Pe care şi-a scris răvasul
Alexandru Isac înainte de-a fi spânzurat.
Salonul roşu —
Bătrânul azil — al sufletelor vagabonde,
Cari roesc, ca fluturi, împrejurul lumânărei
Lumânare, ce arde în sfeşnicul adus
Din temniţa turcească din Stambul.
Salonul roşu —
Şi mă cufund într'un scaun
Şi chiem în mine duhul strămoşesc
Sabia s'o apuc, pistol să încarc,
Cărţi să citesc, femee să seduc,
Să făptuesc ori să fiu bun,
Să fiu blestem pe sate ori binecuvântare
In calea perigrinilor atăcaţi de hoţi.
Duhul strămoşesc,
O, ce-ar face din mine,
Să-l simt în mine, să-mi pornească
Sângele la luptă ori la supunere,
Să-mi aprindă focul îmbogăţirii în ochi.
Să-mi îndulcească buzele de cântec spaniol
Să-mi îndemne degetele să caute
In scrin, ori să mângăe bucle de fată,
Să-mă facă generos
Ori crud, ca un spadasin
Laş ori curajos,
Bătrân ori tânăr,
Munte de sănătate, ori vierme ce să târăşte,
Duhul strămoşesc.
In salonul roşu.

* * *

Şi adormit, cu lacrămi în ochi,
Dimineaţa şi copilul intră,
In salonul roşu - a intrat
Viaţa.
Deschideţi obloanele
Să iasă stafiile,
Să sboare pasărea morţei
Ce toată noaptea mi-a cântat.

Mânuţele tale, mânuţele tale,
Copilaşul meu sfânt
Mă coprind în lumea lor eternă,
Zâmbetul tău deschide poarta cerului
Şi intră, de noapte chinuitul tău tată,
Să râdă cu tine, moştenirea stelelor.

EMIL ISAC

Biblioteca Judeţeana ASTRA *P31500*

31500.

1962

Primăvară de cenuşă

de G. GALACTION

Privim cu grijă, în fiecare seară, scăpătatul soarelui şi dis-de-dimineaţă, întrebăm Răsăritul despre semnele zilei ce se naşte. Pâclă de secetă acopere inconostasul Răsăritului. Inălţimile sunt azurii şi sterpe. Norii sunt plecaţi în alte părţi şi deabia cei mai străvezii şi mai fără putere dintre ei trec, din când în când, prin cărările văzduhului. Luna în pătrarul ei cel din urmă, răsare, pe după miezul nopţii, aiurită şi fără nici o proorocire de belşug.

Câmpiile stau scorojite, aşteptând zadarnic ploile de primăvară, cari să le spele de zăcutul zăpezilor. Colţul ierbii sfredeleşte în ţărână; umezeala a fost sorbită de soarele însetat. Prin hăţişuri, printre crengi, pe faţa dumbrăvilor, verdeaţa mult aşteptată se iveşte crâmpocită, sarbădă şi bolnavă, ca nişte pete de râia broaştei, deasupra heleştaelor putrede. Ghioceii şi viorelele au murit de sete şi fără timp, pe subt frunzele moarte, pe cari n'au mai putut să le răstoarne. Mor seminţele în răzoarele făcute în pripă, se ofilesc mugurii pe zmicele şi pământul îşi pune cenuşă în cap, ca în zilele doliului biblic.

Anotimpurile s'au scrântit din ţâţinile lor şi pravila unuia s'a amestecat cu a celuilalt. La fărădelegile unui vac de ucigaşi, trebuesc aşternute toate căile cu mărăcini, toate zilele cu blestem şi tot sufletul cu obidă.

Trecem prin lumina roşiatică şi rău prevestitoare a ceasului vecerniei. Drumul e colbuit, în ajunul Celor Patruzeci de Mucenici, ca în preajma Sfântului Ilie. In praful care se ridică deasupra caselor şi a parilor purtători de sârmă, viermueşte viaţa pripită şi gălăgioasă. Oamenii şi toată truda lor, treburile şi poverile pe cari le duc par a fi colonie şi strădanie de furnici, în vatra unui foc care s'a stins de mult. Dar e mai rău decât atât, fiindcă dacă micile sârguitoare petrec viaţa lor — de alaltăeri şi până poimâine — potrivit unui rost mereu acelaş şi împinse şi povăţuite de firea lor cea neînşelătoare, despre neamul omenesc avem încredinţări trufaşe şi aşteptări nalte până la stele şi, făgăduinţe pe cari voim să le cucerim. Privim cu înduioşare un trib de furnici care îşi împânzeşte muşuroiul şi aleargă — ştie el de ce? — în sus şi în jos, pe schelele grămăjiuei lui de beţişoare şi de ţărână. Dar cu ce gânduri putem să ne uităm la aceşti semeni ai noştri, despre cari cugetăm că ar putea să fie luminaţi, bogaţi în fapte bune, desbrăcaţi de pofte rele, sălăşluiţi în case de citire, de muzică şi de rugăciune, iar nu în tavernele şi în cârciumile de azi?

Mergem mai departe şi din şoseaua cu prăvălii mărunte, cu care ţărăneşti şi cu biet norod care asudă în praf, trecem în şoseaua cu caldarâm măturat şi stropit, pentru plimbarea dela ceasul vecerniei. Aici priveliştea e mult mai tristă. Căci deasupra poporului rău crescut, nărăvit, izinit, gonit dela şcoală, dela bae, dela spital, dela scaunul dreptăţii... poţi să vezi, cu mintea, cum se aşează şi se urcă scara către mai bine. Dar ce poţi să mai vezi deasupra acestor oameni cari alcătuesc jalnica noastră clasă conducătoare? Visul lor de peste zi este ceasul zadarnicei plimbări dela şosea. Nerăbdarea lor este petrecerea de după miezul nopţii. Dexteritatea lor este scamatoria muncei şi a datoriilor vieţii!

Atunci, stai şi te întrebi, de mila cui să mai lăcrămeze cerul? Pentru rugăciunile, virtuţile şi sfinţenia cui să se mai răscolească norii, să mai închege picătura ploilor şi s'o mai verse peste noi? Nu este, oare această înfricoşată primăvară de cenuşă simbolul cel mai meritat al obşteştei noastre uscăciuni sufleteşti? Nu se potriveşte, cu prisosinţă, o primăvară pârjolită şi sinistră, la o lume arsă de nedreptate şi de crimă?

Citim în cărţile prea vechi şi sfinte, auzim din poveştile rămase în gura norodului că au venit, şi în alte vremuri, nenorociri şi cumpene, peste seminţia lui Adam, cu neamurile multe cari se trag din el. Dar în acele vremuri, inima omului avea puteri pe cari astăzi i le căutăm zadarnic. Cel puţin, aici prin părţile noastre, nu le mai dovedim.

Iată ce rosteşte un om din alte părţi de lume.

.....Vreau să feresc încă odată, pe cititorii mei de închipuirea greşită că învăţătorii Indiei ar fi predicat o atare lepădare de lume şi de sine însuşi, care nu duce decât la pustiul tăgăduirii. Scopul lor era să îndeplinească sufletescul lor, sau cu alte vorbe să facă din lume cu adevărat proprietatea lor. Când Iisus zicea: „Fericiţi cei blânzi, căci ei vor moşteni pământul", cugeta acelaş lucru. El proclama adevărul că omul, care biruеşte trufia eului său, va intra cu adevărat în moştenirea-i cuvenită. Omul atunci nu mai are nevoe să se lupte pentru locul lui în lume; acest loc îi este pretutindeni asigurat prin dreptul nemuritor al sufletului său. Trufia eului opreşte sufletul şi-l stinghereşte dela chemarea proprie. Şi această chemare este: unificarea cu lumea şi cu Dumnezeul ei, spre atingerea desăvârşirei".

Aceste lucruri gândite şi spuse, la Bolpur, în India, Rabindranath Tagore le formulează, deosebit, pentru noi, cei dinspre apusul soarelui. Inţeleptul indian găseşte, pentru doctrina lui, coincidenţe şi echivalenţe, în moştenirea religioasă şi sufletească a Europei.

Cine-şi bate capul, printre noi, cu originala înţelepciune a lui Rabindranath Tagore! Noi n'avem nici o curiozitate pentru alta a noastră mult mai fericită şi mai mântuitoare, decât a învăţătorului din Indii!

Dar fie că încercăm să adâncim gândurile profetului indian, fie că rămânem pe lângă pildele noastre, dintre Carmel şi Sinai, trebue, după lungă şi tristă judecată să zicem: blestemul şi seceta cu cari începem, şi anul acesta, sunt icoana şi răsplata ruinelor şi cenuşii din inimile noastre!

Ochii noştri cei uscaţi, inima noastră cea împietrită au gonit binecuvântările primăverii.

G. GALACTION

Paravan

Salonu-i plin de lume.
Inaintând încet
M'apropii să-ţi iau mâna, — şi ţi-o sărut discret
Şoptindu-ţi :
Bună seara... „Ce faceţi?"
— „Foarte bine!"
Zâmbeşti, mi-arăţi un scaun, îmi dai nişte praline
Un ceaiu... şi convorbirea urmează în zig-zag,
Cu'mpărecheri ciudate de râsete şi vag,
De fapte şi-anecdote alese la 'ntâmplare
Şi scoase din bagajul de ştiri ce fiecare
A recoltat în lume. Vorbim de modă, flori.
Societăţi sportive, parfumerii, actori, —
Iar tu te uiţi la mine ciudat şi când, în fine,
Găseşti prilej de vorbă în pauza ce ţine
Subliniezi de-odată ca să te-audă toţi :
— „Pierdui tot după prânzul cu vizitele..."
Scoţi
Un „uf!" Schiţezi un zâmbet şi chicotind, nebună,
Mă'ntrebi :
— „Dar dumneavoastră?"
Spun nu ştiu ce minciună,
Mi-aleg o ţigaretă, tuşesc, par plictisit,
Ascult nu ştiu ce basmu stupid, cer un chibrit,
Mă uit furiş la tine, — şi 'n vreme ce salonul
Işi etalează vesel cancanul şi bon-tonul, —
Intrezărim odaia în care azi ne-am dus,
Perdelele's lăsate şi ivărul e pus,
Descheiu încet agrafe, te-alreg, şi'n umbra multă
Te'nnalţi ca o lumină din rochia căzută.

Ludovic Dauş

Poema morţii

I

Spre care ţărm din lume —
Insângerat de viaţă şi sfărâmat de vise —
Va trebui de-acuma să-mi port din nou destinul!

Atâţia ani de-a rândul —
Plecat cu 'nfrigurare pe 'ngălbenite pagini —
Din nopţi făcut-am zile,
Din zile — nopţi de veghe,
Trăind atâtea drame şi-atâtea mii de versuri,
Cutreerând cu gândul sisteme, universuri, —
Ca azi să văd, cu groază, cum creşte, monstruoasă,
In suflet, îndoiala!

II

Spre care ţărm din lume
Va trebui de-acuma să-mi port din nou destinul!

Incununaţi de roze,
Halucinaţi, estatici,
Am rătăcit pe piscuri,
Am coborât abise;
Cu buze sângerate de frigul voluptăţii,
Am deşertat paharul de flacări şi de vise, —
Ca azi să ne despartă desgustul şi uitarea!

III

Spre care ţărm din lume
Va trebui de-acuma să-mi port din nou destinul!

Atâţia ani de-a rândul
M'am cufundat, frenetic, în suflet —
Ca 'ntr'o mare —
Şi-am scos mărgăritare;
N'am fost avar cu nimeni,
La toţi de-opotrivă — cu mâini îmbelşugate —
V'am împărţit comoara,
Şi azi culeg răsplata : iluzii sfărâmate!

IV

Spre care ţărm din lume
Va trebui de-acuma să-mi port din nou destinul!

Pe-oglinzi de ape repezi privirea mi-am plimbat-o,
Urechea mi-am plecat-o
La grava simfonie ce-o cântă 'n veci natura,
Mi-am avântat credinţa spre cerurile clare,
Cu simţurile toate m'am dăruit, —
Zadarnic.
Cu ochii ei de spectru, solemnă, nepăsarea
Contemplă depărtarea!

V

Spre care ţărm din lume
Va trebui atuncea să-mi port din nou destinul,
Ca liniştea uitării s'o cucerесc odată!

„Spre-un ţărm tăcut, de piatră,
Ce 'mprejmueşte-o mare de-apururi îngheţată!"

Al. T. Stamatiad

„Păsăreasca" de ai

Universul publică în numărul dela 3 Martie a. c., sub titlul *„Limba română în ziarele politice"*, chiar pe pagina întâi, *„Observaţiunile unui academician"*, în care găsim şi următoarele:

„Ziariştii noştri, în special cei de origină orientală, *îşi închipuesc că, întrebuinţând ziceri şi fraze franceze absolut originale, îşi arată cunoştinţe limbistice deosebite şi întinse.* Ceilalţi colegi ai lor îi imitează *dela o vreme..."*

Academicianul nu ne spune, la care anume dintre ziariştii noştri s'a gândit vorbind despre *„cei de origine orientală"*, ori şi care ar fi însă aceştia, este foarte adevărat, că *ceilalţi colegi ai lor îi imitează"*. S'ar putea zice că până chiar şi scriitori cu renume răsunător cad în păcatul acesta, încât Eminescu ori Coşbuc, citind operele tipărite în zilele noastre, adese-ori ar fi nevoiţi să spună, că mult e *păsărească* limba română din zilele noastre.

Cam de aceea-şi părere e şi Părintele Archim. Scriban, care în acela-şi număr al ziarului *Universul* publică, pe pagina a şasea, sub titlul *„Alte stropşiri ale graiului"*, un articol, în care zice:

„Când şi când strecor eu aici câte un articolaş şi despre scrierea cum se cade a limbii româneşti. Cu toate acestea mai nimeni încolo nu mai scrie, deşi atâţia oameni de specialitate ar trebui s'o facă".

Păr. Archim. Scriban citează apoi exemple de „stropşiri" — nu însă din ziare, ci din reviste *literare*, care au menirea specială de a stărui să nu fie *stropşită* limba noastră.

Atât Părintele Archimandrit, cât şi nenumitul „academician", ar fi putut să citeze exemple şi din operele literaţilor noştri mai pripiţi, care nu ţin ca alegerea, întrebuinţarea şi aşezarea vorbelor să fie potrivite cu firea cea adevărată a limbii româneşti, ci iau vorbele şi le aruncă după cum le cad în condeiu. Aceasta nu numai fiind vorba de cei *„de origine orientală"*.

Nota caracteristică a fazei de desfăşurare, prin care trece azi societatea română, e pripirea, uşurinţa, superficialitatea, lipsa de cuvenită pregătire. Scriitori ca A. Odobescu, T. Maiorescu, Iacob Negruzzi, M. Eminescu, G. Coşbuc, Petre Ispirescu ori Ioan Creangă cântăriau de trei ori vorba mai nainte de a o pune pe hârtie: azi sunt mulţi scriitori „geniali" de *ori şi ce origine*, care în graba lor cea mare aruncă vorbele cu furca.

E aceasta un fel de boală literară, căreia un singur leac i se poate găsi. Scriitorii „geniali" vor fi şi ei mai cu băgare de seamă şi mai cumpeniţi, dacă vor şti că e unde-va cine-va, care îi urmăreşte cu luare aminte, şi se dau de gol în faţa lumii când se abat dela firea cea adevărată a limbii noastre.

Ne-am bucurat deci şi ne bucurăm văzând cele publicate de „academician" şi de Părintele Archimandrit şi încă mai mult ne-am bucura, dacă acesta şi pentru alţii ar fi un bun îndemn, căci în adevăr multă nevoe avem noi Românii de a ne îndruma unii pe alţii să nu ne apucăm de lucruri, pentru care nu avem cuvenita pregătire, şi de a fi bine chibzuiţi fie-care într'ale sale.

Pornind şi noi pe calea cea bună, începem de unde au lăsat-o „academicianul" dela *Universul* şi Părintele Archimandrit şi facem, mai nainte de toate, constatarea, că nu numai prin aşa zise franţuzisme *„stropşesc"* unii dintre scriitorii noştri graiul.

A fost făcută, între altele, în coloanele unei reviste literare constatarea, că e lucru nepotrivit să zicem când *„hodină"*, când *„odihnă"*. Are fără îndoială dreptate cel ce-a zis-o aceasta. E, ce-i drept, adevărat, că în graiul viu se zice în unele părţi *„hodină"*, iar în altele *„odihnă"*. Intrebarea e însă, care dintre aceste două forme are *accepţiune literară*, de care dintre aceste două forme s'au folosit mai mult cronicarii, traducătorii cărţilor bisericeşti şi cei mai de frunte dintre întemeetorii culturii noastre moderne.

Tot astfel se zice ici *„cobori"*, colo *„pogori"*. Noi cei de azi avem să ne folosim de forma, care are accepţiune literară.

E învederat că cel ce nu se deosebeşte de mine e *deopotrivă* cu mine, iar cel ce e contra mea e *protivnicul* meu. Sunt cu toate acestea mulţi scriitori, care nu-şi dau seamă, că spun tocmai contrariul de la ceea ce vor când zic *„vine în potriva mea"* în loc de *„vine împotriva mea"*. Dacă le spui că nu şi-au ales bine vorba, ei răspund că limba e vie şi *evoluiază*. Nu-şi dau seama că evoluarea e sănătoasă numai petrecându-se *potrivit* cu firea cea adevărată a limbii.

In numărul de la 24 Martie al *Universului*, pag. 1, col. 4, găsim *„partea* protivnică", iar ce-va mai jos, col. 6, *„dimpotrivă"*.

Tot aşa mulţi dintre scriitori se folosesc de vorba pocită *„răufăcători"*. Dacă le spui, că româneşte se zice *„făcători de rele"*, ei nu-şi dau seama, că 'n româneşte *„răufăcător"* e acela, care face *rău* ceea ce face, fie chiar şi binele, câtă vreme *„făcător de rele"* e cel ce are obiceiul de a săvârşi fapte rele. După ce-l dumireşti, el se încăpăţânează în gândul, că azi aşa se zice. Adevărul e, că aşa zic numai oamenii, care nu cunosc îndeajuns nici graiul viu al poporului român, nici literatura română şi nu-şi dau seamă că limba română n'o desvoltă nici mahalalele Bucureştilor, nici ziariştii — fie ei ori nu *„de origine orientală"*, nici stâlpii de cafenea dela *Terasă* ori dela *Imperial*.

Avem în limba noastră pe lângă *„cămară"* şi *„cameră"*. E aceea-şi vorbă în două forme deosebite şi cu două deosebite înţelesuri. Nu mai încape îndoială, că s'ar face de râs cel ce ar zice, că a stat la hotel într'o *„cămară"* ori că-şi păstrează proviziunile în *„cameră"*. Tot aşa s'ar face de râs cel ce-ar vorbi despre *„coadele vacilor"* şi despre *„cozile cocoanelor"*.

Avem în limba noastră vorbele *„măiestru"*, *„meşter"*, *„maistor"*, ba chiar şi *„magistru"*: fiecare dintre ele are în ceea ce priveşte înţelesul accepţiunea sa literară.

Tot aşa în declinaţiune, în conjugaţiune ori în alcătuirea frazei ori şi care formă are accepţiunea ei literară potrivit cu rostul ei. Acela, care nu ţine seamă de aceasta, *„stropşeşte"* sau *„poceşte"* limba, vorbeşte *păsăreşte*, cum ziceau Eminescu şi Coşbuc.

Se întâmplă, ce-i drept, ca să fie obicinuite mai multe forme; bună nu poate să fie însă decât una singură dintre acestea: cea mai veche şi mai des întrebuinţată de către cei mai mulţi dintre Români.

Are Părintele Archimandrit Scriban cuvinte de a stărui ca *oamenii de specialitate* să facă şi ei ceea ce facem noi, care suntem numai un fel de diletanţi în ceea ce priveşte technica scrierii româneşti.

Când le scriam acestea, mi-a căzut din întâmplare în mână numărul dela 17 Martie al *Universului*. Pe pagina I (col. 3) e vorba de *„litere* turnate".

Intr'o notiţă de vre-o 30 rânduri am găsit de patru ori pluralul *„litere"* şi tot de patru ori genitivul *„literilor"*. Scriitorul acelei notiţe va fi strâmbând din nas când îi spu[...]ă genitivul dela „litere" nu e *„literilor"* ci *„litere*[...] Cu totul altfel s'ar simţi el în pielea lui, dacă vre-un *„om de sp[...]litate"* i-ar spune acest adevăr—de altminteri fie învederat.

Oamenii noştri de specialitate sunt, precum se vede, foarte nesimţitori în ceea ce priveşte *„stropşirea graiului"*.

Una dintre particularităţile limbii [...]neşti sunt numirea la plural a localităţilor: B[...]eşti, Iaşi, Ploeşti, Măgurele, Săcele, Vâlcele ş[...]te.

Altă particularitate a limbii române [...] articularea numelor de localităţi în anumite ca[...], şi e învederat, că la plural se adaugă artico[...]luralului: *Bucureştii-Bucureştilor, Iaşii-Iaşilor, [...]ştii-Ploeştilor, Măgurelele-Măgurelelor*, etc. Ş[...] toate acestea citim în fiecare zi „Bucureşti[...] Iaşul ori Ploeştiului*) fără ca vre-unul dintre [...]*menii de specialitate* să-şi piardă răbdarea.

Ştim cu toţii că numele de persoane [...]cuzativul cu prepoziţiunea *„pe"*: „pe Ioan", „pe [...]ria", „pe Văleanu". Prin analogie, substantivele, ce însemnează persoane, iau şi ele prepoziţiunea „pe" în anumite cazuri: „pe fratele meu", „pe cal", „pe croitor".

Deoarece pronumele ţine loc de *nume* de substantiv), ia şi el la acuzativ prepoziţiunea *pe*: *pe* tine, *pe* dânsa, *pe* acesta, *pe* care.

Găsim cu toate acestea în fiecare zi presiuni ca „am lăsat *pe* calul cumpărat" ori „întâlni[...] prietenul care mi-l făcusem" (în loc de „pe care mi-l făcusem") şi fel de fel de alte „stre[...]".

Noi Românii avem pentru persoana întâi şi pentru a doua pronumele personale *„eu"* şi [...], care sunt *invariabile* şi *indeclinabile*, deci numai ca subiect pot să fie întrebuinţate în propoziţiu[...]. Se declină şi sunt întrebuinţate în toate cazur[...] *„mine"* şi *„tine"* (gen. *meu* şi *tău*, dat. *mie* şi *ţie*, acus. *pe* mine, *pe* tine). Zicem şi noi un om ca t[...] cum francezul zice „un homme comme *toi*". [...]ţii zic însă „ein mensch wie *du*"; [...]avem de să ne mirăm dacă se ivesc pe ici, pe colo şi oa[...], care zic „om ca *tu*".

Mai mulţi sunt cei ce se încurcă la peana [...] treia, unde se declină nu numai „sine", ci şi *„el-ea"*. Aşi putea să citez exemple, care dovedesc până chiar şi între *oamenii de specialitate* sunt [...]itori care nu sunt dumiriţi, când au să se folosească de *„sine"* şi când de *„el-ea"*.

Genitivul pronumelui personal e întrebuinţat ca *pronume posesiv*: casa *vecinului* e casa, căr[...] dinsul îi zice „casa *mea*", iară noi vorbind cu [...] zicem „casa *ta*". Pentru persoana a treia avem nu numai *„lui"* ori *„ei"*, ci şi *„său"* ori *„sa"*. E învederat, că atunci, când popa vorbeşte despre [...]sta *sa*, avem să ne gândim la „preuteasa *lui*", iar când vorbeşte despre „nevasta *lui*", e[...] mijloc soţia unui alt cui-va. Pungaşul scoate din buzunar ceasornicul *lui*", iar nu *„al său"*. Cu toate acestea mereu dăm peste *„său"* ori *„sa"* când e vorba de *lui* ori *„ei"*. Ba în primul articol d[...] numărul de [...] Martie al *Universului* găsim chiar fraza: „T[...] cere ca Strâmtorile să treacă iarăşi în *stăpânirea* [...] El consimţind să ofere garanţii compatibile cu su[...]veranitatea şi *independenţa* SA¹)".

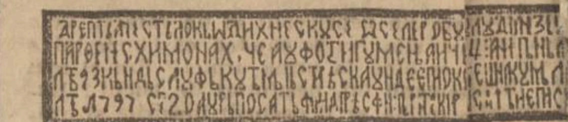
Când a greşit autorul: când a zis *ei* ori când a zis *sa*!?

E fără doar şi poate nevoe, ca oamenii de specialitate să pună şi ei o vorbă bună spre-i dumiri pe muritorii de rând, când au să se folosească de u[...] când de altul dintre cele două pronume perso[...]

IOA SLAVI[...]

*) „Universul" dela 19 Martie, pg. I, col. „Bucu[...]ştiul" strănută.

1) Muritorii de rând ar fi zis:
„dându-şi învoirea să ofere chezăşii potrivite suveranitatea şi neatârnarea sa".

Congresul lui F. I. A. L. S.

Congresul lui F. I. A. L. S. s'a fixa[t] definitiv [...] Bruxelles, dela 17—20 Aprilie a. c. Pe lângă discuţ[...] în jurul programului, se va începe o acţiune positivă [...] organizare mondială a intelectualilor, pentru apărarea intereselor lor profesionale.

Se vor organiza cele trei secţiuni: a artelor, literelor şi ştiinţelor — şi se va lansa propunerea pen[...] un „Parlament Internaţional al Intelectualil[...]". De-asemenea va fi discutată la acest congres şi [...] pe care colaboratorul nostru d. *Eugen Relgis*, o [...]voltă într'o lucrare ce va apare curând, cu titlu[...] *manitarismul şi Internaţionala Intelectualilor* [...] volum are o prefaţă scrisă de autorul „Biolo[...] boiului", — prof. Georg. Fr. Nicolai.

La congresul lui F. I. A. L. S. vor lua p[...] lectualii din toată lumea. Pentru adesiuni [...] L. S. şi pentru informaţii, a se adresa dele[...] neral pentru România d-lui E. Relgis, Buc[...] Sfinţii Apostoli 41, et. III.

Jurnalul poetului Sully Prudh[...]

Ultima publicaţiune din operile postume ale [...]etului Sully Prudhomme, împreună cu scrisori şi cugetări inedite va cuprinde şi un „Journal intime" din care La Revue de Paris publică o parte. Sunt aci însemnări între anii 1862 şi 1868 făcute de poet în momente de criză morală.

In 1864 Sully Prudhomme după spulberarea unui v[...] fericit care nu se putea izbândi e în plină criză a fazei filosofice care avea să aibă atâta înrâurire asupra operei poetice.

Ceea ce e interesant în acele însemnări e sufletul scriitorului care se întrezăreşte printre rândurile menite să nu fie publicate. Sully Prudhomme a fost un filosof îngrijat mai mult de adevăr, de cât de succes. S'a ocupat de matematici şi a scris chiar un tratat de geometrie, care după spusele lui Henri Poincaré e operă de valoare. [...] fost sculptor, desenator şi critic foarte priceput în materie de arte plastice. Ca filosof el s'a preocupat de marile probleme metafizice, morale, logice, estetice şi sociologice.

Chipuri şi tipuri

tta-Jo

ni de atunci.
in strada Câmpineanu, spectatori a-
horâţi priveau spre estrada tupilată
rdă pe care antreprenorul localului
numele pompos de scenă, la nume-
ri se perindau în indiferenţa gene-
le dans şi triluri răguşite, gomeuze
ancestrale, gimnastici anoşti şi di-

Repertoriul ei, original tocmai prin faptul că era format din bucăţile în cari cele trei mari colege ale ei au obţinut un succes răsunător, a uimit pe spectatorii eclectici, cari deşi o cunoşteau de mult pe Nitta-Jo, totuşi nu avuseseră niciodată prilejul să o poată pune în cumpănă cu cele trei mari en vogue diseuze ale Parisului.

Şi Nitta-Jo a eşit biruitoare din acest triplu duel

bâlbâite, obţineau doar aplauzele tinerilor din
sălei, cari consumau la mese, torturi de şo-
şi bere Bragadiru.
mul debut al domnişoarei Mimi de la Rose"
s'ar opri aci !), „ultimul debut al fermecă-
Gaby Violette" (bine c'a ajuns la ultimul) şi
ibiţiuni, prezentate întotdeauna sub aureola
e a noutăţii şi a celor şapte becuri dela
reuşeau să formeze preludiul apariţiei lui
o.
obicinuitul pot-pourri muzical, în care îşi
mâna şapte melodii, necunoscute în seara
dar celebre a doua zi, perdeaua alunecă pe
ruginite, şi în cadrul u[...] decor care vroia
mne mult dar care [...]nic, răsare
o.

...căci nu a luat nimic nici din Mistinguett, nici din Jenny Golder şi nici din Damia.

Personalitatea ei era suficientă: Nitta-Jo a fost Nitta-Jo şi atâta a fost îndeajuns ca succesul ei să fie puternic şi desăvârşit.

Nu a împrumutat nimic din jalea chinuită, din durerea asuprită şi din vaetul plângător al lui Mistinguett, nu şi-a însuşit surâsul provocător al captivantei Jenny Golder, nu a furat fatalismul lugubru şi ţipetele sfâşietoare ale celebrei Damia şi cu toate acestea şi la Paris, ca odinioară în varieteul din Câmpineanu, a înduioşat, a sbuciumat, a cutremurat.

Simplă şi caldă, în glasul ei era elegia tenebroasă a părăsitei de Dumnezeu care cerşeşte pe cheiurile Senei în nopţile de ceaţă şi de frig un pic de înduiătoare milă, în glasul ei e accentul senzual al amorului pe care şi-l strigă puternic ca să poată convinge pe acei ce se îndoesc. Şi tot în glasul lui Nitta-Jo era modulaţia captivantă a mondenei care flirtează, era ironia, surâsul şi verva, era spuma aceea uşoară, caracteristică florilor răsărite din trotuarul Parisului.

Un ropot lung de aplauze a salutat trecerea lui Nitta-Jo pe scena celui mai de seamă music-hall din Paris.

* * *

Am revăzut pe Nitta-Jo zilele trecute la Bucu-
eşti.
Am auzit-o cântând „Passion".
Sunt două cuvinte cari se desprind din această
ată, două cuvinte cari revin des în leit-motivul
ului, două cuvinte cari rup zăgazul oricărei în-
iri: Je t'aime! Cuvinte de o simplicitate ba-
pe cari nu le fac să trăiască decât sufletul lui
Jo.
aime!
e şoaptă, e cuvântul timid care stă pe buze
are nu îndrăzneşte să-l spună, e teamă să nu
că, să nu sperie, să nu revolte, să nu înde-
Dar şoapta prinde glas.
ime! Începe să fie convingere, credinţa în-
fericirea care trăeşte, care stăpâneşte,
andă.
me! Glasul se ridică impetuos în tot erois-
ald, hotărât, convins, pătimaş. Va dărâma
ale, va trece prin foc şi apă, va implânta
nima oricui dacă va fi nevoe, va trece
eni, se va duce până la Dumnezeu, pe
erta şi-l va judeca.
! E neîncredere, e gelozie clădită din
umnale, din nopţi de veghe şi de pândă
e stradă, e furia înseilată din teama şi
uflet care se clatină şi se sbate, care
moară.
rdcnetul de fiară al fiinţei care a iu-
!
iubitul: aceleaşi cuvinte îi spin-
, şi plânge, şi protestează, şi
i suferă, şi moare.
imele slabe ale muribundei.
ete. Moare singură şi pără-
pentru ea însemna tot în
uvântul sfânt care e mai
mai puţin decât o rugă-

KEFREN

brăriilor

urs de aplicaţie a ex-
eze.
Duduia Margareta.
ureri înăbuşite.
run). Faust.
ătoriile lui Enache
trogoff.
a agricolă.
Boalele nervoase şi
maţia greacă.
şi de **Florian**
omâneşte de **P. Muşoiu**
ţea Românească";

„Aberaţia vremii"

— CONTRIBUŢII —

La articolul d-lui A. de Herz, din numărul trecut, în care se făcea o vagă aluzie la amuzantul Marinetti, am putea adăoga aceste rânduri menite să indice gradul de aberaţie la care se poate ajunge în artă, când nimeni nu se gândeşte să trimeată pe „revoluţionari" la balamuc.

Marinetti, de două-zeci de ani dă dovada unei diabolice perseverări cu aşa zisul curent futurist ridicol în Italia, cum a devenit şi expresionismul ridicol în Germania.

Iată de ce e capabil Marinetti, în jurul căruia pare să se grupeze şi câţiva din românii noştri însetaţi de originalitate şi senzaţional.

Pentru o mai bună înţelegere, dăm în traducere ultima piesă scrisă (poate chiar jucată) în felul acesta.

Se inventează în Italia un nou gen de teatru numit „teatrul surprizei". Îşi propune să aerisească mintea publicului, amuzându-l şi dându-i surprize prin toate mijloacele posibile, căci surpriza ar fi în artă elementul de căpetenie. Programul iniţiatorilor este să izbească sensibilitatea publicului printr'o stupoare amuzantă! *(sic).*

CONSILIUL DE REVIZIE

GINERELE.
PRIETENUL.
DIRECTORUL TEATRULUI (în frac)
TRECATORUL
CAŢIVA IN MULŢIME.
CORTEGIUL.
Şi dacă e nevoe MIREASA.

(Intr'un mare oraş din Italia.— 1946.— O stradă.— Soare de Aprilie într'o după amiază.— In fund ultimele grupuri dintr'un alai de nuntă foarte zgomotos.— Bărbaţi şi femei de toate vârstele.— Ne închipuim că ginerele şi mireasa au trecut şi că biserica, trăsurile, casele sunt în culise.— Veselie, emoţie, urări, cuvinte de duh, etc.)

TRECATORUL. *Vine din dreapta. Priveşte. Ca şi cum ar vorbi cu cineva din mulţime.):* Ne batem joc de războiu!... Ne gândim la cununii!

CINEVA DIN MULŢIME. E reformat. Nu l'au admis nici la a doua revizie.

TRECATORUL (liniştit). Da?.. Bine!.. Bine! Felicitările mele! *(dispare)*

ALAIUL. Trăiască însurăţeii. *(Aplauze).*

(Ese toată lumea. Intuneric).

(După câteva secunde apare directorul teatrului în frac. Vine la rampă şi spune cu un ton grav şi solemn:)

DIRECTORUL. Doamnelor şi domnilor! Acum e momentul când se întâmplă treaba aia!... Gândiţi-vă şi reflectaţi!

(Ese. După un minut se face lumină).

A doua zi. Aceiaşi stradă. Se crapă de ziuă.

GINERELE *(mic, rahitic, flisic, foarte ridicol, reformat, încă în redingotă şi ţilindru pe cap, monoclu, zăpăcit, agitat, intră prin stânga. In mijlocul scenei întâlneşte pe PRIETENUL.*

PRIETENUL (mirat). Cum? Joseph? Singur?! La ora asta atât de matinală? Vre-o nenorocire? I s'a făcut rău doamnei?

GINERELE. Rău? Vai, nu! Divorţez.

PRIETENUL (uimit). Ce-ai zis?

GINERELE. Incompatibilitate!

PRIETENUL. Aşa de curând? Numai după câteva ore?

GINERILE. Ce vrei? Timpul cât mi-a trebuit să bag de seamă, că un bărbat de două ori reformat, nu poate fi în bune relaţii cu o femee, care fără îndoială rămâne bună pentru serviciu de nu ştiu câte ori.

PRIETENUL. Oooooh!

GINERILE. Haide! Vino cu mine! *(Es).*

Directorul teatrului (intră în scenă). Doamnelor şi domnilor, drama s'a sfârşit. Dacă ne veţi face hatârul să aplaudaţi actorii, vă vom prezinta mireasa. Cu toate că n'a avut nici un rol în piesă, totuşi a jucat primul rol în această mică capodoperă!

CORTINA

PUBLICUL (aplaudând). Mireasa! Mireasa! Să iasă mireasa!

(Se ridică cortina).

DIRECTORUL TEATRULUI *(intră în scenă trăgând din culise pe mireasa care se propteşte ca să nu apară de şi i se vede un braţ gol.)*

CORTINA

PUBLICUL. Mireasa! Mireasa! Să iasă mireasa!

(Se ridică cortina).

DIRECTORUL *(repetă aceleaşi zadarnice sforţări, pentru a scoate mireasa).*

CORTINA

PUBLICUL. Mireasa! Mireasa! Să iasă Mireasa!

(Se ridică cortina şi în fine:!

Directorul teatrului cu o mare sforţare ia mireasa în braţe şi-o aduce la rampă. E în cămaşă cu o floare de lămâiţă în părul ei blond. Timidă şi ruşinată îşi ascunde faţa cu braţul gol.

Şi această piesă poate fi socotită drept o indicaţie pentru teatrul viitorului.

Mai putem da încă o mostră din ceea ce se crede a fi artă adevărată:

CONTRACTUL

Un iatac în penumbră. Se întrezăreşte un pat alb în care moare Paul.

UN PRIETEN *(intră adresându-se servitoarei).* Moare! Vasăzică nu mai e nici o nădejde!

SERVITOAREA. Nici una. Glontele a străbătut plămânul.

PRIETENUL. Spune-mi, te rog, să fie adevărat că s'a omorât pentru femeea aceea?

SERVITOAREA. Nu e adevărat! D-l Paul s-a sinucis din pricina apartamentului. Stai să-ţi lămuresc misterul. Ştii bine că adora apartamentul. Deunăzi ceru proprietarului, să-i deschidă o fereastră care dă în stradă ca să poată vedea cortegiul... Imbecilul a refuzat. Acu trei zile, d-l Paul află că proprietarul e în vorbă cu un alt chiriaş. Ideea că va perde apartamentul l-a înebunit de durere şi şi-a tras un glonte în cap.

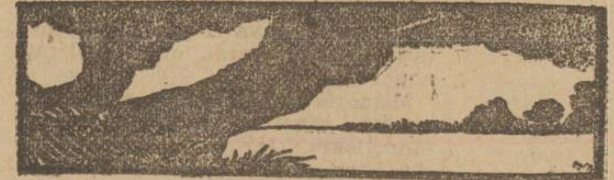
PAUL *(vorbind aiurea).* Arde casa! Arde apartamentul! Chiemaţi pompierii! *(adoarme. Intră doctorul şi după el o doamnă blondă îmbrăcată în negru, foarte elegantă, care se-apropie de muribund cu faţa spre public).*

PRIETENUL *(doctorului).* Nici o scăpare?

DOCTORUL *(solemn).* Niciuna! Vezi dumneata?... Când un domn intră în apartament cazul e grav, dar tot mai rămâne o nădejde de scăpare... Când dinpotrivă intră apartamentul în domn, cazul e desesperat!

(In acest moment doamna în negru trece de cealaltă parte a patului şi întoarce spatele la public. Pe spinare se zăreşte un afiş pe care stă scris: „De închiriat"!)

Orice comentarii sunt de prisos. Zâmbeşti şi trebue să mărturiseşti că te amuză noul teatru al surprizei în aşteptarea unei asemenea reprezentaţii la Bucureşti.

Aniversări şi centenare

In 1622, Guez de Balzac este la Roma agentul Cardinalului dela Valette

Intre Malherbe şi Boileau, Guez de Balzac îşi aşează stăruitor doctrina literară, ca o trăsură de unire a uneia şi aceleiaşi preocupări stilistice.

Scrisorile lui Balzac, apărute pentru prima oară în 1624, adică după întoarcerea lui dela Roma, ca agent al Cardinalului de la Valette, au reapărut în 1665 în ediţiunea Louis Billaine la Paris sub îngrijirile lui Conrart şi precedate de curioasa prefaţă a lui Cassaigne.

Scrisorile lui Balzac, împărţite în douăzeci şi şeapte de cărţi, prin întocmirea ediţiunei Billaine, au reapărut mai târziu, când întregi când fragmentate şi s'au remarcat cu deosebire, în **Mélanges historiques,** publicate în 1875 pentru **Colecţiunea documentelor inedite ale Istoriei Franţei.**

Dizertaţiunile politice şi critice, care formează fondul acestor scrisori, sunt în adevăr o serioasă contribuţiune la istoria literară a Franţei.

Dintre ele, cele mai faimoase au rămas: a doua, care tratează despre **Marea elocvenţă;** a unsprezecea, în care **„Nu e posibil să scrii mult şi să scrii bine;** a nouasprezece şi douazecea: despre **Montaigne** şi cea din urmă **„Despre stilul burlesc".**

Literatura lui Guez de Balzac a fost discutată, cu deosebire de Pascal şi Bossuet, care l'au găsit sărac în idei, cu toată marea lui contribuţiune, la stilul francez, prin bogăţia metaforelor şi variaţiunea subiectelor.

După Balzac, imediata apariţiune a lui Boileau, a adăogat o nouă adnotare stilisticei franceze, prin clara distincţiune făcută între elocvenţă şi retorică, pe care cel dintâiu, pare a le fi contopit într'o singură bucată.

Totuşi faptul de a fi descoperit în limba lui, ceeace era **naţional,** ceace era mai intim geniului ei propriu, şi care nu poate fi sezisat de un străin, formează desigur calitatea prin excelenţă, care-i dă dreptul să fie trecut fără şovăială, printre **clasicii** Franţei — crede Brunetière, care mai numeşte pe Balzac, gentilom de litere.

Şi gentilomul de acum trei sute de ani, s'a bucurat de onorurile, pe care le poate visa un intelectual.

Istoriograf al Franţei, consilier al Regelui, şi membru al Academiei franceze, încă dela origina ei şi înainte ca numărul celor patruzeci să fie complectat, a fost Guez de Balzac, pe care istoria ni-l prezintă în 1622 — adică acum trei secole — agentul Cardinalului de la Valette la Roma!

Lui Guez de Balzac se datoreşte fondarea premiului de elocvenţă, decernat din doi în doi ani, de Academia Franceză, şi care a fost oferit întâia oară d-şoarei de Scuderi, în 1671.

Este vreo legătură de familie între acest Balzac şi Honoré, ca cel puţin, adorabila confuziune de corectură, sezisată aşa de grav de noul colaborator al Sburătorului, să-şi aibă o naivă explicaţiune?

Guez de Balzac, născut la Angoulême şi-a luat numele după moşia mamei sale „damoyselle Marie Nesmond" numită Balzac şi constituită ca dotă soţului ei, Guillaume Gues, gentilom de Languedoc, ataşat pe lângă ducele d'Espernon, guvernator al ţinuturilor din Aunis, Angoumois şi Saintonge.

Iată actul stărei sale civile şi dacă vreţi părerea lui Honoré de Balzac, asupra lui Guez, când a fost întrebat dacă e rudă cu autorul **Scrisorilor** şi a lui **Socrate crétien?**

— Non, je ne le suis pas et tant pis pour lui"! şi ca să închein — Oui, je le savais et **tant pis pour lui!**

NICOLA ICONARUL

Un cântăreț al Comunei din Paris: Mihail Eminescu

Aniversarea a 51 de ani dela proclamarea Comunei din Paris, a fost sărbătorită, la noi, cu o întârziere de 24 de ceasuri (19 Mart, în loc de 18): ea a fost amânată pentru prima zi a Conferinței generale a tineretului muncitor din toate provinciile românești.

„Tineretul Socialist", apărut cu acest prilej, conține: o parte din manifestul dela 18 Mart 1871 al Comunei; traduceri din Boris Suvarin și Nicolae Lenin („In ce constă eroizmul comunarzilor"); un fragment din Lissagaray: **Inăbușirea Comunei**; un articol de M. Gh. Bujor (reprodus după **„Convorbirile sociale"** scoase la Iași de Max Vecsler, în ajunul războiului).

Se mai găsește, în acel număr al „Tineretului", o amănunțită descriere a modului „cum a luat Comuna puterea". Aceasta are ca motto următorul citat din Karl Marx:

„Parisul muncitor dela 1871, Parisul Comunei va fi pe vecie sărbătorit ca avant-garda unei societăți nouă.

Memoria martirilor săi va trăi ca într'un sanctuar, în inima clasei muncitoare. Iar pe exterminatorii săi, istoria i-a țintuit la stâlpul infamiei și toate rugăciunile preoților lor nu vor fi în stare să-i reabiliteze".

La noi, literatura Comunei e destul de săracă. In **„Cuvântul liber"** am încercat—acum doi ani — „mai mult decât o ochire, pentru nenumăratele probleme literaro-sociale și psihologice pe cari această literatură le ridică". M'am oprit atunci la **18 Mart** al lui Gheorghe din Moldova. Avea să urmeze capitole asupra felului cum se resfrânge Comuna (și cum sunt oglindiți comunarzii înainte și în timpul mișcării insurecționale) într'o nuvelă a lui Mircea C. A. Rosetti, în „Dinu Millian" al d-lui Const. Mille; în o traducere din Ernest Claar datorită poetului A. Toma; în „lui Jules Vallès" de Traian Demetrescu și în literatura politică a Comunei de după 1905.

Voi relua, complectând-o, seria de cercetări.

Cel dintâiu în a cărui operă a răzbătut ceva din luptele Comunei, și ale tuturor revoluțiilor și insurecțiilor franceze, a fost Mihail Eminescu.

Inainte de a da câteva extrase caracteristice din **Impărat și proletar**, țin să notez următoarele lucruri:

1. Eminescu a tipărit această poezie într'un număr din anul al VIII-lea al „Convorbirilor literale" (Decembre 1874), într'o vreme când în țară nu era nici măcar o presimțire de mișcare și cultură socialistă.

In România se găsiau numai câțiva refugiați politici ai Rusiei lui Alexandru II; dar ei nu aveau încă la noi decât un slab reazăm sufletesc în tinerii ale căror porniri își aveau „izvorul în învățăturile unei școale politice, ce a întemeiat la Paris C. A. Rosetti" *).

2. Eminescu și-a petrecut o parte din copilărie și din prima tinerețâ la Cernăuți; a studiat o bună bucată de vreme la Viena, a fost trimis apoi la Berlin și Iena. Era îmbibat de poezia și filozofia germană. A tradus din Lenau „Foe vestedă", din Schiller „Mănușa"; s'a inspirat din Gottfried Keller. A tradus din Kant, și dintr'un mediocruț Wilhelm Ierwitz, o piesă Histrion; iar din dr. Enric Theodor Röthscher „Arta reprezentării dramatice" **).

Anghel Demetriescu în „Literatura și Arta română" a d-lui N. Pătrașcu, într'un puternic și documentat studiu, a arătat covârșitoarele înrâuriri germane asupra operei lui Eminescu.

Bolnav, în 1883, Eminescu avea să i se tângue d-lui Petre Missir în nemțește: el se socotea „ein aufgegebener Mensch" (un om pierdut).

In Franța n'a fost. In Scrisoarea III, dânsul avea să nedreptățească Parisul, în care nu vedea decât „lupanare de cinisme și de lene".

3. Când a scris Impărat și proletar nu trecuse nici trei ani dela formidabilul abatoriu din Săptămâna sângeroasă, dela osândele la pontoane și la forturi, la cazemate și la case de corecțiuni, dela groaznicele procese și Consilii de război, dela Noua Caledonie și surghiunirile de cari au avut parte comunarzii. Cauza Comunei era, pe atunci, și moralicește pierdută: cei dintre combatanții ei cari izbutiseră să ia drumul exilului, rătăceau din loc în loc, expulzați din cele mai multe țări. Amnistia nu venia. In Franța stăpânea Mac-Mahonatul. O literatură vrăjmașă și calomniatoare la culme răspândea tot mai multe orori pe seama comunarzilor în lumea întreagă.

Trăind, așa dar, — la Iași, apoi la Viena, și după aceea la Berlin — în mediuri româno-germane cu tenace prejudecăți sociale, în mediuri cari nesocoteau, nu înțelegeau ori ponegriau din principiu Parisul turbulent și aveau oroare de revoluție; trăind cu idealul îndreptat nu numai spre trecutul îndepărtat (la o mie patru sute), dar și spre trecutul cel mai puțin simpatic și care intrase în ciocnire cu epoca dela 48, Eminescu — care avea să aibă o admirație până la adorare, nu numai pentru nobila cremă a junimismului, dar și pentru acel Lascar Catargiu pe care presa democratică și socialistă îl va înfățișa mai târziu cu işlic, caftan, giubea și ciubuc, ca pe un simbol al feudalității și al strigoismului românesc — Eminescu cântă, el, revoltele și insurecțiile Parisului!

E uimitor ce bine prinde, ori cunoaște, ori ghicește Eminescu atmosfera Parisului din vremea de asfințire a „Imperiului liberal", Parisul plin de manifestații vădit republicane și de încercări de răzvrătire, de procese de presă și de cele ale Internaționalei, de greve (ca cele dela Creusot și dela Fourchambault), de cercuri neliniștitoare, vremea când Blanqui eșia dintr'o închisoare ca să intre într'alta, și când fostul păzitor de curcani și de godaci, și apoi zugrav, Benoît Mâlon, întemeia secțiuni, alcătuia cooperative cu îngrijitor răsunet politic, și era nevoit să-și schimbe mereu numele, figura și portul — când nu și-l schimba pe acesta într'un costum de arestant.

Versurile lui Eminescu nu sunt **vag-sociale**, ca cele ale lui Cesar Bolliac și ale lui Mihail Zamfirescu (în „Balada nebunilor", „Balada dracului" și „Somnolența").

Ci desbat întregi probleme, și în ele Eminescu dă dovada unei limpezi **conștiințe de clasă**.

Versurile lui formulează.

Dreptatea ?

> ....Cei tari se îngrădiră
> Cu-averea și mărirea în cercul lor de legi.

Virtutea ?

> ..Pentru *dânșii* ea nu există. Insă
> V'o predică...

Religia ?

> O frază de dânșii inventată
> . . . .
> Cu umbre cari *nu* sunt v'a 'ntunecat vederea
> Și v'a făcut să credeți că veți fi răsplătiți.

Ordinea ?

> Averea să le-o aperi, mărirea ș'al lor bine
> Ei brațul tău înarmă, ca să lovești în tine.

Respectarea legilor țării ?

> De lege n'au nevoe — virtutea e ușoară
> Când ai ce-ți trebuește... Iar legi sunt pentru voi.
> *Vouă* vă pune lege...

Și iată apoi puternicele îndemnuri, ca cele rostite ori purtate pe flamurile roșii în demonstrațiuni monstre, în alaiuri ce se desfășoară pe străzile și piețele orașelor unde sirenele fabricilor, atelierelor, uzinelor, vestesc părăsirea ori reluarea lucrului:

> De ce uitați că'n voi e număr și putere?
> . . . .
> Zdrobiți orânduiala cea crudă și nedreaptă
> Ce lumea o împarte în mizeri și bogați!

Iată cum se înfățișează luptele marei revoluții proletariene:

> Pe stradele 'nroșite de flăcări orbitoare
> Suiți pe baricade de bulgări de granit
> Se mișcă batalioane a plebei proletare
> Cu cușme frigiene și arme lucitoare
> Și clopote de-alarmă resună răgușit.
>
> Ca marmura de albe, ca ea nepăsătoare
> Prin aerul cel roșu, femei trec cu-arme'n braț.
> Cu păr bogat și negru ce pe-umeri se coboară
> Și sânii lor acopăr — e ură și turbare
> In ochii lor cei negri, adânci și disperați.
>
> O, luptă-te'nvelită în pletele'ți bogate
> Eroic este astăzi copilul cel pierdut!
> Căci flamura cea roșă cu umbra-i de dreptate
> Sfințește-a ta vieață de tină și păcate —
> Nu, nu ești tu de vină, ci cei ce te-au vândut!

In treacăt observăm că revoluționara pe care Eminescu căuta s'o reabiliteze, n'a avut nevoe de reabilitare. Istoricii Comunei (nu calomniatorii ei, ca, bunăoară, Maxime Du Camp, cel cu **Convulsiunile**) arată că pe baricade și în spitale au luptat și activat femeia din popor și femeia **burgheză**, fără boneta frigiană, simplu îmbrăcate, ducându-se să apere Comuna, sau să lege rana vreunui camarad, și să se expue apoi represaliilor Versaillezilor, în chip demn și impunător.

Lissagaray, hagiograful Comunei, interviewat de la **Revue blanche** în 1897, a răspuns (citez după „Mișcarea socială", făcând oarecari neînsemnate îndreptări traducerii):

— **Femeile au avut vr'un rol?**

— Au fost câteva la baricade. Cât despre *petroleuse*, e poveste. Consiliile de războiu n'au putut scoate la iveală nici una. Multe femei fură osândite.

In fața judecătorilor Louise Michel fu tot așa de agresivă ca și la bătălie; și deveni acuzatoare. O alta, Dimitrieff, avea fantazie pe un fond tragic...

A fost văzută în vremea comunei îmbrăcată într'o minunată rochie roșă, cu cingătoarea ticsită de pistoale. Avea 20 de ani și era tare frumoasă. A avut adoratori...

Nimeni nu putu topi acest tânăr bulgăre de ghiață. Și la baricadă, primi cu castitate în brațele ei pe Fraenkel rănit. Căci era la baricade, unde vrednicia-i fu fermecătoare.

Elie Reclus în „La Commune au jour le jour" vorbește de „noua generație de femei care s'a ivit din rândurile poporului":

„Cu ele, bărbatul de aci încolo va trebui să se ia la întrecere, nu în risipă și frivolitate, dar în statornicie, energie, muncă și cinste".

Și arată că pe străzile și bulevardele Parisului, în timpul Comunei, nu mai sunt „femei de moravuri suspecte" și nici bețivii cari „în funeste patimi să uite respectul către ei înșiși cași datoria lor de cetățeni".

Asta se datora Comitetului de veghere al cetățenelor republicane.

BARBU LAZAREANU

*) O scrisoare din Paris, dela 24 Mai 1875, adresată de Al. Lambrior lui Titu Maiorescu, și din care am extras rândurile puse, mai sus, în ghilemele, vorbește de câteva sute de studenți români aflători în 1874—1875 în Capitala Franței și dintre cari cei mai mulți se declarau acolo „partizani ai republicanismului pentru țara noastră".

Al. Lambrior se întreabă *„dacă nu s'ar putea lua oarecari măsuri contra acestei resarnițe politice, ce pregătește tinerimea menită a fi la cârma țării în niște principii cu totul protivnice stării de lucruri dela noi. Este de necrezut că sute de părinți să-și fi trimis aici pe fiii lor pentru ca, după îndemnurile și povățuirile lui Rosetti, să se întoarcă gambetiști și chiar comuniști"*.

**) A se vedea Ilarie Chendi, cuvânt de introducere la *Histrion*, în „Convorbiri literare" anul XL, pag. 87—89.

Celei duse

Iată-mă lângă tine, scumpă mamă! In preajma ta, ocrotită de bunul tău spirit ce-l simt planând în jurul meu, sprijinită de grilajul mormântului, am impresia că stau de vorbă cu tine.

O! de-ai ști ce răi sunt oamenii acum! De-ai învia tu, atât de bună și atât de sfântă, te-ai speria de răutatea omenirei și ai dori să mori a doua oară.

Imi lipsești acum, mamă, mai mult ca oricând. Nu aud în jurul meu nici un cuvânt dulce și sincer și nu văd nici o privire curată și senină ca a frumoșilor tăi ochi blajini. Cuvintele azi sunt aspre, iuți, nervoase și interesate ca secolul în care trăim, iar privirile sunt rele, ascuțite ca tăișul unei săbii, înfrigurate de gândul câștigului și hrăpărețe ca ale aminalelor de pradă. Fiecare trăește pentru el și cât poate mai mult pe seama celor din jurul lui.

Nu mai sunt oameni mamă! Trăesc în mijlocul unor viețuitoare ciudate care n'au nimic omenesc decât chipul, iar apucăturile unor viețăți primejdioase, pe cari tu ai avut norocul să nu le cunoști. Ce fericită ești aci în colțișorul acesta de pământ, alături de surioara mea dragă, care te-a iubit mai mult de cât mine și te-a însoțit în drumul spre veșnicie! De-ați ști cât vă invidiez uneori soarta, eu cea rămasă în lume!

Voi sunteți liniștite, senine, neștiind nimic de luptele noastre meschine și de fățărnicia fiecărui cuvânt rostit. Eu, sunt nevoită să trăesc în lume, să-i suport toate răutățile, să mă fac că nu pricep nimic și să caut pe cât pot să nu distonez în mijlocul acestei armonii universale de murdărie și întunerec.

Am clipe de revoltă când îmi vine să strig, să urlu ca nebunii, să le arunc în față tutulor tot ce cred despre ei, tot veninul care îmi pune în suflet faptul că sunt nevoită să trăesc în mijlocul lor și tot imensul dispreț ce am pentru această incalificabilă adunătură.

Am încă nebunia, în ziua de azi, bagă bine de seamă **în ziua de azi**, să mă revolte nedreptatea, minciuna și fățărnicia! Ca și cum nu ele ar fi stăpânele absolute ale acestei lumi! Gândește-te dar cum trăesc eu cu ideile mele primitive și învechite și câte lovituri trebue să îndure bietul meu suflet în ciocnirile fatale de fiece clipă. Am ajuns să nu mă cunoști: ca fizic schimbată cu desăvârșire, iar ca suflet, o coardă prea întinsă vibirând la cea mai mică atingere.

Sunt plictisită, nespus de plictisită de viață. Plimb în lume o figură veșnic nemulțumită, iar în mine, un suflet revoltat care n'are decât o singură dorință: să se retragă cât mai des în căsuța lui intimă, ca acolo să se reculeagă și să mai ia puțină curățenie morală, pentru ca să mai poată suporta înainte, desfășurarea aceloraș zile pline de amărăciuni și chin.

* * *

Cum se face însă că, eu, **cea bună**, vin la mormântul vostru abia în a noua săptămână a șederei mei aici? Cum de n'am simțit nevoia să văd mai de mult? O! de-aș fi știut **că vă văd**, aș fi alergat într'un suflet din prima clipă a venirei mele aici, aș fi îngenunchiat înaintea voastră ca înaintea unor sfinte coborâte din icoane, și v'aș fi rugat desnădăjduită să rămâneți lângă mine. Să-mi ștergeți lacrimile să-mi mângâiați suferi...
mă legeni mamă în brațele tale c...
eram mică, să-mi vorbești cu vo...
să-mi pui iar în suflet credința în...
Adevăr! Credința, sfânta credinț...
suflet cine mi-o va mai reda? O! d...
nu știam ce e ura, cum urăsc une...
tații ale superioarelor ființi, ce c...
chipul și asemănarea sa! Ii urăsc...
sufletesc ce mi-au pricinuit și...
derută a întregei mele vieți.

Mă uit lung la mormintele voas...
n'am îngrijit de fel colțișorul aces...
sfânt, în care v'ați îngropat toate do...
Am găsit însă că e de prisos și că t...
de pe morminte sunt făcute tot pent...
Opinie publică să te judece bine. Or,...
o plăcere nespusă să nemulțumesc c...
această măreață Doamnă n'am vrut...
aici prilejul. Mă simt atât de bine c...
țin sânge rău!

Mă uit în jos, văd bozii, burueni și...
s'au prins frumoasele crizanteme ce l...
acum pe mormânt. E o întreagă simf...
mauve care împestrițează minunat...
Intre cele două gropi a crescut un...
care fac copiii cunune și ghirlănzi,...
căpătâi o cicoare și-a ridicat sfioasă...
bastre ca cerul. Acolo trebuie să...
mamă!...

Mă uit în jurul meu și îmi zăresc...
cuți și triști. Mi-am șters ochii, cari...
lul de lacrimi ce-i umbreau, au încep...
realitatea. Buna Măicuță, care m'a...
pios pelerinaj, a dispărut. Intru s'o...
bisericuță a cimitirului. Răcoarea ș...
reață dinăuntru îmi dă fiori. O zăresc...
înaintea iconostasului, cu mâinile cris...
și cu tot corpul sguduit de suspine.

Atâta durere profund omenească...
mă face să-mi simt mică durerea m...
tism prea rafinat, de oarece având co...
dreptul să mă plâng de o totală lipsă de...
Văzând-o de la distanță, îmi amintește c...
tablou **„Le dernier réfuge"**. Și aici ca și aco...
laș gest, acelaș decor și acelaș gând supre...
scăpare: **Dumnezeu!**

Simt că trăesc o clipă rară în viață și mă în...
Aerul răcit de vecinătatea osemintelor f...
mă învălue ca un lințoliu de ghiață, pe cân...
deva departe, în urma mea, prin cadrul ușei...
să deschisă, intră un noian de roze din blago...
lumină a lumei unde trăesc oamenii. Și a...
vreau să trăesc! Mă scutur de lumea halucin...
în care plutesc și mă apropii de bietul sufle...
nădăjduit. Cu mângâieri și cuvinte dulci o...
la realitate, la lumina zilei, la viață! Am făcu...
sau nu?... Nu știu!...

Când ieșim din biserică e soarele sus. M...
ochii de atâta orbitoare lumină. Părăsim lin...
locaș al morților, tăcute ca după o îngropăc...
E atâta splendoare în întreaga fire și atâta t...
bietele noastre suflete!...

AIDA VR...

M-rea Zamfira 1918.

Figuri literare en...

Sir Walter Raleigh

„Puternica Londra", cum le place englezilor să numească măreața lor capitală, pe care o străbate domol fluviul Tamisa și o împodobesc parcuri imense — cu bulevardele ei largi prevăzute cu tot ce are higiena mai nou, păstrează în inima ei o fortăreață medievală numită: The Tower of London. Această Bastilie engleză e situată pe malul Tamisei și n'a putut fi nimicită nici de revoluțiile nici de incendiile, nici de cei 1000 de ani ce o apasă.

Am văzut-o, celebra fortăreață în care s'au petrecut evenimentele cele mai dramatice din istoria Angliei unde bărbați de stat, prințes...
regi și episcopi au ispășit murind credințe, gr...
șeli, sau păcatul eredității regești care era o...
menințare pentru tirania zilei.

O călăuză îmbrăcată în strae medivale...
pelerină, guler-roșu, pălărie enormă pe cap...
indică Turnul Leului, apoi Turnul Clopot...
Turnul Sângeros, Turnul Central, Turnul...
champ. Urcăm treptele înguste de piatră,...
tăm sala cea mare de execuție din Turnul...
cu butucul de pe care au căzut capete...
privim celulele dimprejur de unde cond...
vedeau scenele morții, și citim unele in...
săpate în piatra zidurilor de martiri, —i...
de resemnare acoperite cu sticlă ca să f...
de atingere. Oricât eram de impresionat...
mele istorice evocate de călăuză cu u...
lemn, mai ales de cei doi prinți, copi...
vați, năbușiți și apoi zidiți într'un co...
nului Sângeros — ale căror oseminte a...
site și identificate după 200 de ani, —...
o adevărată emoție când am auzit n...
Sir Walter Raleigh. **„De pe zidul ac...**
se îngăduia câte o plimbare, striga...
pe trecătorii de pe malul Tami...
schimba câte o vorbă cu el...
cestui mare bărbat de stat și s...
a fost una din cele mai mari gr...
Pomenirea acestui nume și m...
pe care bătrânul slujbaș ofici...
sa Angliei, îmi aminteau ce...
lui" a lui Raleigh:

> Du-te suflete, oaspe al...
> In solie fără răsplată;...
> Nu-ți fie teamă să te...
> Ai adevărul cu tine...
> Du-te, căci moarte...
> Și spune lumii cu...
>
> Spune Curții că...
> Ca flacăra lemnu...
> Spune Bisericii c...
> Dar lunele ea nu...
> Și Curtea și Bise...
> Tu spune-le că m...
>
> Spune stăpânitori...
> Din truda celorlal...
> Că nu-s iubiți pân...
> Că nu sunt tari de...
> Și stăpânitorii de-...
> Tu spune-le că mi...
>
> Spune Zelului că-...
> Spune Iubirei că-i...
> Spune Vremii că-i...
> Spune Cărnii că nu...
> Și tae-le cuvântul...
> Spunându-le că mi...
>
> Vorbește soartei de...
> Naturii de căderea...

[CR]ONICA LITERARA

de CLAUDIA MILLIAN

...poezia lui Vasile Alecsandri, îşi are un clişeu în poezia franceză: LA PETITE BREBIS, Chanson—Paroles d'Hippolyte Ryon.

...tr'un Almanach Chautant, apărut la ...94, ca o culegere de Chansons fran...ça La petite brebis, de Hippolyte Ryon. ...ea spune că e o traducţie, căci originalul ...nu ar îngădui textuala lui trecere, într'o ...nă, c mai mult o simplificare a tezei ... acelaş caracter de fabulă.

...ate preciza, fără o cunoaştere docu... poeziei franţuzeşti „La petite brebis", ...vorbi de o influenţă literară sau de o ...fără scrupul, a poeziei noastre populare?

...că e publicată în 1894, nu poate fi o afir... existenţei sale recente, deci a intrărei ...mba franceză, după poezia Miorita.

...literari care au studiat poezia lui Vasile ...i, ocupându-se de Miorița, au atezat-o în ...iul nostru naţional şi au determinat-o ca ...din sursă populară.

..., mai puţin admisibil, că poetul român, ...pastorala lui celebră, din literatura fran...ă.

...să poi caracteriza şi dovedi geneza poe... Petite brebis, o public, alături de Miorița, ...satisfacerea unei curiozităţi legitime şi ...oare, poate, de adevăruri literare.

...etite Brebis

...HANSON

d'HippoliteRyon

...te campagne
...la montagne
...rs troupeaux
...gers lescendent
...trois se rendent
...es oiseaux.
...n duc d'Autriche
...eune est riche;
...sont nombreux:
...rès fidèles
...moutons modèles
...s vigoureux.
...bis charmante,
...l'h rie e .le,
...e pastour,
...ours en fête,
...ses la tête
...plus d'un jour.
...est-elle ...ade?
...u malade?
..., réponds-moi."
...is craintive
...voix plaintive
...'ai peur pour toi...
...doux des maitres
...x berger, traitres
...deux d'accord,
...mise aucune,
...a nuit brune
...é ta mort!
...brebis folâtre,
...s le pâtre,
...is périr,
...ur ni feintise
...que tu dise
...t veux mourir,
...point ne tremble.
...ster ensemble,
...us, petits,
...cette terre,
...qu'on m'enterre
...des brebis.
...sans dispute
...moi ma flûte
...doucement,
...celle encore
...n coeur adore,
...tristement,
...x son magique
...e musique,
...bis viendront,
...d sera l'heure,
...demeure
...e pleureront!
...que j'épouse
...e jalouse
...t tout voilé,
...près carrosse,
...de ma noce,
...a lié
...e friponne
...ma couronne
...dans les foins;
...s sans haine:
...et le chêne
...ses témoins
...par misère,
...is ma mère,
...bien, oh! dis
...une fille
...fort gentille,
...Paradis!"
...ils l'annoncèrent,
...gers tuèrent
...vre innocent,
...é champêtre
...ait vu naître
...fleurs de sang
...nt la lutte,
...soir la flûte
...ent frémit;
...que, dans l'ombre,
...te, plus sombre,
...ent gémit...

Miorița

Pe un picior de plai,
Pe-o gură de rai,
Iată vin în cale,
Se cobor la vale
Trei turme de miei
Cu trei ciobănei.
Unu-i Moldovan
Unu-i Ungurean
Şi unu-i Vrâncean.
Iar cel Ungurean
Şi cu cel Vrâncean,
Mări, se vorbiră,
Ei se sfătuiră
Pe l'apus de soare
Ca să mi-l omoare
Pe cel Moldovean
Că-i mai ortoman
S'are oi mai multe
Mândre şi cornute,
Şi cai învăţaţi
Şi câni mai bărbaţi!...
Dar cea mioriţă
Cu lână plăviţă
De trei zile 'ncoace
Gura nu-i mai tace
Iarba nu-i mai place.
— Mioriţă lae,
Lae, bucălae,
De trei zile 'ncoace
Gura nu-ţi mai tace!
Ori iarba nu-ţi place,
Ori eşti bolnăvioară
Drăguţă mioară?
— Drăguţule bace!
Dă-ţi oile 'ncoace
La negru zăvoi,
Că-i iarbă de noi
Şi umbră de voi.
Stăpâne, stăpâne,
Iţi chiamă ş'un câne
Cel mai bărbătesc
Şi cel mai frăţesc,
Că l'apus de soare
Vreau să mi te-omoare
Baciul Ungurean
Şi cu cel Vrâncean!
— Oiţă bârsană,
De eşti năsdrăvană
Şi de-a fi să mor
In câmp de mohor,
Să spui lui Vrâncean
Şi lui Ungurean
Ca să mă îngroape
Aice pe-aproape
In strunga de oi,
Să fiu tot cu voi;
In dosul stânii
Să-mi aud cânii.
Aste să le spiu,
Iar la cap să-mi pui
Fluieraş de fag,
Mult zice cu drag!
Fluieraş de os,
Mult zice duios!
Fluieraş de soc,
Mult zice cu foc!
Vântul când a bate
Prin ele-a răsbate
Ş'oile s'or strânge
Pe mine m'or plânge
Cu lacrimi de sânge!
Iar tu de omor
Să nu le spui lor.
Să le spui curat
Că m'am însurat
Cu-o mândră crăeasă
A lumei mireasă;
Că la nunta mea
A căzut o stea;
Soarele şi luna
Mi-au ţinut cununa.
Brazi şi păltinaşi
I-am avut nuntaşi,
Preoţi, munţii mari,
Pasări, lăutari,
Păsărele mii
Şi stele făclii!
Iar dacă-i zări,
Dacă-i întâlni,
Măicuţă bătrână
Cu brâul de lână,
Din ochi lăcrimând,
Pe câmpi alergând,
De toţi întrebând
Şi la toţi zicând:
Cine-a cunoscut
Cine mi-a văzut
Mândru ciobănel
Tras printr'un inel?
Feţişoara lui
Spuma laptelui;
Mustăcioara lui

Spicul grâului;
Perişorul lui
Pana corbului;
Ochişorii lui
Mura câmpului!...
Tu, Mioara mea,
Să te 'nduri de ea
Şi-i spune curat
Că m'am însurat
Cu-o fată de craiu
Pe-o gură de raiu
Iar la cea măicuţă
Să nu spui drăguţă
Că la nunta mea
A căzut o stea,
C'am avut nuntaşi,
Brazi şi păltinaşi,
Preoţi, munţii mari,
Păsări, lăutari,
Păsărele mii
Şi stele făclii!...

Nu ma încape îndoială de înrudirea acestor două poezii, din două literaturi diferite şi e desigur probabil, ca Miorita să fi trecut în cântecul francez, dat fiind, că Alexandri, a trăit la Paris, făcându-şi cunoscută literatura, în toate cercurile intelectuale franceze.

Inmormântarea lui Bataille

Slujba religioasă s'a făcut la biserica Saint-Honoré în faţa d-nei Millerand soţia prezidentului republicei şi a colonelului Menard care reprezinta pe d. Millerand. Mai erau de faţă Jean Richepin, Emile Fabre, Porto-Riche, Robert de Flers, Bernstein, directorii tuturor teatrelor, actori, ziarişti.

O jerbă mare de flori se pierdea printre coroane, cu inscripţia, „A. Henry. Yvonne". Era a d-rei de Bray, prietena lui Bataille şi prima sa interpretă. In timpul slujbei au cântat d-nii Cazelle şi Dupré dela Opera-comică.

In numele societăţii autorilor şi compozitorilor dramatici, d. Robert de Flers a evocat tinereţea scriitorului îmbătat de viaţă şi de literatură. Au mai vorbit Emile Fabre în numele Comediei Franceze şi Henri Bernstein care şi-a terminat astfel emoţionanta sa cuvântare:

„S'a vorbit adesea de castelele lui Henry Bataille. Cunosc unul în care şi-a trăit cea mai bună parte din scurtul timp al vieţii sale şi din care ne revenea mereu îmbogăţit şi fermecat. E castelul singurătăţii, sau dacă vreţi mai bine al meditaţiunii.

In pofida legendei, Bataille a trăit ca poeţii săi preferaţi, aceia a căror viaţă o cunoştea atât de bine şi a căror existenţă o refăcea povestind cu graiul său. A trăit în faţa mesei lucrului său!

Il plăcea să-şi simtă reveria străbătută de umbre scumpe. Salut cu cea mai respectuoasă compătimire desperarea unei familii lovită în dragostea ei şi în cea mai mişcătoare a ei admiraţie.

Şi pentru că ultima scrisoare primită dela Bataille se termina cu acest cuvânt, cel mai frumos dintre toate: „frăţeşte"! să-mi fie îngăduit să întind mâinile frăţeşte, unei alte dureri, unei dureri fără pereche... ori poate, vai! asemănătoare, îngrozitor de asemănătoare, acelor despărţiri prea crude, pe care le trăiai în faţa noastră, poet neîntrecut al durerilor femeii, visătorule!"

CRONICA ULTIMELOR CONCERTE

de EMAN. CERBU

Cronicile muzicale se pot face cu tot felul de însuşiri: cu lirism, cu sapienţă, cu umor. Când lipsesc toate acestea, se pot face şi cu simplă competenţă; dar asta se întâmplă mai rar. Deunăzi am citit o cronică muzicală făcută cu cavalerism. Era înduioşător. Criticul, ca să-şi apere protejata, se dădea vehement la un coleg al său, care găsise defecte protejatei.

Trucul e foarte avantagios. In loc de lirism, sapienţă sau umor, dar mai ales în loc de pricepere, criticul n'are decât să facă pe agresivul şi să rupă lănci. Pare atunci mai impunător şi devine temut. E drept că devine temut mai degrabă de colegii săi critici, decât de muzicanţi, dar românul e născut polemist, şi când eşti polemist, esenţialul e să fi temut. „*Temutul polemist*" este un titlu, pe care mai ales cetăţenii cari în loc de sânge au în vine cafea cu lapte, ar dori să şi-l poată tipări pe cartea de vizită.

Dacă acest sistem s'ar indigena, criticii muzicali ar putea renunţa la o sumedenie de lest, şi mai ales la ce e mai plictisitor: la cunoştinţele speciale. Nu le-ar trebui decât puţină şcoală de epitete, dela derbedeii de pe uliţă.

O necunoscută: d-na Viorica Ursuleac

Aş aplica sistemul, grabnic, la concertul d-nei Viorica Ursuleac, pentru ale cărui calităţi vocale am o profundă stimă şi, exclusiv, cuvinte de elogiu. Dar împotriva cărui critic să mă reped, când la concert n'a fost mai niciunul? Aş putea să mă reped deci împotriva tuturora, fiindcă au lipsit; dar mai degrabă le găsesc scuze.

D-na Ursuleac e doar o necunoscută; la ce bun să se obosească lumea s'o „descopere"? Lumea lasă aceasta în sarcina îndrăzneţilor cari tipăresc afişele: dacă aceştia ar fi vestit-o „cea mai mare cântăreaţă din lume", Ateneul ar fi devenit neîncăpător.

Aşa, d-na Ursuleac ne-a procurat numai nouă, celor câtiva îndrăzneţi (cari nu tipărim afişe, dar exultăm când — după atâtea răbdătoare audieri — întâlnim în sfârşit un talent adevărat), fiorii adevăratelor bucurii estetice.

Conducerea vocei d-sale îmbină ştiinta cu arta, cum numai marilor plăsmuitori le este dat. Este un glas de cântăreaţă dramatică, în care încape totuşi cu lesniciune lirismul; are registre de soprană alături de un cald şi vibrant bas de contraltă; timbrul e catifelat şi de o degajare admirabilă.

Iar d-na Ursuleac cântă cu o inteligenţă, ce ispiteşte şi captivă.

E un suflet frumos şi cu mari bogăţii interioare.

Un cunoscut: d. Dan Simionescu

De-acum vre-o nouă ani, de când l-am văzut pentru întâia oară dirijând, d-l Dan Simionescu a păstrat aceiaşi însuşire caracteristică: temperamentul. Şi temperamentul e mare lucru la casa omului. Graţie temperamentului, unii oameni ajung mari dregători, alţii amanţi celebri, iar alţii mor pe baricade: d-l Dan Simionescu a ajuns dirijor.

Decât că, spre a rămâne mare dregător sau amant celebru, e deajuns ca temperamentul să nu sece. Spre a rămâne dirijor, mai trebue alături de temperament şi altceva: o largă putere de interiorizare.

D-l Dan Simionescu nu s'a interiorizat în tot acest timp, ci a câştigat avantagii doar în linia sa de conducere exterioară: gesticulează mai puţin. A rămas însă tot la romantismul — uneori aşa de melodramatic — al lui Mendelsohn. Simfonia „scoţiană" a acestuia, cu motive caracteristice de dor şi de jale, d-l Simionescu a izbutit s'o înfăptuiască mai uşor decât severitatea de linii a lui „Prometeu" de Beethoven.

Să nu facem însă impresia că blamăm rămânerea în urmă a acestui dirijor. Dimpotrivă: o binecuvântăm! Căci graţie ei, avem prilejul să auzim pagini, pe cari amatorii de Beethoven şi Tschaikowsky, à tout prix, cu nici un preţ n'au voit să le dea în vileag, până acum.

O celebritate: d. Oscar Nedbal

Nedbal a venit şi el cu noutăţi. Primul său „festival cehoslovac" a fost închinat lui Dvorak. Dar din compoziţiile acestuia, Nedbal a ales în mod surprinzător ce a găsit mai zgomotos. In definitiv, ca să ne câştige pentru muzica ţărei sale, nu era necesar să ne momească cu vuet de talgere şi de capace; pricepeam noi şi lucruri mai discrete. Sau această aplecare spre larma asurzitoare a jazbandului este chiar caracteristica muzicei cehoslovace?

Dvorak are doar în „Lumea nouă" destul de mistice licăriri de suflet slav, cari contrazic asemenea primejdioasă presupunere. Şi totuşi... Totuşi, câtă panoramă şi cât grotesc superficial în celelalte două bucăţi ale programului, în „Carnaval" şi în „Rondo capricioso"!

Nedbal, însuşi, ca dirijor, a intrat în materie cu o însufleţire şi o convingere, de un tineresc superb. Infăţişarea sa la pupitru, cu toată copiozitatea siluetei, e archi-simpatică. Spontaneitatea conducerei îl face ades să renunţe la mâini şi la braţe, şi admirabilul muzician dirijează atunci cu ceafa sau cu abdomenul. Maniera aceasta e gustoasă şi dă poftă de mâncare.

De altfel, mi-l amintesc pe Nedbal, cu drag, din timpul ocupaţiei, când a dirijat în Bucureşti opereta sa „Culesul viilor". La premieră, după al doilea act, entuziasmul fu atât de mare, că un actor i-a oferit o pereche de curcani.

Curcanii aceştia, de atunci, îi simt în tot ce dirijează Nedbal.

Eman. Cerbu

Pe mare

Se lasă 'nserarea cu ploaia pe mare,
Nu's semne de ţărmuri pe 'ntinderi de zare,
Nici urmă de vase prin apropiere
Fug mari pasări albe cu glas de durere,
Iar vânturi sărate aduc pân'la mine
Miresme jilave de ţărmuri străine,
Aduc nestatornic fior de pământuri
Din insule sterpe, bătute de vânturi,
Cu resturi de nave târâte de valuri,
Strivite în noapte de stâncă, de maluri —
Şi marea verzue le nărue 'n cânturi
Pe coaste de stânci bântuite de vânturi...

Pustiul din larguri adus pe coverte
Cu aspre fioruri de insuli deşerte
Dă farmece stranii decorului ud
In care sbor pasări cu ţipătul crud,
Ce sfâşie seara spre zări de opal
Prin ploaia întinsă cu ritmul egal...

Dar doruri mă poartă spre ţărmi de lumină,
Cu luntre desprinse spre-o zare senină
Din insule blonde în mări de smarald
Cu vânturi uşoare şi aerul cald
Şi crânguri de verzi portocali înfloriţi,
Cu leneşe trupuri şi ochi fericiţi...

Tot sufletu-mi dornic de ţărmi de lumină
E-o luntre desprinsă spre-o zare senină,
In seara aceasta când plouă pe mare
Şi nu-i semn de ţărmuri pe 'ntinderi de zare.

Mircea Gheorghiu

Săptămâna teatrală

de DIM. ŞERBAN

Teatrul Naţional: A doua tinereţe; comedie tragică în trei acte de M. Sorbul.

Mă obişnuisem, să văd în eroii domnului Sorbul, caracterizări generoase, care dacă nu îmbrăţişau întreaga umanitate, ele însă determinau sinteze dintr'o lume fragmentară sau creiau atmosfere noui. De sigur că de la **Patima Roşie**, inspiraţiunea sa, a încercat alte cercetări, dar n'a reuşit să treacă dincolo de perspectiva primului său succes.

Acţiune, caracter şi situaţiune, adică determinarea într'o atmosferă anumită, este ceea ce se cere lucrărei dramatice, să poată rămâne în picioare; altfel aduce după sine, căderea, cum se poate zice în cazul Tinereţei de a doua.

Sunt lucrări cari cad, fiindcă cer o înţelegere specială şi o mentalitate nouă; dovadă e teatrul Strindberg sau maideunăzi Ibsen, pe care massa spectatorului, îl refuzau categoric.

De data aceasta, nu e vorba de aşa ceva, dimpotrivă, pare că din indignare pentru o demnitate artistică coborâtă, opinia se da înapoi rece, din faţa cortinei, lăsată, pe tragicomedia din urmă a d-lui Sorbul.

Că acţiunea stagnează de la început, se vede din evoluarea actului întâiu, care rezolvă tot sfârşitul şi realizează toate aşteptările. De aici încolo, nimic nou nu se desprinde din frământarea eroilor, şi replica, devine obositoare, ne mai putând născoci, nimic nou, afară de reflexiunea banală asupra tinereţei şi fericirei.

„Neprevăzutul" dispare cu desăvârşire iar înşiruirea scenelor, nu se pot smulge din ghiara banalului. Căci ce este „Tinereţea a doua" de cât povestirea banală a unui bătrân, care-şi lasă nevasta şi trăeşte cu dactilografa, săracă şi frumoasă, ai căreia fraţi, s'au dus în America să muncească şi să-şi dreagă gospodăria?

Se explică de la sine, intervenţia nevestei să-şi reia bărbatul şi a fratelui amantei, să-şi reia sora, iar fiindcă scena se petrece în Italia, fratele a jurat să-şi răzbune sora şi să omoare pe amant.

Totul de o obicinuinţă banală şi fără interes. S'ar fi putut însă întâmpla altfel cu întreaga lucrare dacă meşteşugul autorului, în care pusesem o bună speranţă a dramaturgiei române, să intervină cu bisturiul incisiv şi să taie o secţiune psihologică în caracterizarea eroilor.

Dar, numai faptul enunţărei empirice a unei stări de mulţumire sexuală pe care orice bătrân o strigă când şi-a găsit o amantă tânără, nu rezolvă nici o necesitate superioară de existenţă, şi piesa, cade, astfel în platitudine.

De aceia însuşi titlul, care trebue să sugereze misterul conţinutului, nu-şi ţine cuvântul şi nu urmează o documentare explicativă, a sensului său.

Bătrânul îndrăgostit pentru ca să-şi susţină această tinereţe a doua, era chemat, ca prin forţa supranaturală a misterului iubirei să se ridice impetuos printr'o transfigurare şi să săvârşească ceva grandios, ceva nou, pentru dovedirea acelei tinereţi ostentative.

Ce a făcut bătrânul Ambrogio, să ne poată convinge şi să conlucre cu iubirea, la desăvârşirea vieţei prin tinereţe?

Nimic, afară de tremurăturile inerente vârstei şi de ciorapii de mătase şi Kimonoul japonez, lucruri inerente întreţinerei, femeiei celei tinere.

Care e minunea pe care a săvârşit-o iubirea? Nici una. Aşa dar fiindcă, prin simpla raţiune, sensul cade, găsesc mut mai adequat piesei, un alt titlu de expunere: Vendetta sau Impărţitorul de dreptate sau aşa ceva, fiindcă pivotul însuşi, în jurul căruia se învârtesc scenele este această răsbunare. Şi eroul de rezolvare definitivă a tragediei, este fratele venit din America, să facă dreptate.

Nu mai vorbesc de iubirea Assuntei, care nu ştiu de ce-şi iubeşte amantul şi prin asociaţie de situaţiune, nu ştiu nici nevasta bătrânului, de ce e apucată de atâta patimă şi furie, când insul lor nu are nimic de extraordinar!

Inţeleg însă perfect psihologia lui Breno ca singura raţiune a dramei. Şi cred că numai din extensiunea acestui studiu s'ar fi putut scoate interesul tragediei. Breno venit de departe, ca un simbol de tradiţiune cinstită, era personagiul indicat să apară în scenă din primul act şi atmosfera să se desemneze de la început, tragică şi ameninţătoare.

Un proces de conştiinţă, să fi contrazis procesul de răzbunare a lui Breno şi lupta să se fi dat în „el", nu în afară de el. Descoperind un prieten, un binefăcător, o forţă în inamicul său, Breno, trebuia să ducă lupta şi autorul să rezolve tragedia, în chipul legendar, al judecăţilor apocaliptice. Atunci Breno, reprezenta un tip de largă umanitate, o vâltoare lăuntrică în care datoria şi judecata s'ar fi cuvenit şi ar fi fulgerat, iar femeile cele două, nu ar fi rămas de cât un motiv omenesc dar extern, pentru excitaţiunea tragică a celor doi eroi principali.

Aşa cum a fost însă condusă piesa, conflictul se desfăşoară între cele două femei, într'o atmosferă de teatru parisian, ceva asemănător teatrului Bataille, dar fără personalitatea sumbră; a vechilor personagii Sorbiene.

Ca factură, menţinerea perpetuă a ameninţărei dintre culise, în persoana lui Breno, fără ca această ameninţare să schimbe ceva pe scenă, a imobilizat atmosfera şi a diluat efectul tragicului.

Totul părea pregătit şi nimic „inevitabil" nu se anunţa la orizontul impresiunilor noastre. Că stăteau în scenă tot timpul cei doi amanţi, în vreme ce moartea îi pândea alături, nu era opera „inevitabilei fatalităţi" ci numai rânduirea factice, a unor eroi de dramă.

Că puteau pleca, fugi sau se omorî, le îngăduiau uşile deschise şi pumnalul în mâna Assuntei.

Au trecut însă pe lângă ele şi eroii aşteptau braţul lui Breno, rămas fără cuţit.

Recunosc în bătrânul Tomasso umbra unui vechiu personagiu al teatrului Sorbul, însă proectat slab şi fără lumină, el trece prin scenă fără să lase impresiunea personalităţei lui. Pentru admiratorii teatrului Sorbu, printre care şi eu m'am înscris cu elogii legitime, **A doua tinereţe** a fost o neplăcută surpriză şi o controversă ciudată a augurului nostru glorios. Merg mai departe chiar şi recunosc că piesa aceasta cu toate scăderile ei, ar fi promis o carieră frumoasă, unui începător dramaturg. Nu e din vina noastră, dacă ne-am obicinuit să aşezăm producţia spiritului într'o spirală ascendentă şi dacă imputăm gestul spre descindere, când anticipasem înălţimea unu turn, de largă şi îndepărtată privelişte.

Cât despre distribuţiunea piesei, de când Teatrul Naţional, aparţine actorilor, e mai bine să nu mai vorbesc de ea.

Prea ar fi trist şi prozaic!

DIM. ŞERBAN

MIŞCAREA ARTISTICĂ

Expoziţiile Holban-Peters, „Tinerimea artistică"

de S. MAUR

Doamna Holban-Peters este la a doua expoziţie personală.

Anul trecut picta — încă sub influenţa maeştrilor săi Strâmbu şi Pătraşcu, — numai flori şi peisagii. In câteva schiţe fugitive se putea urmări însă adevărata aplicaţie a artistei. In acele schiţe în cari prindea cu o linie viguroasă caracteristica unei siluete, mişcările sau atitudinile modelelor sale, întrevedeam adevăratul câmp de activitate al d-sale.

Şi nu m'am înşelat.

In toate tablourile de compoziţie, în afară de

Verona. — Hora.

modul cum mişcă personagiile — animate de o liniştită viaţă interioară, — toate se mişcă lent, blazat, fără graba şi energia secolului nostru, — parfumează atmosfera cu o uşoară nuanţă poetică.

In câteva pânze cu flori, atacă unele noui şi îndrăzneţe acorduri de culoare, cari atrag serios atenţiunea asupra talentului acestei tinere artiste.

Mare parte dintre expozanţii „Tinerimii artistice", au început să devie pentru noi oarecum

Kimon Loghi. — Dama în negru.

„clasici". Aparţin generaţiei care a alcătuit adolescenţa Artei româneşti, făcând puntea de trecere dela Grigorescu, Andreescu şi Mirea la cei noui: Luchian, Iser, Pallady.

Sunt păzitorii tradiţiei, — ale unei tradiţii care de abia începe să se înfiripeze în arta ţărei noastre, — şi au fost preoţii cari şi-au sacrificat ei înşi-şi viaţa pe altarul sfânt al Artei.

Căci începuturile picturei şi sculpturei au fost foarte grele la noi. Şi aceşti pionieri ai culturei au înfruntat cu îndrăzneală piedicile enorme şi nenumărate cari li se puneau în cale, sacrificând tot ce le putea oferi o carieră sigură şi materialmente productivă, unei absorbante şi neliniştite vieţi de artist.

Şi merită cu atât mai mult recunoştinţa noastră, — şi mai ales a generaţiei tinere de artişti, — pentru perseverenţa cu care au combătut indiferenţa cercurilor cultivate, (cari dispreţuiau tot ce se făcea în ţară) lipsa de interes şi nepriceperea publicului mare.

Dacă pictura şi sculptura îşi trăieşte astăzi aceşti ani de înflorire şi de glorie, aceasta se datoreşte în mare parte străduinţelor „Tinerimei artistice".

Cum merge însă, Tinerimea cu vremea, şi cum se acordă cu gradul ceva mai înaintat de cultură a ţării noastre?

Afară de progresele lente ale unora, de dezvoltarea normală a altora şi de nouile creaţii ale celor doi trei corifei — rămaşi veşnic tineri, nu putem înregistra nimic de seamă în această expoziţie.

Nici o directivă nouă de lucru nu putem afla afară de aceea a singuratecului, rătăcit în acest conglomerat, d. Petre Iorgulescu şi care distonează prea tare cu restul expozanţilor.

Lucrările expuse anul acesta sunt cu mai multă îngrijire selecţionate, şi aceasta face ca expoziţia să pară mult mai bună ca aceia din anul trecut.

Regina Maria, face „Tinerimei artistice", deosebita cinste de a expune împreună cu membrii ei, una din aquarelele sale, savant stilizate şi pline de o delicată poezie.

Aceiaşi ceaţă dulce, dă cu buretele sentimentalismului peste formele clare din tablourile d-lui **Aricescu,** ca şi până acum, şi aceiaşi academică răceală îndepărtează de la inimile noastre pânzele atât de corect, atât de bine, cu atâta minuţioasă atenţiune desemnate ale d-lui **Artachino.**

D. **Ludovic Bassarab,** este de asemenea neschimbat, a rămas cu aceeaşi dragoste de preţioase amănunte cu acelaşi aplicaţie de miniaturist.

Dela d. **Petre Aurel Constantinescu,** am fi aşteptat lucrări mult mai îndrăzneţe, mai noui în technică şi în concepţie. D. **Petre Aurel Constantinescu,** este la începutul carierei sale....

Foarte frumoase pânze, originale ca compoziţie, semnează doamna **N. Delavrancea Dona.**

Potretul pe care ni-l arată d. **Marin Georgescu,** este prea modest, prea voit, „cuminte", prea pare că face concesii celui care l'a comandat, ca să fie larg tratat, cu dezinvoltura şi îndemânarea pe care i-o cunoaştem.

D-na **Olga Greceanu** a expus un singur peisagiu, care îi face cinste şi prin calităţile şi prin simplicitatea liniei sale.

Singurul tânăr, singurul îndrăzneţ cercetător de căi noui, în expoziţia „Tinerimei artistice" este d. **Petre C. Iorgulescu.**

Cu totul altul ca în expoziţia personală din Octombrie 1920, Iorgulescu păstrează tendinţa spre sinteză de înainte, adăogând ştiinţa de construcţie şi rafinament liniilor arabescate ale maestrului său parizian, Othon Fries. Sacrifică tot ce pare inutil.

Dizolvă voit ce e prea complicat real, căutând să dea compoziţiei un ritm nou şi orignal. Dar ne face impresia că prea aleargă după multe lucruri deodată, în acelaş tablou.

Nu ştiu — nu am avut încă ocaziunea să înfănesc, — dacă afară de d. **Kimon Loghi,** mai există vreun pictor în ţara noastră, care să aibă atâtea legături spirituae cu şcoala secessionistă muncheneză, şi mai ales cu romantismul sentimental al acestei şcoli.

Aceasta se vede mai ales în peisagiile d-sale, cari au toată fantezia lirică, şi toată uitarea de lume şi de real a picturilor secessioniste (1).

S. MAUR

Regina Maria. — Flori.

(1) Despre ceilalţi pictori şi sculptori, în numărul viitor al revistei noastre.

„Adevĕrul Literar şi Artistic" *va da o deosebită atenţiune imaginilor. In acest scop ne adresăm tuturor desenatorilor şi tuturor artiştilor fotografi din ţară, cerându-le să ne trimeată desene şi fotografii de actualitate.*

Toate reproducerile vor fi retribuite.

Cronica Cinematografului

Studio. — Amenajările. — Iluminatul. — Decorurile

In numărul trecut am dat ca exemplu de teatru (studio) pentru cinematografiat scenarii, construcţiunea de sticlă a Societăţei Gaumont, una dintre cele mai bine instalate.

In general la instalarea acestor teatre, se are în vedere în primul rând, ca lumina să nu fie stânjenită de vre-o clădire învecinată, în care scop dacă terenul este, prin forţa împrejurărilor, înconjurat de clădiri, sala de sticlă (studio) trebuie să fie mai sus de cât acele clădiri învecinate..

Dacă din diferite cauze, întreprinderea nu poate construi un **studio** cu toţi pereţii de sticlă, trebue ca cel puţin partea de Sud şi acoperişul să fie complect de sticlă.

Intr'un studio mare, complect de sticlă, se pot juca cel puţin 4 scene deodată.

Pentru scene în care trebue o lumină dulce, se preferă lumina de la Nord; pentru contraste şi efecte de lumină, se lucrează cu lumina de la Sud.

Pentru-ca să se atenuieze lumina care vine de la cer (de sus în jos), precum şi pentru diferitele efecte cerute de scenariu, se întrbeuinţează pânze sau voaluri, mai mult sau mai puţin opace.

Pentru anumite efecte, se întrebuinţează şi oglinzi pentru reflectat razele.

LUMINA ARTIFICIALA

Cum lumina zilei este destul de schimbătoare, chiar pe un cer senin, se înţelege că pe timp noros lumina este aşa de slabă, încât adesea nu s'ar putea lucra nimic fără un adaos de lumină artificială.

Cum chestiunea luminei, este poate latura cea mai importantă a editărei scenariilor de cinematograf, voi insista ceva mai mult asupra ei.

Felul luminei artificiale, instalaţia şi armonizarea ei cu lumina zilei, trebuiesc foarte bine studiate. Ceva mai mult: dacă la început, se înregistrau filmele, de preferinţă la lumina zilei, în timpul din urmă tendinţa este de a se juca numai la lumina artificială, şi în acest caz se vede, că teatrele de sticlă, nu ar mai fi atât de necesare, cel puţin sub vechea lor formă.

Scenă jucată la lumina zilei.

Influenţa întrebuinţărei luminei artificiale asupra producţiunei de filme este însemnată, pentru că se poate lucra mult mai intens de cât la lumina zilei.

Apoi decurg multe înlesniri de manipulare, între care:

Operatorii îşi stabilesc, odată pentru totdeauna, timpul de expunere a negativelor pentru fie-care fel-care fel de lumină iar negativele egale, înlesnesc operaţia de copiere a lor.

Totu-şi îmi menţin credinţa, că dacă lumina artificială dă rezultate preferabile din punct de vedere **cinematografic,** lumina zilei dă rezultate superioare din punct de vedere **fotografic.**

Lumina artificială trebuieşte selecţionată. Este ştiut că pentru vederea omenească, lumina cea mai perceptibilă este **galben-verzule,** pe când pentru fotografie este cea **albastră-violet** şi chiar **ultra-violetă** care nu se mai vede direct.

Pe bazele teoriei, la început mai toate instalaţiunile urmăreau surse cât mai bogate în raze de lumină ultra-violete, dar efectele erau foarte rele **asupra artiştilor,** cărora le iritau ochii şi pielea, întocmai ca arşiţa soarelui.

Actualmente s'a ajuns la o armonizare perfectă a razelor albastre-violete (cele mai actinice) cu raze anodine de lungime de undă mai mare şi artiştii nu mai suferă influenţe fisiologice.

Cele mai bogate surse în raze actinice(care influenţează placa fotografică) sunt lămpile tuburi cu vapori de **mercur.** Câte 5—6 tuburi de 1 metru, sunt reunite pe suporturi mobile, pentru lumină laterală şi altele în plafoniere pentru lumină de sus. Cu 50 tuburi de 3 amperi şi 110 volţi, se poate lumina o scenă mijlocie. Au inconvenientul însă că sunt prea fragile.

Se întrebuinţează foarte mult lămpile cu arc în vas închis: **Westminster** şi **Regina.** Zece lămpi de 220 volţi şi 8 amperi pot lumina o scenă mijlocie.

Când nu avem lămpi de mercur pentru lumina de sus şi utilizăm lămpile cu arc, trebue să intercalăm un ecran translucid care să difuzeze lumina.

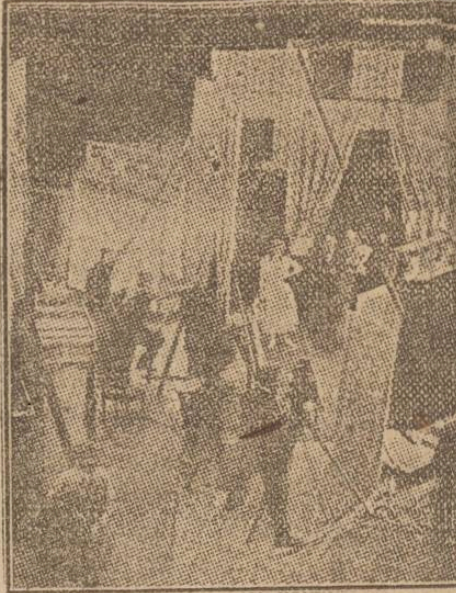
Pentru efecte de lumină: lumină de la o sobă, de la o fereastră, etc., se întrebuinţează reflectoare (de 80 şi 150 amperi). Cele mai bune sunt cele cu lampa **Sperry.** Un model excelent este proiectorul **Sautter-Harlé** cu cărbuni turnanţi.

Efecte de lună şi **contre-jour,** care dau aşa de frumos relief, se fac cu lămpi puternice cu arc liber (fără geam). In acest caz se acopere faţa reflectons-lui cu o plasă de sârmă, pentru ca scânteia să nu aprindă decorurile.

Pentru o scenă de cinematograf, trebue să se dispună de 600—1000 amperi şi curent continuu. Lumina să nu vibreze, pentru că se vede în film. Plafonierele sunt agăţate de **troleuri mobile,** cu care se pot plimba după decor.

Lămpi de masă cu abatjour, lanterne, sunt tot lămpi mici cu arc, foarte portative. Torţele sau faclele se fac însă şi cu compoziţie le care se aprinde şi arde lent.

Reflectoarele se mai întrebuinţeaz şi de noapte pe mare, pentru a da efectul

Scenă jucată la lumină artificială.

valuri, însă numai în filme excepţionale. Efe de lună pe care le vedem obişnuit în valuri pei, sunt vederi cinematografiate ziua cu soa vopsite albastru.

Cărbunii de la toate lămpile cu arc şi r toarele cinematografice, sunt **cărbuni special** oxizi metalici.

AMENAJĂRI ŞI DECORURI

Pod rulant. Este un accesoriu foarte util în teatru. El trebue să aibă lăţimea teatrului poată parcurge toată lungimea lui. El trebue montat cât mai sus, pentru-ca să poată trans decoruri cât mai înalte. Podul rulant poate nu numai la suspendarea decorurilor mari şi agăţarea lămpilor şi plafonierelor, dar se p monta pe el şi aparatul de cinematografiat, obiectivul în jos. Aşa dacă vrem să arătăm un om se urcă pe un perete vertical, vom înt jos pânza zugrăvită ca zidul iar personajul merge pe acest decor cu picioarele şi mâinilor...

Decorurile pentru cinematograf de şi ca aş ar fi ca acele de teatru, trebue să fie de o ex ţiune mult mai îngrijită până în cele mai mi mănunte. Ori-ce imperfecţiune se vede în grafie. Apoi cele mai multe culori utilizate în tru, sunt antifotografice.

Cel mai avantajos lucru este a se utiliza tele obişnuite, însă alegându-se de preferinţă loarea gri sau ornamente cu negru şi alb.

Decorurile trebuiesc montate aşa fel p scenariu, în cât chiar prin dispoziţia lor să în teze venirea luminei, aşa cum o cer efectel voim să scoatem în relief. Şi în primul rând care ar fi mişcările artiştilor, decorurile să clintească din loc, cum se văd în unele filme reţi întregi mişcându-se la închiderea unei uş

Mobilele în special, trebue să fie cât mai moase şi bune, pentru că se văd foarte bine în

Adesea este foarte folositoare **scena turn** Pe aceasta, se poate monta o pictură circ care se învârteşte într'un sens cu scena. montăm în faţă, interiorul unui vagon, pe fere vagonului se va vedea alergând pictura ca peisaj şi spectatorul va avea iluzia, că vede fost cinematografiată din mersul trenului. U ciclist pe o bicicletă suspendată în faţa acestu cor, va părea că aleargă vertiginos, ca în comice.

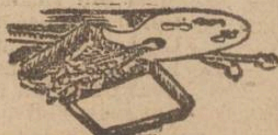
GH. IONES

Clubul artistic

... din Cluj, asupra căruia s'a mai scris în „Ade literar" îşi continuă cu succes activitatea. La o rec adunare ţinută Sâmbăta trecută s'a citit telegrama mulţumire a ministrului cultelor şi artelor d. C. B care a primit să fie membru de onoare al clubului. împărţit ajutoare între pictori şi s'a distribuit mat artistic (culori pânză, pensule, etc.) în preţ de 10.000 **Clubul artistic** din Cluj a hotărât, că va lua parte la poziţia de pictură din Belgrad, inaugurată cu prilejul sătoriei prinţesei Marioara. In acest sens s'a făcut in venţie la d. **Jean Sterlade.** Colonia pictorilor din Mare a oferit colaborarea sa, tot astfel toate sindic artistice similare din Satu Mare, Oradea Mare, Sib Temişoara vor conlucra cu acest club. **Clubul ar** plănueşte pentru sărbătorile Paştelor o excursiun Bucureşti şi Constanţa ca artiştii ardeleni să poată noaşte frumuseţile Capitalei şi mărei româneşti.

S'au lansat apeluri la fruntaşii vieţei artistice, cari să sprijinească tendenţele artistice ale nouei corpo **Clubul artistic** va aranja la toamnă o mare expozit pictură, care va da dovadă de progresul artei arde La prima şedinţă a clubului ce se va ţine în Aprili va decide asupra clădirii atelierelor de pictură în pe cari cu ajutorul oraşului Cluj clubul speră să le chiar în acest an. După cum se vede s'au început oase acţiuni de artă, cari promit o renaştere a culturale şi artistice a Capitalei Ardealului şi ne b din inimă că la Cluj, se găsesc oameni inimoşi, cari de-asupra cauzei lor personale problema progre nostru artistic.

UN EVENIMENT ASTRONOMIC

Eclipsa de soare dela 28 Martie 1922

de L. FLORIN

— Fazele eclipsei în România —

Marţi artie 1922 va avea loc o eclipsă de soare în , a cărei linie centrală va începe în nordul iliei, va străbate Oceanul Atlantic, Sahara, ptul de nord, sudul Palestinei, Arabia până Golful Persic. Mai jos de această zonă central ipsa va fi parţială până la limita unei li ornind din sudul Argentinei până la coasta zibarului (Oceanul Indian). La nordul zo entrale eclipsa va fi parţială până la limita linii care se întinde din nordul Floridei la vreo 500 klm. nord-este de Petrograd, ând aproape Oceanul Ingheţat. Eclipsa va zibilă în toată Europa, afară de Irlanda, dul Angliei, nordul peninsului Scandinav în jumătatea de răsărit a Rusiei sovietic opene.

Ecl dela 28 Martie e una din puţinele eclipse istorie care va putea fi observată în 4 co nte: **America, Europa, Africa** şi **Asia.** Locu din America de Sud şi sudul Americei ord vor vedea eclipsa dis de dimineaţ ntru Pieile-Roşii dela izvoarele Amazonu oarele va răsări în plină fază a întunecime xime; din discul solar nu va rămâne dec inel de foc foarte subţire (3 la sută din supr soarelui) suspendat pe un cer negru. Vă i dar închipui groaza ce vor avea bieţii ame i sălbatici. In schimb colegii lor din răs Africei vor vedea eclipsa aproape de apu soarelui, ba pentru pescarii din Golful Per clipsa va începe tocmai când soarele va ap aşa că sărmanii oameni nu vor mai vede st spectacol ceresc de o frumuseţe subli n schimb negrii din Sudan, sudul Tripolit şi Sahara vor putea observa fazele cele moase ale eclipsei.

i negri nu cunosc Astronomia! Ei vor fi miraţi de acest fenomen curios al Ceru vor atribui unui zeu misterios stingerea ptată a soarelui. De altfel şi ţăranii din ria şi România admit ipoteza că în timpul i, soarele ar fi mâncat de „vârcolaci" aşa ne mai miră explicaţiile naive ale negri-

cei nu va fi nici o părticică din frumu eclipsei din zona centrală, unde în timpul maxime luna va întuneca 0,969 părţi din (diametrul soarelui fiind — 1). Totuşi e va fi şi la noi destul de interesantă. In l fazei maxime „vârcolacii" vor mânca 51 din soare la Bucureşti, 41 la sută la Iaşi şi i 39 la sută la Cernăuţi. In condiţiunile nai bune eclipsa se va observa la Balcic se va întuneca 50 la sută din soare (dia l soarelui fiind 100).

fazele eclipsei în principalele oraşe din

TEMIŞOARA

mul contact	3 h 28 m, 12
a maximă	4 h 31 m, 25
mul contact	5 h 35 m, 91

imea eclipsei în timpul **fazei maxime —**

CLUJ

nul contact	3 h 31 m, 15
a maximă	4 h. 34 m, 13
mul contact	5 h 37 m, 09

irea eclipsei în timpul **fazei maxime =**

BUCUREŞTI

nul contact	3 h 32 m, 58
a maximă	4 h 35 m, 46
mul contact	3 h 38 m, 18

imea eclipsei în timpul **fazei maxime —**

IAŞI

pă calculul d-lui V. G. Siadbey, astronom ervatorul din Iaşi).

nul contact	3 h 36 m, 62
maximă	4 h 39 m, 65
nul contact	5 h 42 m, 41

mea eclipsei în timpul **fazei maxime —**

CHIŞINAU

ul contact	3 h 37 m, 75
maximă	4 h 40 m, 88
ul contact	5 h 43 m, 64

ea eclipsei în timpul fazei maxime —

CERNAUŢI

l contact	3 h 35 m, 18
naximă	4 h 38 m, 08
l contact	5 h 41 m, 05

ea eclipsei în timpul fazei maxime —

* * *

e dar că mărimea eclipsei în timpul ime variază la noi dela 0,39 (Cernăuţi) ,502 (Balcic). In **Muntenia şi Dobrogea** fi dar ceva **mai pronunţată ca în** Basarabia şi Bucovina.

is **eclipsa va fi mai puţin interesantă** la, de oarece **mărimea fazei maxime va** 3 (mai precis 0,277), **deci cu mult mai** n nordul Bucovinei.

La **eclipsa va ţine 2 ore şi 6 minute,** dar **impul fazei maxime întunecimea** nici băgată **în seamă de oarece va** rămâne **jumătate din discul soarelui.**

Pentru observarea eclipsei se întrebuinţează **sticle colorate** (de preferat cele albastre) sau mai bine **sticle afumate.**

Aceste sticle trebuie să fie destul de opace (e bine să fie 2-3 minute afumate la o lumânare), de oarece razele soarelui sunt foarte primejdioase pentru ochi. Trebuie evitat obiceiul de a privi eclipsa cu ochii liberi, fiind **pericol de orbire.**

Un alt mijloc constă în proiectarea eclipsei pe o foaie albă printr'o găurice mică făcută într'un bilet de vizită sau carta poştală cu vârful unui ac subţire; gaura trebue să fie însă perfect rotundă. Dacă găuricea e destul de mică, se poate privi direct soarele, fără nici o primejdie, de oarece în ochiul nostru pătrund prin găurice foarte puţine raze de lumină.

Ţăranii contemplă eclipsa într'un hârdău de apă sau o privesc printr'o frunză înţepată cu un pai rotund şi subţire; aceste metode le-au găsit fireşte în mod empiric fără să cunoască optica fizică!

Mijlocul cel mai bun care nu oboseşte ochiul e însă sticla afumată sau un clişeu fotografic (negativ) suficient înegrit.

Să sperăm că ziua de 28 Martie va fi o zi frumoasă şi vom putea eclipsa. Dacă va fi o zi nouroasă vom avea dreptul să fim foarte trişti de oarece vor trece ani de zile până să mai observăm o simplă eclipsă parţială şi abia în 1961 vom putea contempla o eclipsă totală.

In mod excepţional avem 2 eclipse consecutive, cea dela 8 Aprilie 1921 şi prezenta eclipsă dela 28 Martie 1922.

L. FLORIN

BUCUREŞTI

(După calculul făcut de d. **G. Teodosiu,** astronom la Observatorul Filaret).

Inceputul eclipsei	3 h 33 m, 1 s, 7
Faza maximă şi mijl. eclipsei	4 h 34 m, 0
Sfârşitul eclipsei	5 h 38 m, 7 s, 5

Mărimea eclipsei pentru Bucureşti = 0,485.

Sfârşitul la pol: 219°20' (primul contact), 101°23' (ultimul contact).

Unghiul la zenit: 181°10' (primul contact), 55°39' (ultimul contact).

TEMIŞOARA

Primul contact	3 h 28 m, 12
Faza maximă	4 h 33 m, 25
Ultimul contact	5 h 37 m, 91

Mărimea eclipsei — 0,442.

Memoriile lui Pisi

Pisi, îşi scrie memoriile. Nu doar că ar fi ajuns la adânci bătrâneţe, pentru că nu sunt nici trei zile de când am serbat aniversarea sa de doi ani.

Păcat că n'aţi fost la această serbare! Să fi văzut ce bine îi şedea lui Pisi cu cercei la urechi, cu o frumoasă panglică de mătase roşie în jurul gâtului, şi în mijlocul mai multor farfurii pline de toate bunătăţile.

Florica şi Silvia păstreaă încă amintirea din ziua aceea. Florica poartă la mâna dreaptă şi la braţul stâng câte o sgârietură zdravănă, iar pe obrăjiorii trandafirii ai Silviei Pisi şi-a arătat puterea unghiilor şi priceperea lui în a trage linii cât mai drepte şi cât mai adânci.

Cum am spus, Pisi n'are decât doi ani şi trei zile. Nu prea l'am văzut să prindă şoareci. In schimb e un detectiv neîntrecut, ca să descopere orice mâncare ascunsă în fundul cel mai tăinuit al dulapului. Acest talent al lui Pisi nu e pe placul bucătăresei noastre. Deseori o auzi zicând supărată: „am să-l omor, am să-l arunc în Dâmbovita; aşa pisică hoaţă n'am mai văzut."

Dar când se uită la Pisi şi-i vede căpşorul lui jumătate alb şi jumătate negru şi mai ales când îi priveşte nasul lui mititel, alb şi cu o aluniţă neagră la vârf, îi trece supărarea bucătăresei, îl ia pe Pisi în braţe, îl strânge, îl sărută şi-i vorbeşte desmerdându-l: „ce-i asta, Pisuleţ? De ce eşti hoţ, Pisişor?"

Iar Pisi, ca să nu se creadă că nu ştie să mulţumească când îl mângâi şi-i zici o vorbă bună, se şi grăbeşte să răspundă înfigându-şi unghiile în braţul cel plin al Mariei (aşa o cheamă pe bucătăreasa noastră).

Acesta e Pisi care îşi scrie acum memoriile.

Să ne uităm şi noi pe la spate peste capul lui şi să vedem puţin ce aşterne el pe hârtie.

„Sunt, scrie el, dintr'o familie numeroasă şi distinsă, pentrucă a dat din sânul ei mai mulţi martiri. In adevăr, un unchiu al meu a pierit aruncat de o femeie rea la inimă în valurile unei ape adânci ce curge în vecinătate. De asemenea, o mătuşe a mea şi-a dat sufletul subt loviturile ordonanţei colonelului de peste drum.

„Când m'am născut, nu eu am văzut lumina zilei, ci lumina zilei m'a văzut pe mine. Vre-o zece zile la rând ochii îmi erau închişi, aşa că nu-mi dedeam seama pe ce lume mă găsesc şi ce se petrece în jurul meu.

„Când în sfârşit am deschis ochii, am observat că am încă cinci fraţi şi surori. Cât de mândru mă simţeam văzând că eu sunt cel mai frumos! Părul meu avea numai două culori: alb şi negru. Părul meu cel alb era mai alb decât laptele ce-l sugeam dela mama, iar petele negre străluceau şi scăpărau scântei când eram mângâiat. Nu-i vorba, astăzi sunt şi mai frumos decât atunci, pentrucă astăzi ştiu mai bine să mă spăl şi să-mi fac toaleta cu toată grija.

„Cât m'am speriat şi cum mi s'a făcut inima cât un purece, când s'a apropiat de coşuleţul în care şedeam cu mama şi cu fraţii, un uriaş mare, nesfârşit, şi care umbla numai în două picioare!

„Miau! Miau! Adică ce-i ăsta, mamă? am întrebat-o eu pe mămiţica.

„Iar mămiţica îmi zise încet, ca să nu o audă uriaşul acela urâcios, de care am văzut că şi ei îi era teamă: „ăsta e un om, e stăpânul nostru, să te porţi bine cu el!"

„Mă tot uitam la el şi tremuram din tot corpul.

„— Dar nu e ăsta diavolul pisicilor, care ne mănâncă pe noi? am întrebat-o din nou pe mama.

— „Nu, oamenii nu mănâncă pisici, totuşi e bine să te fereşti de ei, pentrucă cei mai mulţi dintr'înşii sunt răi la suflet şi nu ştiu ce e mila.

„După o zi-două am primit altă vizită. O fiinţă, care semăna cu noi, dar mai mare şi mai urâtă decât noi. Cu toate acestea m'am apropiat de noul venit şi am vrut să-i fac cunoştinţa. Mama însă m'a tras înapoi şi m'a certat zicându-mi: „nu vezi că asta e un duşman al pisicilor?

„— Şi cum îi zice, mamo?

— „E Pik, câinele din curte, cu el am avut foarte multe certuri şi deseori ne-am şi bătut. Nu e mai rău decât omul, cu toate acestea nu este un doritor de bine al neamului nostru.

„Zilele treceau liniştite şi plăcute. Mama ne cam părăsea, zicându-ne că se duce să-şi caute de mâncare pentru ca să aibă şi pentru noi. Ea n'avea de unde să sugă, cum făceam noi ceilalţi. In lipsa ei mă jucam însă cu fraţii şi surorile şi o duceam numai în veselie şi petreceri.

„Intr'o zi am văzut ceva foarte însemnat în viaţa mea.

„Din colţul odăiei care era locuinţa noastră, ajunse până la urechile noastre un sgomot slab şi uşor. Aşa ca o sgârietură, ca un fel de ţârâit.

— „Tăcere, astâmpăraţi-vă, ne zice mama. Ea, abia atingând pământul cu picioarele, merse încet şi pe furiş în partea din spre care venea zgomotul.

„Sst! nu vă mişcaţi! ne mai şopti o dată mama. Iar ea, cu urechile ridicate, cu capul întins se culcă jos şi aştepta cu toată băgarea de seamă şi fără să se mişte. Şi deodată hop! sări şi apucă ceva între labele sale. Il luă apoi în gură şi-l aduse la noi.

— „Ce-i ăsta, mamo? am întrebat-o noi cu toţii, văzând că ţine în gură şi între labe o fiinţă mititică şi cât se poate de drăguţă.

— „E un şoarece, ne zise mama şi aceasta e cea mai plăcută mâncare a noastră.

„Nu s'a îndurat însă să ne dea şi nouă câte o bucăţică, pentru ca să vedem ce gust are, ci îl înghiţi pe loc cu piele cu tot.

„Numai cu atâta ne-am ales, că am aflat un lucru de mare preţ: anume, Dumnezeul pisicilor l-a făcut pe şoareci, ca să avem şi noi ce mânca şi că rostul nostru pe lume este ca să stârpim şoarecii. Am văzut însă mai târziu, că, deşi foarte plăcuţi la gust, şoarecii nu se lasă a fi prinşi aşa de uşor.

„Trei zile după aceasta mama s'a întors supărată şi având la cap o rană din care îi curgea sânge.

„Ne-a spus printre dinţi şi ocărând că a lovit-o cu un cuţit Lina, bucătăreasa cea nouă.

— „Şi ce- l-ai făcut, mamo, de a fost aşa de rea cu tine?

— „Nimic, doar că m'a văzut mâncând peştele din bucătărie. Era ora mea de masă şi mi-se făcuse loasă. Parcă oamenii nu mănâncă când li-e foame foame. Ea mi-a zis însă că sunt o hoaţă şi o ticăşi nu-şi aleg tot ce e mai bun! Dar o să ne vie şi rândul nostru şi o să învieze odată Impărăţia pisicilor, unde noi şi numai noi să fim stăpâne atotputernice!

„Să fi trecut ca la vre'o şease săptămâni, aşa după cum numără oamenii vremea, de când venisem şi eu pe acest pământ pe care bucuriile sunt rare, iar durerile multe şi dese, şi într'una din zile am fost răpit dela sânul mamei şi despărţit de fraţii şi surorile mele. M'au dus departe-departe într'o casă ce mi-era necunoscută.

„Trei luni am trăit în această casă şi aceste trei luni sunt cele mai triste din viaţa mea.

„Mai întâiu zile şi nopţi de-arândul am plâns după mama. Noaptea mai cu seamă mi-era aşa de teamă să dorm singur! Plângeam cu lacrimi şi mă rugam mereu „miau! miau!", ca să mă ducă îndărăt la mamă, la fraţi şi la surori. Dar oamenii ăştia cari se tot laudă cu deşteptăciunea şi învăţătura lor cea multă, nu pricep o boabă din limba pisicilor, pe când noi, fiinţe mai mici şi cari nu mergem la nici o şcoală, înţelegem tot ce ne spun dânşii.

„Mai rele decât nopţile erau pentru mine zilele.

„De dimineaţă şi până seara n'aveam parte de o clipă de linişte şi odihnă. Erau în casa aceea trei copii: doi băieţi şi o fetiţă. Şi, chipurile, se jucau cu mine cât e ziua de mare. Dar asta-i joacă? Să te tragă unul de cap, altul de coadă, al treilea de picioare. Iar tu să n'ai dreptul să te superi, ci să le mulţumeşti încă.

„Doamne, răi mai sunt şi oamenii! Şi noi sgâriem câte odată, dar atunci când ne ajunge cuţitul la os.

„Şi câte bătăi n'am mâncat dela servitoarea din casă!

„Odată m'a aruncat chiar într'o căldare plină de apă. Şi în loc să-i fie milă văzând cum mă sbăteam şi mă văitam, ea făcea haz şi râdea ca o netoată.

„Intr'o seară când copiii erau duşi de acasă, m'am strecurat şi eu binişor din casă şi am eşit la poarta de afară. Eram hotărât să-mi schimb casa şi stăpânul.

„O fetiţă s'a apropiat de mine chemându-mă cu o voce blândă: „pis, pis!". Eu i-am răspuns tot aşa de blând: „miau, miau!" Şi fetiţa a pus mâna pe mine şi m'a luat în braţe ducându-mă cu ea.

„Noroc bun! mi-am zis eu în gând.

„Şi într'adevăr că a fost într'un ceas cu noroc. Acea fetiţă care m'a luat şi m'a dus la casa ei, este stăpâna mea de azi şi buna mea prietenă Florica.

„Ştiţi cât e de bună? Aproape ca o pisică. Mă culcă în patul ei, mâncăm din aceiaşi farfurie, are grije să nu duc lipsă de ceva. De când sunt la dânsa, am uitat de mama, iar pe fraţi şi pe surori nu i-aş mai recunoaşte, dacă cumva îi întâlnesc.

„Nici Silvia n'are suflet rău. Numai că e cam lacomă şi nu prea se gândeşte să-mi facă şi mie o parte din bunătăţile ce mănâncă. Decât unei fiinţe, care nu e pisică, trebue să-i ierţi multe lucruri.

„Mai greu am dus-o cu *Bubi,* câinele cel cu părul lung şi care latră toată ziua. Aceasta însă a fost la început. Acum m'am împrietenit şi cu el.

„Pot zice dar că duc o viaţă plăcută şi pot chiar iscăli.

Eu fericitul **PISI**

— conform. *Ali - Baba*

NOTIŢELE MELE

„Poets of the Younger Generation"

de Emil Isac

Editorul englez *John Lane,* care a publicat cele mai frumoase lucrări de artă (între multele, operele lui Oscar Wilde), tipăreşte un nou volum cu titlul englezesc, ce-l vede cititorul în fruntea acestei notiţe. „Poeţii generaţiei tinere". Este titlul seriei, care începe cu versurile lui Stephen *Phillips.* Nu pentru că aş avea o deosebită stimă faţă cu versul lui *Phillips:*

„That vas cold spirit of the Beautiful
Which men call God..."

(de divină inspiraţie), ci ca să pot releva încă odată depărtarea uriaşă între noi şi Englitera, voiu aminti — şi cu câtă întristare! — că editorul englez a tipărit acest volum în 200.000 exemplare. Două-sute-mii... exemplare. In mândra noastră Beoţie, poate cu totul nu avem 200 de mii de cărţi tipărite. La noi, unde planează de-asupra altarului spiritul lui Ypsilanti — fireşte din aceste cifre, se va face haz. Ce ne interesează pe noi cartea altora? Dar când ar fi vorba să încasăm oricât de mică laudă din străinătate, am ierta chiar şi gestul de apostasă a Contesei de Noailles, nevorbind că de 30 de ani nu uităm să considerăm ca o Meccă şi Medină existenţa Elenei Văcărescu la Paris.

Editorul englez ştie de ce tipăreşte, pentru prima ediţie, 200 de mii de exemplare din cartea unui poet tânăr. Versul englez, chiar şi cel tagorian, este citit azi în toată Europa, inclusiv Sovietele ruseşti, unde tiparul englez, graţie lui Lunaşciarski, pătrunde fără stavilă. Ne prindem însă, că din acest lux al editurei engleze nu ne vom alege cu mult, poate chiar cu nimic. Editorul englez nu-şi trimite stocul de cărţi în spre Balcani. Pentru câţiva jockey-i, bone, globettrotteri şi impostori à la Buxton şi cu românul şi cu bulgarul, nu se plăteşte să rischeze o aventură tipografică. De aceasta, tinerii noştri din Londra, d-nii Beza şi Protopopescu, îşi fac cruci de câte ori se pomenesc cu câte un „descoperitor" al literaturei engleze, gata să masacreze pe Walter Pater în loc de... Carlyle, cum a făcut un blând sociolog, profesor şi etc....

Moneta are însă şi altă faţă. Dacă versul lui Phillips nu va pătrunde la noi, aceasta încă nu înseamnă pericol. Pelagra şi luxuria va decima populaţia munţilor şi cu, şi fără versul lui Phillips.

Mă întreb însă; dacă fiul lui Albion nu are acces prin Chitila, ce este şi natural şi cuminte, n'ar putea pătrunde „poeţii tinerei generaţiuni" române, în massele mari. Par'că-mi închipui cum ar râde editorul român, căruia i-aş propune să tipărească nu 200, ci numai 20 de mii de exemplare din versurile poeţilor generaţiei tinere: Arghezi, Minulescu, Botez, Topârceanu, Phillipide, Cotruş, Blaga, etc.... Ori acele poeme de-o sburdalnică frumuseţă ale lui Adrian Maniu, izolat azi între popii şi dascălii din Ardeal.

Să rămânem însă la realitate. Editorii noştri nu vor turbura somnul lui Unwin, Macmillan, Lane, Tauchnitz, Lafitte, Alcon, Boockhaus, Fischer, Breitkopf & Hästel... Editorii străini sunt azi elementele culturii şi a progresului, munca lor este diapozitivul civilizaţiei apusene. Şi numai astfel, apreciind munca şi talentul, putem înţelege axioma spiritualului Shaw, care spunea că în războiul mondial nu Foch s'a luptat cu Hindenburg, ci Pierre Lafitte cu Brockhaus... In lupta cărţilor a intrat ca un *tertius qui gaudet...* englezul. Şi persecutorul idealismului scoate volumul unui poet în 200 de mii de exemplare.

Iar la noi, compozitorul *I. Brătianu* s'a spânzurat de mizerie.

Şi poeţii umblă cu petiţia netimbrată în urma unor „politiciani" cretini şi analfabeţi — editorii se prepară să plece la vară, în corpore, la Karlsbad.

O, Stephen Phillips, Stephen Phillips!...

EMIL ISAC

A apărut în volum:

MARGELUŞ

Comedie în 3 acte

de A. de Herz

CRONICA SPORTIVA

Cultura fizică în asociaţiile creştine ale tineretului

de **Geo E. Goss**
Director de educaţie fizică în Europa
al Asociaţiei Y. M. C. A.

I. Locul pe care-l ocupă cultura fizică în programul asociaţiilor creştine ale tineretului

Asociaţiile creştine ale tineretului vor să dea tinerilor şi adolescenţilor, cari fac parte din ele, o desvoltare armonioasă şi complectă, din împătritul punct de vedere: **religios, intelectual, fizic şi social.**

Programul culturii fizice are două scopuri distincte:

1. **Intărirea sănătăţii.** Fără de ea, desvoltarea complectă a omului nu se poate îndeplini. Trebue să ne străduim să avem organe cari îşi îndeplinesc bine funcţiunea lor şi să ştim şi noi care este rolul lor. Pentru acest scop, punem la cale discuţii, conferinţe, demonstrări, cari au în vedere latura educativă a chestiunii; prin ele, vor fi atinse şi problemele igienei sexuale, prea adesea lăsate de o parte.

2. **Formarea caracterului creştin.** Ea atârnă, într'o măsură oarecare, de importanţa dată exerciţiilor fizice, în timpul copilăriei şi al tinereţii. Copilul este, în primul rând supus senzaţiunilor de ordin fizic şi numai după aceea începe să cunoască legile sociale şi apoi impresiunile de ordin religios. Caracterul se formează în conformitate cu felul activităţii noastre. Jocul, deci, are o foarte mare importanţă, căci prin el se câştigă **spiritul de deciziune, de ascultare, de dezinteresare, de încredere în sine.** Dacă jocul este bine îndrumat, copiii, tinerii se vor pregăti mai bine ca să înfrunte problemele vieţii.

II. Programul exerciţiilor fizice în departamentul culturii fizice

Putem să împărţim aceste exerciţii în cinci grupe:

a) **Jocuri.** Jocuri simple, în grupe sau echipe (cursele de stafetă, de pildă) cari cer spaţiul şi echipamentul cel mai redus.

Jocuri complexe şi organizate (football, hockey, basketball, şi volleyball). Aceste jocuri, pentru adulţi, stau în strânsă legătură cu jocurile pentru copii. Ele reproduc, până la un punct oarecare, îndeletnicirile strămoşilor noştri, ceeace demonstrează universalitatea jocului. S'a observat că jocurile preferite, în orele noastre de recreaţie, sunt jocurile cari seamănă mai mult cu îndeletnicirile primitivilor; ele, de altfel ne procură odihna cea mai bună.

Jocul este mijlocul cel mai potrivit ca să scădem tensiunea nervoasă. Absenţa terenurilor pentru joc, în oraşele noastre în cele mari mai cu seamă, poate să fie compensată prin exerciţiul individual, dar gimnastica aceasta corectivă — la care na'r trebui să recurgem —, poate fi uşor înlocuită prin **jocul colectiv.**

b.) **Atletism.** Practica jocului aduce dorinţa specializării. Astăzi sunt două tendinţe: **una care voeşte să pregătească atleţi pentru jocurile olimpice,** şi una care **voeşte să pună atletismul la dispoziţia mulţimei.**

Această tendinţă din urmă, e cea mai bună fiindcă, prin organizarea concursurilor locale, regionale, naţionale şi internaţionale, ele contribuesc la îmbunătăţirea generală. Este un mijloc foarte bun de apropiere naţională şi internaţională.

c) **Sporturi pe apă,** (înnotul, arta scufundişului, scăparea altuia de înnec, în fine jocurile pe apă).

Asociaţiile creştine ale tineretului şi-au dat toată osteneala ca să înveţe pe tineri înotul, **fără de care mii de oameni, în fiecare an, îşi pierd viaţa. Câţi apoi, voind să scape pe alţii, s'au înnecat** şi ei, neştiind arta să scape pe altul! **Fiecare ar trebui să ştie să înnoate şi să dea ajutor.**

d) **Gimnastica.** Inţelegem prin gimnastică desvoltarea sistematică, raţională şi armonioasă a corpului. Dacă, în unele ţări, conducătorii mişcării de azi nu mai insistă asupra gimnasticii, este pentru următoarele motive:

1. Ea ocupă, de multă vreme, un loc de frunte în programul asociaţiilor tineretului.

2. Importanţa ce i s'a dat a fost spre paguba altor elemente esenţiale, din programul culturii fizice.

3. Dacă cultura fizică generală ajunge să entuziasmeze tineretul de azi, nu va mai fi nevoe să recurgem la gimnastica zisă corectivă.

4. Exerciţiile menţionate mai sus vor fi folositoare nu numai unui număr restrâns de persoane, ci poporului în întregimea lui.

5. Mulţi nu prea resimt interes pentru nişte exerciţii cari le aduc aminte tipul milităresc.

e) **Dispoziţii speciale,** (box, luptă, jocuri de petrecere parăzi).

O scurtă schiţare a mişcării Asociaţiunei creştine.

Cele mai mari silinţe şi cele mai mari progrese în timpul celor din urmă douăzeci de ani, au fost făcute în **Orient.** In insulele **Filipine,** subt imbolul Y. M. C. A. s'a alcătuit, dela 1901, o federaţie locală a iubitorilor de atletism, care este astăzi una din cele mai însemnate din lume.

In **China** şi în **Japonia** găsim aceiaşi situaţie. Oameni cu experienţă conduc exerciţiile şi jocurile şcolarilor, muncitorilor, funcţionarilor statului şi ai oraşelor. Străduinţa a fost răspândită şi sporită prin jocurile olimpice din Extremul Orient (inaugurate în anul 1913). **Siamul** şi **Malaesia** n'au rămas străine de mişcare.

In **America** de Sud, constatăm însă că lipseşte aproape cu totul un program de educaţie fizică. Primejdiile morale, la cari este expus tineretul fac datoria noastră şi mai urgentă.

Oameni încercaţi au fost trimişi în Uruguai, în Argentina, în Brazilia şi în Chili.

In America de Nord, peste 600 de conducători ai culturii fizice îşi dau tot timpul lor Asociaţiilor creştine ale Tineretului. Trei şcoli speciale (**Springfield, Chicago** şi **Nashville**) au un învăţământ de patru ani, pentru formarea complectă a monitorilor, şi acest învăţământ e continuat şi în lagărele de vacanţă. Multi secretari au fost puşi la dispoziţia comitetelor naţionale streine şi ei se interesează deasemeni, şi de aglomeraţiile industriale şi de păturile ţărăneşti.

In India programul culturii fizice al Asociaţiilor are aprobarea Guvernului. S'au fixat terenuri pentru jocuri, s'au instituit cursuri pentru conducători şi nu putem să dăm cât ni se cere.

In Europa, nici odată situaţia nu s'a arătat atât de prielnică ca acum. Jocurile interaliate Pershing au fost expresia ultimă a unei activităţi indirecte, desfăşurată în sânul armatelor aliate.

In Anglia şi în Scoţia, după armistiţiu, s'a creat Departamentul culturii fizice al Comitetului Naţional. La şcoala secretarilor, din Londra, s'a stabilit un curs de un an de zile. Un buletin special se tipăreşte în 1000 de exemplare. Un concurs naţional a adunat laolaltă 500 de participanţi. **„Cultura fizică pentru toţi",** aceasta este cuvântul de ordine.

Officiul departamentului culturii fizice **în Franţa** a ajuns centrul informativ, pentru autorităţile militare şi civile de acolo. Directorul nostru a fost antrenorul şef al echipelor franceze cari s'au prezintat la jocurile interaliate şi la Olympiadele din 1920. Jocul de basketball şi de volleyball preconizate de noi, au fost introduse şi adoptate de tineretul francez.

In Germania, educaţia fizică este obiectul unei atenţiuni neobosite. La conferinţa naţională a Asociaţiilor creştine ale Tineretului, care a avut loc la Cassel, în 1921, două sute de participanţi au executat, un program întreg de atletism şi de gimnastică. Un comitet naţional de cultură fizică se găseşte în fiinţă. La o conferinţă din luna Iulie 1921, cu reprezentanţii a 66 de Asociaţii, atletismul făcea parte integrantă din program.

In Scandinavia. Gimnastica îşi păstrează locul pe care îl are de patruzeci de ani încoace. Sunt cunoscute succesele pe cari Secţiunea atletică a Asociaţiei din Stockolm le-a avut în Franţa, în Germania şi la Praga.

In Polonia şi în Cehoslovacia, secretarii noştri organizează şi conduc, jocurile orelor de recreaţie a mii de soldaţi.

In Grecia, Asociaţiile creştine ale Tineretului, au făcut, în Stadionul Atenei, jocuri şi producţii cari amintesc pe cele din timpurile clasice.

Comitetul internaţional olimpic a recunoscut, silinţele atletice ale Asociaţiilor creştine ale Tineretului. Ele vor organiza, în anul 1923, jocuri olimpice în America de Sud, în India şi în Europa centrală.

Concluziune. Nevoia cea mare a ceasului de faţă este lipsa, conducătorilor. De aceea, Asociaţiile creştine ale Tineretului, îşi dau atâta osteneală ca să şi-i formeze. Să căutăm, mai întâi de toate conducători creştini. Trebue să ţinem clar, înnaintea ochilor, scopul nostru, care este: **să ajutăm pe adolescenţi şi pe tineri să ajungă la o desvoltare trupească superioară şi să trăiască o viaţă cu adevărat creştină.**

Foot-ball associaţie

Campionatul Parisului s'a terminat prin victoria echipei **Red Star** asupra echipei **Olympique** (3—0) o rivală extrem de periculoasă.

In 1920 învinsese „Red Star"; în 1921, „Olympique".

Presenţa faimosului „portar" **Pierre Chairigues** în echipa „Red Star", a fost o întărire a ei cu mult mai mare de cât credeau unii cari se îndoiau că acest jucător va mai regăsi vreodată vigoarea din trecut adică de acum 2 ani când fusese extrem de grav rănit.

Incasările la intrare au produs 40.000 franci.

* * *

Resultatul celui al 3-lea tur în vederea „Cupei Engliterei" a fost următorul:

Tottenham Hotspur învinge **Manchester City** (2—1).
Burnley şi **Preston North End** (1—1).
Blackburn Rowers şi **Huddersford Town** (1—1).
Arsenal învinge **Leicester City** (3—0).
West Bromwich şi **Nottes County** (1—1).
Stock şi **Aston Villa** (0—0).
Cardiff City învinge **Notts Forest** (4—1).
Millwall învinge **Swansea Town** (4—0).

Societatea de gimnastică a Muncitorilor **Arad.** (A. M. T. E.) învingătoare la foot-ball 1921.

BUDA-PESTA

Resultatul ultimelor „match"-uri mai importante a fost următorul:

M. T. K. învinge **B. T. C.** (2—0) 8000 spectatori.
F. T. C. învinge **VII Ker. S. C.** (2—0) 6000 spectatori.
K. T. C. învinge **Vasas S. C.** (3—2).
T. T. C. şi **III Ker. T. V. E.** (1—1).
M. A. C. şi **Kispesti A. C.** (1—1).
W. A. C. şi **Törekves** (1—1).

SEGHEDIN

Vasutas învinge **K. A. C.** (2—0).

DEBREŢIN

Debreczeni Vasutas învinge **D. E. A. C.** (2—0).

VIENA

Rapid învinge **Admira** (10—2).
Sportclub învinge **Wiena** (2—1).
Amateure învinge **Ostmark** (1—0).
W. A. F. învinge **Rudolfshügel** (1—0).

PARIS

Echipa selecţionată a capitalei Ceho-Slovace (**Praga**) învinge pe acea a Parisului (2—0); punctele au fost marcate de jucătorul Dvoracsek (**Union Ziskow**).

Sporturi de iarnă

Campionatul internaţional de patinagiu pe echipe de 2 de la Davos, a revenit D-nei şi D-lui **Engelmann-Berger,** iar concursul artistic D-lui **Boeckli.** Câteşi trei învingători sunt vienezi.

* * *

Concursurile de la Chamonix a sporturilor de iarnă, au avut loc în Februarie cu un deosebit succes şi au fost inaugurate de d-l Gaston Vidal, subsecretar de Stat al Educaţiunei fizice.

La proba de sărituri cu ski-ul, concurentul **Balmat-Kléber,** a reuşit un salt de 33 metri.

Distinsul sportsman, d-l **Theodoretti-Solescu,** membru în Comitetul Central al F. . R. se află de aproape 3 luni în Bavaria, la ...ntes gaden. Din o scrisoare primită cu mare întâe, aflăm că D-sa s'a antrenat regulat cu ski-ul ...laurile din împreurimi.

* * *

Campionatele Norvegiei de patinagiu avut loc la Drammen. Succesul a fost enorm.

Marii învingători au fost **Roald La...** (500 metri în 46 secunde; 1500 metri în 2 minute... secunde)

Sinaia. — **Campionat Bobsbigh.** Echipa Radu Polizu.

La Ryukau (Norvegia) au avut loc mari concursuri de ski. Invingătorul a fost **Otto Aasen** care la cele trei încercări făcute a sărit 33 metri, apoi 43 şi în fine 44 metri. Rivalul său, **Raynold Landrik** a reuşit un salt de 40 metri.

urmat de **Ole Olsen** (clasat al 2-lea la p... mai sus arătate şi câştigător al cursei celor ...metri în 8 minute 40 secunde).

Cursa de fond cu ski-ul (17 km.) care a... loc în Norvegia lângă Christiania, a fost câş... de

Sinaía. — **Campionatul de Ski.** Invingătorul Leurzeanu la sosire.

Din o scăpare de vedere nu am anunţat la timp prea frumosul succes obţinut la concursurile de sărituri cu ski-ul de pe marea trambulină, la **Fiskatorpet** (Suedia) de către compatriotul nostru, simpaticul sportsman, maiorul **Emil Pălăngeanu** (Reg. 1 Vânători de Munte) elev la Academia Regală de Educaţiune fizică din Stockholm. Intr'adevăr, d-sa a reuşit la a 5-a încercare, un salt de 38 metri; din nefericire a suferit un accident la umărul drept, însă după o şedere de zece zile în un sanatoriu, se află complect restabilit.

* * *

La Chamonix, Quaglia, campionul francez de patinagiu, a parcurs în o oră 28 km. şi 43 metri; el a câştigat şi frumosul „challenge" denumit „La Vie au Grand Air".

către campionul **Thorlieff Hang** (1 oră 15 minu... 3 secunde); **T. Stormstad** s'a clasat al 2-lea ... secunde întârziere.

* * *

Principele de coroană al Norvegiei, **Olaf,** pe... pând la un concurs de ski lângă Drammen (N... gia) a obţinut premiul destinat juniorilor; el ... rit 29 metri şi 50 cm. şi a doua oară 38 metri.

* * *

Nels Nelsen, originar din Revelstoke (Co... britanică) a stabilit un nou record al lu... ski-ul pentru amatori: 61 metri. (Recordul ... pentru profesionişti este deţinut de **Harry 1...** 69 metri şi 60 centimetri.

Scrimă

„Federaţiunea Naţională de Scrimă" (Franţa) în adunarea generală ţinută acum câtva timp, şi-a constituit astfel biroul pe anul 1922: **Preşedinte, d-l André Maginot; secretar general, d-l René Lacroix; tresorier, d-l Beauvois-Devaux; secretari, d-l d-r Ch. Guérin şi Ch. Lafontan; membrii în comitet: D-nii Ad. şi Georges Roulleau, L. Trapani, Véry.**

Au fost numiţi preşedinţi ai secţiunei de spadă d-l Dauchez de Beaubert; ai secţiunei de floretă, d-l J. Foulc; ai secţiunei de sabie, căpitanul Perrodon; **ai secţiunei „match"-uri şi asalturi, d-l Lucièn Gaudin; ai secţiunei chestiunilor profesionale, d-l Camille Prévost; ai secţunei technice, A. Ayat; ai secţiunei şcolare şi universitare, d-l Troisgros; ai secţiunei pistolului, d-rul Devillers; ai secţunei scrimei cu baioneta, Colonelul Sée.**

Fiecare din aceşti preşedinţi are rang de vice-**preşedinte în plenul Comitetului Federaţiunei.**

* * *

Reprezentanţii armatei engleze au învins la Lon**dra pe reprezentanţii universităţei Oxford (19—15).**

Rezultatul pe arme e următorul: armata câştigă la spadă (7—2) şi la sabie (6—3); universitatea ...**vinge la floretă (10—6).**

Moartea lui Pierre Giffa...

In mijlocul alor săi, în o liniştită căsuţă ... Maisons Laffite, s'a stins **Pierre Giffard,** un ... o inteligenţă vioaie şi dotat cu o puternică ...ţie creatoare.

Intreaga sa viaţă el a consacrat-o jurna... celui mai nobil, celui mai util acel care ... meliorările sociale sau progresul moral. ... punct de vedere, moartea lui Pierre Giffa... fi privită ca o pierdere naţională.

Bicicleta datoreşte mult creatorilor, dar ... ea datoreşte totul lui Giffard: entusiasmul ... simţ al acestuia au făcut din ea în câţ... „stăpână" a lumei o „mică regină" după ... numise chiar el atunci când ea era ... de atâţi.

Triumful bicicletei fiind asigurat, Pier... îşi aplică darul său de animator începu... tomobilului, a „trăsurei fără cai".

Sub pseudonimele „Jean-sans-Terre" ... prin ziarele **Le Petit Journal, Le Velo** şi **L'Auto,** Pierre Giffard a educat milioane şi ... francezi şi a popularizat binefacerile unei ... fără el, fără darul său de convingere, ... sa hotărâtoare nu ar fi fost primite de cât ... târziu de către public atât de rebel ade... ce **este noutate.**

...uto).

Cărți și Reviste

Reeditarea lui Sadoveanu

Editura „Cărții Românești" retipărește opera — clasică, az — a lui Sadoveanu. Ni se dă deocamdată în mic bibliotecă „Minerva", romanul **Duduia Margareta** — jurnalul simplu și tragic al războiului dintre două femei. E, în conturarea puternică a scrisului lui Sadoveanu, psichologia unui conflict pe cât de neînsemnat și de discret pe atât de adevărat și de dureros.

Readucerea în vitrina librăriilor a **Durerilor înnăbușite** e iarăși o faptă bună literară. E volumul care poartă strajnica poveste al lui „Ion Ursu" și drama obsedantă a lui „Petrea străinul".

Nici odată o carte de povestiri n'a fost mai potrivit și mai cuprinzător numită: **Dureri înnăbușite**, e poema apăsătoare a mâhnirilor mărunte, ascunse, a lacrămilor cari nu se văd și a suspinurilor cari se rușinează. E marea tragedie a întâmplărilor mărunte; e măreția epică a cotidianului văzut de un ochi iubitor, de artist adevărat.

Cartea Românească, editează în *Pagini alese* din *Scriitorii Români*, în ultimul ei număr, povestirile d… Găsim printre ele, cunoscuta sch…ță „Lu…", în care autorul face elogiul mi… și al abnegațiunei creștinești, prin portretizarea …ală, a cerșetorului generos.

…ma asta o găsim, și în poezia *Grozea* de V. A…ndri, desvoltată la fel și încoronată de aceiași …ăciune glorioasă la căpătâiul mortului.

…a cum este scrisă povestirea se aseamănă prin …plitatea ei cu *Viața Sfinților*, unde se pot citi …ele admirabile, de mila și caritate, prin care a…a și-au căpătat nemurirea cerească.

…entru copii au apărut în aceiași editură *Călătoria lui Enache Cocoloș*, de Th. Speranția.

…le cuprind peripețiile hazlii, ale unei familii, cara…ioase, plecată în cucerirea plăcerilor și bucuriilor, …colo de îngăduința căminului.

Stilul este potrivit situațiunilor și întrece de multe … prin „grotesc" comicul plastic.

…păcat că fantezia lui Cocoloș n'a putut fi realiza… într'un stil mai literar, cu toate că e pentru …pii.

Uragan, este titlul unui roman istoric de d-ra A…ela Xenopol. Autoarea urmărește desfășurarea ac…iunei istorice dintre anii 1913—1918, alături de toată …antomima politică, a acestor vremuri de rebeliune. Scrutează cu un occhiu satiric și dă pagini reali…ste și adesea biciuite de verva sa cotidiană:

„*Oamenii care se prezintă bine* și în taina vieței căr…ora li se dă educația practică. Pentru tinere: „Să fii … dracului, și să știi să *te'nvârtești*. Pentru tineri: … după milioane fără de nici un scrupul… Și …ceste cu buri de infecție morală, însă sprijiniți …terea materială se adap cârdurile partidelor po… Azi deputat, mâine ministru. Minunile capita…

… putea adăoga, ca încheiere: O, temporal o, …

…l că s'a simțit nevoia unei noi ediții a lui … în traducerea d-lui Gorun, e cu deosebire o… pentru publicul nostru cititor.

…ucerea d-lui Gorun a căutat să dea versuri … cât a putut mai mult din măreața epopee a …ui, a neîmpăcării, a năzuinței.

…iri" de A. Braniște

…oratorul nostru, așa de vrednic și de risipi… …ărește în editura Socec un nou volum: Șo… Sunt schițe și nuvele scrise în acel stil recti… și despovorat de inutil pe care practica gazetă…scă — intre atâtea rele — îi mijlocește scriito…ri. Schițele d-lui Braniște sunt bucăți de viață …te cu oarecare cruzime de o mână grabnică și un spirit necruțător. D-l Braniște e din rasa …riitorilor răi", — a acelor cari studiază omul cu …imea unui procuror sau a unui chirurg, nu cu …ndețea unui apostol.

…utorul „Șovăirilor" e, negreșit, un temperament …interesantă originalitate.

…uydard Kipling american

…London, romancier american, s'a bucurat de … poreclă, pe care nu și-a schimbat-o în re… totuși foarte citit și unul din romanele sale …en a devenit aproape popular.

…ă volume de „mărturisiri" în care Jack … făcut un fel de autobiografie, apare as… ani dela moartea romancierului un alt … el, semnat de soția sa.

…nerețe aventuroasă. Lucrător într'o u… travești în cutii și la urmă s'a apucat …r cutiile. Ocupațiile sale îl făcură să …ionar și să pornească în peștire pe … a fost închis ca vagabond. Scăpat … făcu marinar, ca să cutreere lu… 10 ani… pirat. Mai târziu se gân… să se cultive și se înscrie la o …să poată plăti taxele spală rufele

…nologic

…c publică un nou roman „Le Bai… d. Bernard Grasset) care e socotit …uzinele de romane pe care editura …ă în fiecare zi.

…, leprosul, e de o îngrozitoare urâ… se hotărăște să-l însoare cu Noémi, …și sănătoasă ai cărei părinți sunt …ntului. Fata simte că nu se poate … acest mare sacrificiu Jean vede …r e, și cum nevasta închide ochii …ea să se apropie de dânsa. Noémi …ă și asta. Omul, însă, nu vrea să … femeii această odioasă tovărășie …âtva vreme. Femeea își închipue …cere îl va putea iubi, dar din ne… …e bolnav de-o boală care îl urâ… Din acesă pricină Jean se ho… …i merge de se așează la căpătâiul …e îmbolnăvește și murind observă …, femee cinstită, rezistă ispitelor …tor.

…ul Jean, Noémi rămâne o văduvă …ață exemplară.

„Bibliothek romänischer Schriftsteller" este titlul unei serii de cărți ce a început să apară în editura Cărții Românești.

Colecția se începe cu „Fântâna Blanduziei" de V. Alexandri și „Ostașii noștri" (versuri de Alexandri) traduse de cunoscutul literat german **d-r Altmann** dela Cernăuți.

Ideia de-a populariza literatura noastră în păturile germane, este frumoasă și merită atențiune. Oricât de sentimentală ar fi și ne-ar răsuna în amintire trâmbițele brutale ale Kaiser-ului, nu vom putea nega, că în fața realității nu mai putea avea argumente: în România trăesc câteva sute de concetățeni germani, sistematic excluși din sfera noastră culturală și izolați de frământările noastre literare. Arare-ori intelectualul sas ori șvab avea prilejul să ne poată cunoaște: puținele traduceri ce-au apărut în nemțește din autorii noștri, au fost mai mult contribuțiile de amatorism ale generalului Bengescu, ori mistificări răutăcioase cum erau în faimoasa: („Rumäniens Fäulnis") — în care cea mai frumoasă nuvelă a lui Caragiale era publicată ca să dovedească „sălbăticia atavistică" a „valah"-ului.

O nouă concepție de a judeca și de-a aprecia, i-a îndemnat pe poeții sași dela „Ostland" și „Frühling", și foiletoniștii dela „Deutsche Tagepost", ca să primească și să recensioneze cu simpatia care se cuvine culturei noui: evoluția noastră literară. Forma concretă i-o dă entusiastul prieten al literaturii românești d. **d-r Altmann**, literat german din Cernăuți, care a îndrăznit să publice traducerile sale. Dela început trebue să spunem că această încercare, cu-o oarecare tendență, este încoronată cu succes. D-l **d-r Altmann** este un om de mult talent, căruia îi reușește să transpună în limba lui Goethe versurile boerești și parfumate de-un optimism delicat ale lui V. Alexandri. „Die Sammlung" „Unsere Krieger" ist für die rumänische Literatur die beste Frucht der Kämpfe um die Unabhängigkeit". Doctorul Altmann nu numai traduce, ci lămurește situația socială a poetului, care a scris „La Turnu-Măgurele" și este emoționant să citești: „Penes der Truthan"... traducere impecabilă, care nu ne poate de cât îmbucura. Doctrinar în fond, pasiv față cu noile canoane poetice, credem că doctorul **Altmann** va putea face încă multe și prețioase servicii propagandei noastre culturale, mai ales, dacă va traduce din autorii noștri noui: **Anghel, Arghezi, Pillat, Bacovia, Nichifor Crainic, Cotruș, Blaga**, etc., cari prin notele variate ale unei poesii populare pot fi tălmăciți cu ușurătate în limbi străine.

„Cartea Românească" se onorează pe sine încurajând astfel de publicații, și similar, ar fi bine, dacă s'ar găsi și scriitori francezi, englezi și italieni, cari să traducă din autorii români.

Ultimul număr din „Ramuri — Drum Drept" revista craioveană care apare sub direcția d-lui Iorga, aduce versuri frumoase semnate de d-nii **Ion Sân-Giorgiu, Ion Buzdugan și N. I. Herescu.**

In „O batjocură a trecutului nostru, d-l Iorga pomenește de tinerii inovatori de astăzi cari neștiind ce coarde să mai încerce pentru bizarele cacofonii pe care le prezintă ca literatură, găsesc un nou câmp de exploatare **în trecutul așa cum îl înțeleg ei.**

Revue des Deux Mondes, dela 15 Martie publică un articol interesant, semnat de Maurice Paléologue, despre Rusia țaristă în timpul marelui războiu, cu episodul asasinărei lui Rasputin, ca urmare.

Insemnările sub formă de jurnal, publică documente interesante din timpul războiului, printre care citim și comunicatul unei monarhii dispărute, amintind zădărnicia gloriilor trecătoare:

„Francisc-Iosef I, Împărat al Austriei, Rege apostolic al Ungariei, Rege al Boemiei, al Dalmației, al Croației, al Sclavoniei, al Iliriei și Galiției, Rege al Erusalimului... a murit ieri, în vârstă de optzeci și șapte de ani"...

Pe mormântul lui, s'au ridicat mai multe republici, însemnate de curând, în noua geografie a Europei.

Cele trei Crișuri, Revistă Culturală, apărută la Cluj, pe ziua de 1 Februarie, cuprinde iscăliturile d-lor Emil Isac, Al. Stamatiade, Cridim, Al. Bogdan, Paul I. Papadopol, Sanda Movilă, George Voevidca ș. a.

D. Alexandru Bogdan scrie despre *Dumnezeu în romantismul și simbolismul francez.*

Este una din temele pe cari d-sa le atacă, cu o notă impresionistă, fără enunțări dogmat… de erudite. Domnul Bogdan, are o sensibilitate apropiată femenină și o emoțiune fragilă în fața … literar.

Fără să scotocească adâncuri de apă, el ghicește din luciul suprafeței, ceea ce se ascunde sub discurile ei înelate.

Și desprinde ideia lui Dumnezeu, din arabescul unui madrigal, ce pare închinat amantei.

Ecoutez la chanson bien douce
Qui ne pleure que pour vous plaire
Elle est discrète, elle est légère:
Un frisson d'eau sur la mousse!

Cugetul Românesc No. 2, pe lângă contribuțiunea literară, care o aduce, pentru cultivarea lunară, cuprinde însemnări interesante și elocvente.

Teatru, un articol de încadrare și elogiul al fluerăturii semnat de T. A. (poate Tudor Arghezi) cu o vervă de rară spontaneitate, pledează pentru intronarea fluerăturii, simpatica paradoxă, a aplauzelor teatrale. Sfârșește astfel:

„De când nu se mai flueră, viața artistică și intelectuală curge mediocră și sterilă și dascălii de proporțiile d-lui Mihail Dragomirescu, pot să debiteze de la tribună gugumănii falacioase, nerozii bombastice, pe care orchestra spontană a fluierăturii le-ar face imposibile pe vecie.

Cititori simpatici, fluierați! Fluieratul e aperitivul simțului critic.

Fluierați cu entusiasm, cu pasiune, cu tinerețe"...

Viața Românească pe luna Februarie, apare cu o materie literară și critică semnată de toți colaboratorii ei cunoscuți: Galaction, Mihail Sadoveanu, Demostene Botez, G. Ibrăileanu, etc. O bogată materie de recenzii și studii, adaugă la literatură, o notă de continuă cercetare.

Evoluția de la Cluj, plină de colaborarea scriitorilor ardeleni și în deosebi îmbrățișatoare de multă poezie, are de data aceasta o poezie de **Ady Endre,** cunoscutul poet ungur, tradusă într'un frumos ritm, de **Justin Iliesu** sub titlul de **Visul Imbogățirei.**

. . . .

„Și ochii lui adânci îi strălucesc în pleoape
Cum nu mai străluciră nimănuia,
Și adunând comori de frunze cântă'n sine:
O, aleluia, galbeni aleluia".

ÎNSEMNĂRI

CUTIA CU SCRISORI *

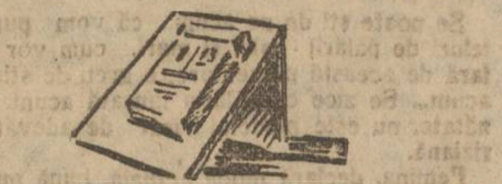
„Expresionismul"

(scrisoare prietenească d-lui A. de Herz)

Il cunosc pe eminentul meu confrate A. de Herz ca pe-un om, care acceptă și din principiu polemica. Un scriitor de talent nu închide în cutiile de Bénarès ideile sale, dar nu mai puțin adevărat este, că nici pe-ale altora nu le închide. Și mă va erta prietenul și apreciatul coleg, dacă nu voiu fi de părerea d-sale, în ceia ce privește: „expresionismul". Nu vreau să apăr pe d. Marinetti, și nici pe ortacii d-sale de la Milano, bătuți cu ori fără ouă clocite la diversele serate futuriste. Autorul lui „Le roi Bombance" pentru mine este nu subiect patologic, dar nu din punct de vedere individual, ci dintr'altul mai larg: umanitar. Marinetti este produsul societăței și noi, **„extremiștii" cari judecăm fiecare fenomen social din anumite considerații (poate fatale) ale desvoltărei societăței, nu găsim că greșelile individului sunt exclusiv ale lui.** Expresionismul este un plus al produsului estetic, un adaos poate inutil, dar poate avea și o tendență: inovația sufletească. Oricât de blageur ar fi, și ori cât de nenorocos și-a ales cuvintele, poate zac într'însele mari și grele destinuri: **nu sunt sigur că dacă n'am avea nici o tradiție artistică, începutul creărei n'ar fi mai sublim, mai umanitar și mai proaspăt.**

A priori nu pot detesta un curent. Este cert că **Marinetti** nu are talent, ori dacă are, acesta din punctul de vedere al tradiției estetice este un non sens. Nu mă pot înflăcăra de operile unui **Ywon Goll, Nic. Bauduin, Cromelynck, Iwan Puni, Archipendo,** ori **Ervin Kokoschka**, pentru că nu le înțeleg. Dar poate le-aș putea înțelege, dacă lumea s'ar reface după un nou sistem al fenitiștilor, dacă intuiția artistică și socială ar fi reformată după un criteriu, pe care nu-l cunosc până acum. Și nu sunt sigur, repet cu hotărîre, nu pot fi sigur, dacă viitorul nu este al altora și nu al nostru, al celor ce zăcem în acelaș cavou, de mii și mii de ani, și care trăim, în micile noastre și în îngustele noastre hotare de gândire. Celebrul danez **Gustav Wied** cu 2×2 =5 îmi dă de gândit. **Curie** mi-a răsturnat cunoștințele câștigate în școlile ortodoxe. **Bergson** este tardiv față cu **Einstein**, cu relativitatea sa. Dogmă nu mai există mi-a spus abatele **Wahrmund** și **Prințul Maximilian**. Ceia ce visa Jules Verne, cu Dordentor Clovis, cu căpitanul Nemo, și cu ceilalți eroi ai săi este deja creiat: avionul și telegrafa fără fir, telefonul și cinematograful mi-au răsturnat copilăria fragedă. Și tot astfel, iubite prietene A. de Herz, oricare „ienoc" există îndată ce este susținut cu talent și este susținut de vreme. Pe vremea lui Schopenhauer toată lumea a vrut să se sinucidă, iar acum, în epoca „pacifistă" toată lumea vrea să ucidă pe alții. Inainte cu câteva sute de ani a fost sdrobit cu bastoane pe ulițele Londrei inventatorul jobenului, iar acum, chiar și jandarmul rural, când se desbracă de mondir, salută cu joben... Toate sunt supuse fatal desvoltărei și tot astfel, în zadar vom aminti pe **Kotzebue**, pe **Sue** ori pe **Bisson**, reforma teatrală este **en marche**: urmează nu numai clasicul **Brahm, Antoine** ci și „expresioniștii" Pitoëff, Copeau, Sceratewski, Barnowski, Uhde, etc. Și dacă la noi, unde se montează și azi cu tradiția sfintei Genoveve, cu melodramatismul zahorisit — al epocei romanțioase — contându-se la efectul asupra galeriei, s'au găsit — rar de tot — oameni, cari să spue un veto morasmului și arteroscierosei Thaliei noastre, tu dragă A. de Herz, care ai pus atâta umor în gura ministrului din Mărgelus, și ai ironizat toată viața vrând să îndrepți, cred că trebuie să fii pe partea celor, ce vor orice mai bine, de cât a îmbătrâni în forme învechite și deobiceiu neputincioase. Nu apăr cu nici un cuvânt munca, care poate n-a avut succes ori a fost rău susținută, ci-mi pare, că sub „expresionism" înțeleg altceva: nu poesia logaritmică și cheiromanția spirituală, ci un impuls de revoluțiune a gândirii, un puternic și curajos pas de-a dezorientaliza, și tu amice **A. de Herz**, ori cât ai nega ești pe partea noastră a celor cari ne-am săturat de somnul pe canapeaua strămoșească și nădușiți, alergăm la ferești să le deschidem.

EMIL ISAC

Cuvinte care n'au fost pronunțate

Am mai avut prilejul, să arătăm cum foarte multe cuvinte istorice, rostite la anumite ocazii, de oameni iluștri, n'au fost niciodată... rostite. Uneori chiar acele persoane au pretins mai târziu că au rostit cuvintele, deși s'au gândit la ele mai târziu, alte ori generațiile de mai târziu au pus în gura oamenilor din trecut vorbe la care aceștia nici nu s'au gândit.

Deocamdată se mai distruge o legendă. Faimosul „E pur și muove" al lui Galileu a fost atribuit acestuia de-abea un secol dela moartea sa. Toți istoricii de-atunci și până acuma au confirmat faptul. Scriitorul de teatru Ponsard (1814—1867) a scris o tragedie în care la scena finală savantul italian bate din picior exclamând: „Și totuși se învârtește".

Afacerea Galileu a fost mult mai subtilă și mult mai simplă de cât ne-o dă legenda. Se știe că pentru a reveni asupra teoriilor sale în dezacord cu biserica, savantul a fost supus unei torturi pentru a-i smulge desmințirea. In realitate Galileu n'a suferit decât primele etape ale casnelor inchizitoriale. Prima constă în amenințarea cu tortura și a doua repețirea acelei amenințări în fața instrumentelor care produc sfâșietoarea durere fizică. Galileu a revenit imediat asupra afirmărilor sale gândindu-se că o ipoteză științifică rămâne în picioare chiar când cel care a enunțat-o revine asupra ei și că e mult mai prudent să manifestezi supunere față de a tot puternicul Papă.

Colecționarii

Patima colecționarilor este e multe ori zădărnicită de prețurile fabuloase la care au ajuns obiectele dorite. O colecție de instrumente de matematică a fost vândută zilele trecute la Paris cu 237.000 franci. Cu 103.400 franci s'a vândut un Stradivarins.

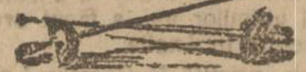
Faimosul fabricant din Cremona a trăit 93 de ani și a lucrat până în ultima zi a vieței. Ultima vioară e din 1737 și Stradivarins a scris pe ea că e confecționată la vârsta de 93 de ani. Această vioară se găsește în colecția unui amator parizian încântat că posedă „cântecul lebedei". Se crede că există vre-o mie de viori și violoncele eșite din mâna maestrului. Conservatorul de muzică din Paris are una căpătată de la o doamnă și alta rămasă de la Sarasate, pe care violonistul a cântat o viață întreagă. Incetul cu încetul toate viorile lui Stradivarins trec în păstrarea muzeelor. La Washington există patru.

La Paris mai există o colecție de instrumente printre care un contra bas italienesc care a aparținut lui Bach. In sala de orchestră a conservatorului e expus un violoncel care aparținea lui Thiery. Pe dosul violoncelului se citesc semnăturile și autografele pirogravate de Massenet, Saint-Saëns, Gabriel Fauré, Reynaldo Hahn, Mistral, Pierre Loti, Pucini, Leoncavallo, Richard Straus, Caruso, etc.

Răzbunare...

Există undeva un club... nu în Honolulu, nici în Timbuktu. Mai aproape de zodii. Acest club este format pentru protejuirea și încurajarea artei românești. Arta se adresează la mulțime, mai ales la mulțimea bogată, căci trist și adevărat, arta este încă luxul celor bogați. Este logic și firesc că acest club să se adreseze cu apeluri emoționante la buzunările celor bogați, îndeosebi apelând la portofelul greu al milionarului. Milionarul primește apelul, îl citește, mistue plăcut și răspunde. Așează într'un plic o bancnotă de.... douăzeci lei. Milionarul prețuește cu douăzeci lei tributul său artistic, exact atâta, cât ar prețui în aceste vremuri anoste un chilogram de mere. Comitetul clubului primește donația princiară, se înfuriază, se indignează și hotărăște, încadrează scripta: **donația d-lui X. Y. marele nostru financiar pentru arta românească.**

Și acest document uman, unic în felul său, se găsește pironit pe pereții clubului de artă. Și lumei i se dă ocazia să se convingă de marile calități de filantrop ale unui „fruntaș". Morala: milionarilor dacă donați ceva pentru scopuri de artă, feriți-vă de-a fi prea galanți, căci artiștii se răzbună, vă afișează sufletul.

O nouă fabrică de ceramică artistică în Ardeal

In Satu-Mare, s'a înființat o nouă fabrică de ceramică de lux: „Dac", sub conducerea pictorului român **Aurel Pop.** Această fabrică, funcționând abia de câteva luni, își propune, să fabrice bibelouri de artă: bliduri, farfurii, pahare, borcane, glastre de flori, etc folosindu-se de caractere românești de ilustrație și de-o superioară artă decorativă.

„Pace"

Celebrul savant G. F. Nicolai, autorul genialei opere: „La biologie de la guerre" (care împreună cu Wilhelm Foerster și Albert Einstein au condus lupta grea împotriva militarismului agresiv teuton) va publica în curând o nouă operă: „Pace" în care va analiza **starea actuală a Europei,** după metodele sale paciliste.

O nouă piesă de Sacha Guitry

La teatrul Edouard VII dela Paris se reprezintă o nouă piesă a acestui fecund autor dramatic, care la vârsta de 38 de ani are patruzeci de comedii. Se numește „Iluzionistul" și e în trei acte.

Opera postumă a lui Bataille

Printre manuscrisele lui Bataille s'au găsit trei piese scrise complect, a căror reprezentare e interzisă prin testamentul lăsat. Două din ele poartă titlul *Faust* și *Manon, fille galante*.

S'au găsit douăzeci de tablouri ale pictorului Millet

Podul primăriei din Cherbourg a fost vizitat zilele acestea de o sumă de artiști invitați să vadă niște tablouri ascunse care păreau să fie de pictorul Millet. Pictorul s'a născut la Cherbourg în 1814 dintr'o familie de pașnici și cinstiți țărani. De mic copil dăduse dovada unui frumos talent pentru desen, foarte apreciat de profesorul școalei din sat un anume Mouchel. La 1837 a sosit la Paris cu o sumă de imitații după pictorii celebri a lucrat aci câtva timp și s'a reîntors la Cherbourg unde în 1841 se căsătorește cu o fată care moare după trei ani de căsnicie.

In această primă perioadă a vieții sale trebuie să fi lucrat pânzele găsite de-abea acuma.

Rochii lungi

Istoria inaugurează iară o perioadă de hipocrizie. Sinceritatea brutală a epocii marelui războiu e din nou izgonită din convețuirea oamenilor.

E întru aceasta un semn care nu ne înșeală: se lungesc iară rochiile femeilor! Picioarele și umerii lor se acopăr din nou în smerite rochii largi de monotonie și cumințenie.

Sinceritatea dispare iar din lume...

E foarte curios cum se leagă caracteristicile sufletești ale diverselor epoci istorice de moda femeiască. Am putea zice că rochia e termometrul moral al unei ere!...

Nu fără nici un fel de determinare socială și sufletească adâncă, femeea se purtă așa de.... desbrăcată în tot timpul furtunei care devastă continentul. Omul desbrăcat, el însuși de toate podoabele hipocrite ale civilizației, nu fu de cât o fiară plină de sinceritate și de eroism. Femeea se supune acelorași exigențe adânci, ascunse, ale sufletului vremei, când ni se prezintă cât mai liberată de falșurile îmbrăcămintei exces:ve....

Nu se mai purtase femeea așa de desbrăcată din timpul „directoratului", — d'ntr'un timp asemuitor celui pe care îl trăirăm noi înșine în ultimii ani. Și acum se mântuie. E cel mai bun semn că reintrăm în vechile făgașuri..

..Nu e, oare, și cea mai sigură prevestire că Europa se pacifică, în adevăr?

Muzica, revistă de cultura muzicală de sub direcțiunea domnilor Maximilian Costin și Georgescu-Breazul — deși cu un sumar foarte redus, ea inițiază, oarecum în literatura muzicii, pe puținii ei cititori.

La noi revistele de contribuțiune muzicală sau plastică, găsesc arare ori, amatori speciali.

„Adeverul Literar și Artistic" va publica regulat recenzii asupra tuturor publicațiunilor ce apar în prezent la noi. In acest scop rugăm să ni se trimeată pe adresa „Adeverului Literar" câte un exemplar din volumele și revistele ce apar.

Chestiuni femenine

Un succes al femeei engleze: Lady Rhondda în Camera Lorzilor

După ce m'am oprit la atâtea generalităţi privitoare la istoria femenismului, vreau astăzi, să vorbesc o clipă, despre succesul femeei engleze, care prin Lady Rhondda, a fost primită în Camera Lorzilor.

E o mare sărbătoare pentru femeia de pretutindeni, triumful acestei Lady şi el anticipează poate, definitiva participare la treburile Statului, a femeilor ce port în ele, ucigătoarea năzuinţă a dreptăţei umane.

De la Henric al XVIII-lea până la George al V-lea, regele de astăzi al Marei Britanii, femeia engleză a luptat cu stăruinţă şi convingere, pentru căpătarea drepturilor integrale de libertate.

Din lupta lor, s'a instituit ordinul sufragetelor, pe care dacă-l scuturi de ridicolul, cu care l-a înfăţişat antifeminiştii — el este tot atât de sacru, ca şi acela al credincioşilor porniţi în Cruciade.

Şi cruciadei femenine, se aduce astăzi cel dintâiu succes şi cea mai nouă recompensă.

Dacă femenismul nu a intrat în gustul lumei întregi, în cursul ultimilor ani, a făcut progrese serioase, cu deosebire în Anglia.

Lady Rhondda, primită în Camera Lorzilor, este o femenistă înfocată şi neobosită — încurajată de un tată energic, care i-a lăsat titlul de „peeress in her own right" — peresă prin drept propriu — titlu căruia i se datoreşte triumful ei feminist.

Inceputul acestei acordări de drepturi politice, poate fi privit ca primul pas către victorie şi e mai mult ca sigur, că mâine-poimâine şi fără să fi moştenit blazonul de peresă, femeia Angliei, va continua să-şi spună cuvântul în Camera Lorzilor.

ROZINA

Cugetări pentru femeie

Se întreabă toţi ce e frumuseţea? Există şi cum poate fi definită?

Iată câteva cugetări celebre, din care nu vom şti mai mult decât am învăţat, dar vom putea adăuga ceva, acestei turburări neînţelese.

* * *

— Frumuseţea este binele altora.

Bion

* * *

— Ce este frumuseţea? a fost întrebat într'o zi filosoful Aristotel. „Să lăsăm întrebarea asta, pe seama orbilor", a răspuns simplu.

* * *

— Frumuseţea este o scrisoare de recomandaţiune, fără lungă durată.

Ninon de Lenclos

* * *

— O femeie, care cu frumuseţea ei, eclipsează pe celelalte femei, e văzută deosebit, după fiecare privitor: femeile drăguţe o privesc cu invidie; urâtele cu răutate; bătrânii cu regret şi tinerii cu extas.

D'argens

* * *

— E foarte greu pentru o femeie să se obicinuiască cu urâţenia, când a fost odată frumoasă.

Rochebrune

* * *

— Poţi să te naşti frumoasă, dar adevărata frumuseţe nu vine decât odată cu dragostea.

La Bruyère

* * *

— Nu trebue să judecăm frumuseţea femeiei prin proporţiile corpului său, ci prin efectul care-l produce.

M-me de Lambert

* * *

— Când iubeşti femeia numai pentru frumuseţe, n'o poţi iubi toată viaţa căci adesea cicatricele vărsatului, vin mai târziu decât epoca copilăriei.

Pascal

* * *

— Frumuseţea este primul dar, pe care-l face natura femeei şi tot primul: pe care i-l cere.

Méré

* * *

— Femeile frumoase laudă numai frumuseţile mediocre.

Oxenstiern

* * *

— Când o femeie îşi găseşte singurul ei merit în frumuseţe, înseamnă că nu are altul.

M-elle de Lespinasse

* * *

— Dacă femeile dau prea multă atenţiune frumuseţei, este din cauza bărbaţilor, cari le iubesc numai pentru atât.

— Frumuseţea este ca parfumul; dacă te obicinueşti cu ea, nu mai dă nici o senzaţie.

De Lambert

* * *

— Femeia frumoasă este paradisul ochilor, infernul, sufletul şi purgatoriul buzunarului.

Pope

* * *

— O femeie fără frumuseţe, nu trăeşte decât o jumătate de viaţă.

M-me de Montarau

* * *

— Numai bărbatul poate decreta frumuseţea femeei.

Alphonse Karr

Manuscrisele nepublicate nu se restitue. Nu se ţine seama nici de rugăminţile speciale pentru păstrarea lor.

Tot ce priveşte „Adevĕrul Literar şi Artistic" (manuscrise, cărţi, reviste, ilustraţii, corespondenţă) se trimite pe adresa revistei în str. Sărindar No. 11.

Adevĕrul Literar şi Artistic

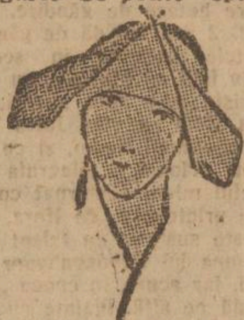
IN ŢARA		IN STRAINATATE	
Pe un an	120	Pe un an	240
„ 6 luni	60	„ 6 luni	120
„ 3 „	30	„ 3 „	60

REVISTA MODELOR

Pălării mici şi pălării mari

Pălăria — ca şi eternul femenin — este capricioasă şi schimbătoare! Şi poate că schimbarea ei îşi are raţiunea în eterna noastră nevoie, de a fi frumoase! Pălăria este cea care impresionează la prima vedere şi cea care imprimă în adevăr, caracterul figurei. Se poate spune că există o

modă a pălăriei? — Nu, căci fie-care femeie are o pălărie cu bordurile largi, un tricorn, un turban şi poate o formă băeţească, atunci cum mai poate să existe directiva şi tiparul unic, potrivit chipului nostru?

Ca şi figura femeei, forma pălăriei îşi schimbă aspectul şi devine un capriciu fermecător...

Se poate şti de pe acum, că vom purta două feluri de pălării: mici şi mari, cum vor mai fi afară de această prezentare, e greu de ştiut de pe acum... Se zice că pălăria lansată acum, de străinătate, nu este modelul visat de adevărata pariziană.

Femina, declară moda actuală, bună numai pen-

tru export, rezervându-şi ultima noutate, pentru sezonul întoarcerei de la Nisa.

Aţi găsit ceva frumos şi potrivit frumuseţei noastre în acest prim transport „bon pour l'orient"? Dacă da, cu atât mai bine, căci în definitiv care este unica noastră preocupare relativ la modă, decât aceia să ne împăcăm bunul gust?

Din aceste pălării mici şi mari, cele mici se vor

purta la debutul primăverii, adică, vor fi pălăriile de demi-saison şi pe măsură ce creşte lumina şi căldura soarelui, bordurile se lărgesc, ca nişte aripe protectoare şi pline de farmec.

Această afirmare a pălăriilor mici şi mari; mai are încă o compensaţiune: aceia că nu în totdeauna pălăria mică se potriveşte ori-cărei femei; după cum nici cea mare nu se acordă în totdeauna cu liniile chipului, pe care'l umbreşte.

O figură fină, cu trăsăturile delicate îşi pierde cu desăvârşire expresia sub forma enormă a unui paiu închis şi din potrivă, feţele prea rotunde şi grase, se expun prea mult sub o tocă mică.

Ceeace trebue ţinut în seamă, când alegem o pălărie, este neîndoios ovalul figurei noastre.

Dispoziţiunea garniturilor este chestiune de gust iar pentru a o compara cu aceia din anul trecut putem spune, că astăzi este complect transformată.

Una din condiţiunile acestor garnituri este ca ele să fie în acord cu întreaga siluetă, deci cu linia costumului, pe care'l purtăm.

Cu talia jos, garnitura pălăriei avea o mişcare de cădere, ca pentru a regăsi centura; dacă talia se ridică, hotărât că şi garnitura pălăriei va căuta o poză mai sus, ceeace înseamnează că tre-

bue să găsim o armonie între pălărie şi aspectul îmbrăcămintei.

Coloritul va fi amuzant şi foarte vesel, nu vom alege dar tonurile sombre, fără strălucire ci din potrivă, nuanţele deschise şi vesele, vor fi cele preferate.

Formele mari, se execută, dintr'o dantelă de paiu, din taffetas, din crep colorat, sau din paiu de Italia foarte transparent.

Pălăria mică a apărut confecţionată din panglici, din mărgele, din paiu dantelat, totul trebue realizat foarte uşor şi cu acea notă de neglijenţă, inerentă modei pariziene.

Se poartă aripi exotice, colorate viu şi garnituri de roze decorative sau alte flori, lucrate din mătase. Afară de capelina moale şi transparentă, am mai văzut forme Directoire sau Cloche, admirabil garnisite, cu pene de struţ.

In total, o notă primăvăratecă şi uşoară, pentru primele noastre pălării.

DIANA

Joc de inteligenţă

ŞAH

PROBLEMA No. 115

de R. Weinmer, Viena

Negru (*8 figuri*)
Re5, Cb8 şi d8, Na1 şi h7, Pg7 şi h5.

Alb (*7 figuri*)
Rh2, Dc1, Cf6 şi g5, Ne3 şi e6, Pf2.
Alb trage şi face mat în 3 mutări.

PROBLEMA No. 116

de A. F. Mackenzie, Jamaica

Alb (*8 figuri*): Rc7, Dg1, Cd5 şi f4, Nc2 şi h2, Pb4 şi h6.

Negru (*6 figuri*): Re5, Cd1 şi g8, Pa7, d2 şi e7
Alb trage şi face mat în 2 mutări.

TEORIA ŞAHISTA MODERNA

In numărul trecut, vorbeam de noua lucrare a lui Reti: *„Nouile idei în jo...* ... şi spuneam că vom reveni.

Analizând lucrarea mai d'aproape, ea pune în discuţie o teorie care răstoarnă comp... vechile principii, aşa că treptat vom trec... revistă diferitele capitole.

Lăsând la o parte capitolul I, care vorb... de teoria veche, mai mult sau mai puţin cu... cută de toţi amatorii, lucrarea lui Reti de... interesantă din punctul de vedere al cara... rizării marilor şahişti geniali şi în deosebi al... monstrării ce-o face el asupra noilor deschid...

Vom începe azi cu *A. Alechin*. Tânărul... genialul maestru rus, care a repurtat atât... strălucite victorii în ultimul timp, e consi... rat de Reti ca adevăratul succesor al lui L... ker la şampionatul lumei.

Dădeam chiar în No. trecut informaţii... Capablanca a fost provocat de Alechin la u... match.

Până la match îi vom vedea pe amândoi... marele turneu internaţional din Londra.

Alechin are un joc particular, de o îndrăz... neală rară şi cu o pronunţată notă originală...

Reti îi publică 2 partide. Ne vom ocupa az... de una din ele, jucată de Alechin cu Fa...

Deschiderea e franceză, însă la lovitura... intervine originalitatea, sau mai bine zis g... litatea seriosului pretendent la şampio... lumii.

Partida No. 55

Alb: *A. Alechin* — **Negru:** *Fal...*

jucată la Mannheim

1. e2—e4 — e7—e6
2. d2—d4 — d7—d5
3. Cb1—c3 — Cg8—f6
4. Nc1—g5 — Nf8—e7

Nb4 formează varianta Mac-Cutcheo... comandată de Tarrasch ca fiind mai bu...

5. e4—e5 — Cf6—d7

6. *h2—h4*!! Toată teoria fără nici... cepţie indică: 6. N×N, D×N; 7. C... Nd3 etc.

Numai un Alechin a putut găsi o lovitură... atât de avantajoasă pentru alb. Sacrifică... pion, în schimb îşi face o poziţie superioa...

6. Ne7×g5
7. h4×g5 — Dd8×g5
8. Cg1—h3! ca să ocupe apoi câmpul... de unde atacă de 2 ori punctul d5
8. Dg5—e7
9. Ch3—f4 — Cd7—f8

10. Dd1—g4 ameninţă să ia cu un cal p... d5 şi dacă negrul ia cu pionul rămâne n... descoperit. In acelaş timp atacă şi pun...

10. f7—f5
11. e5×f6e. p. — g7×f6
12. 0—0—0 cu aceeaşi ameninţar... tului d5.
12. c7—c6
13. Td1—e1 — Rc8—...
14. Th1—h6! — e6—e...
15. Dg4—h4 — Cb8—...
16. Nf1—d3 — e5—...
17. Dh4—g3 pregăteşte o ... combinaţie.
17. De...

La 17..... Dd6. 18. N×e4, d... urmat de Dg7 şi câştigă.

18. Nd3×e4! — d5...
19. Cc3×e4 — Th...

20. Dg3—a3! iată ce-a urm... sacrificiul nebunului. Liberar... poată veni cu dama la a3, spre... punctul d6.

20. Df7...

La 20.... De7; 21 Da5 +, b6...

21. Ce4—d6 — Cd...
22. Cd6—e8 — Dg...

urmează mat în 3 mutări:

23. Da3—d6×, Dd7; 24. ... 25. D×e7+mat.

P. I. Neg...
Lt. ...